ARGEŞ

Revistă de cultură fondată în 1966 • Serie nouă
■ Anul XV (L) ■ Nr. 10 (400) ■ Octombrie 2015 ■ 4 lei ■

Supliment:
Argeş 50 - *memoria revistei*
p. 15-18

REYN DIRKSEN - PLANUL MARSHALL PENTRU EUROPA (1947)

Editori: **Consiliul Local Pitești, Primăria Municipiului Pitești, Centrul Cultural Pitești**
Apare sub egida Uniunii Scriitorilor din România
http://www.centrul-cultural-pitesti.ro

Momente şi schiţe din actualitatea literară

La întrebarea "Poate fi reînvăţată memoria?", Memorialul Victimelor Comunismului şi al Rezistenţei din România este un convingător răspuns afirmativ. Nu ştiu care sunt demersurile obligatorii pentru ca Memorialul Victimelor Comunismului şi al Rezistenţei, alături de fondatorii acestuia, cu precădere scriitorii Ana Blandiana şi Romulus Rusan, să concureze la Premiul Nobel pentru Pace, o formă de fixare în conştiinţa europeană a istoriei noastre recente; dar consider că instituţiile care o pot face au o imensă datorie faţă de societatea românească, faţă de societatea europeană, de azi şi de mîine.

ADRIAN ALUI GHEORGHE

■ La 17 septembrie a.c., la Biblioteca Judeţeană „Alexandru şi Aristia Aman" Dolj, a avut loc lansarea volumului Ion D. Sîrbu şi timpul *romanului* (Editura *Bibliotheca,* 2015) de Nicolae Oprea. Evenimentul a fost moderat de Nicolae Marinescu, directorul Editurii *Aius* din Craiova şi al revistei *Mozaicul.* Despre volum au vorbit pe larg Ionel Buşe, Dumitru Augustin Doman şi Ioan Lascu. Actorul Zoltan Butuc a citit din povestirile lui I. D. Sîrbu. De menţionat că lansarea de carte a avut loc exact în ziua morţii scriitorului I. D. Sîrbu în urmă cu 26 de ani, omagiat acum deopotrivă cu volumul criticului de la Piteşti. La această lansare a participat şi doamna Elisabeta Sârbu, văduva autorului *Jurnalului unui jurnalist fără jurnal.* După lansare, pe o vreme de vară întârziată, scriitorii prezenţi la eveniment au vizitat, recent reabilitat, Centrul vechi al Craiovei: Nicolae Oprea, Ioan Lascu, Ionel Buşe, Nicolae Coande, Horia Dulvac, Dumitru Augustin Doman, Liliana Hinoveanu, Nicolae Marinescu, Ion Maria.

■ Numărul 7-8/iulie-august 2015 al revistei *Familia* este unul de colecţie. Pe lângă textele critice, poemele şi prozele de înaltă ţinută, ca de obicei, revista etalează pe larg, în texte şi imagini, sărbătorirea a 150 de ani de existenţă ai publicaţiei din zilele de iunie 2015, la Oradea, la care au participat următorii scriitori: Lucian ALEXIU, Adrian ALUI GHEORGHE, Paşcu BALACI, BALÁSZ F. Atila, Mircea BRADU, Leo BUTNARU, Minerva CHIRA, Tudor CHIRILĂ, Valentin CHIFOR, Dumitru CHIOARU, Al. CISTELECAN, Nicolae COANDE, Ilie CONSTANTIN, Maria-Gabriela CONSTANTIN, Mihaela CONSTANTIN, Nicolae CORLAT, Gabriel COŞOVEANU, Daniel CRISTEA-ENACHE, Dumitru CRUDU, Liana COZEA, Vasile DAN, Simona-Grazia DIMA, George Vasile DÂNCU, Dumitru Augustin DOMAN, Gellu DORIAN, Horia DULVAC, Mihai DRAGOLEA, Dinu FLĂMÂND, Emilian GALAICU-PĂUN, Gheorghe GRIGURCU, Marius IOSIF, Ioan MATIUŢ, Blaga MIHOC, Gheorghe MO CUŢA, Ion MUREŞAN, Viorel MUREŞAN, Vasile MUSCĂ, Olimpiu NUŞFELEANU, Aurel PANTEA, Lucian PERŢA, Mircea PETEAN, Gabriel PETRIC, Ioan PINTEA, Virgil PODOABĂ, Ion POP, Ioan F. POP, Doina POPA, Mircea POPA, Adrian POPESCU, Cezar ROŞU, Daniel SĂUCA, Alexandru SFÂRLEA, Lucian SCURTU, Nicolae SPĂTARU, Liviu Ioan STOICIU, Arcadie SUCEVEANU, Lucian-Vasile SZABO, Radu ŢUCULESCU, Radu ULMEANU, Cornel UNGUREANU, Lucian VASILIU, Mihai VIERU, Călin VLASIE, George VULTURESCU. Iar revistele care au avut trimişi speciali la eveniment au fost: *Acolada, Arca, Argeş, Caiete Silvane, Conta, Discobolul, Echinox, Euphorion, Hyperion, Mişcarea Literară, Orizont, Poesis, Ramuri, România Literară, Scriptor, SpectActor, Steaua, Vatra, Viaţa Românească.* Sunt publicate mesajele şi diplomele oficialităţilor, de la cele ale ministrului Culturii, conducerii Uniunii Scriitorilor din România, până la cele ale instituţiilor judeţene şi locale, dar şi ale scriitorilor: colaboratori, şefi de reviste literare, edituri, asociaţii literare etc. *Familia* este, în concluzie, o revistă fericită la respectabila ei vârstă de 150 de ani. Iată componenţa redacţiei de la 2015: Ioan Moldovan (director), Traian Ştef (redactor-şef), Miron Beteg, Mircea Pricăjan, Alexandru Seres, Ion Simuţ (redactori), Marius Miheţ şi Aurel Chiriac (redactori asociaţi).

■ În revista *Conta* (iulie-septembrie 2015), Adrian Alui Gheorghe, în editorial avansează o propunere interesantă, „să suţinem Memorialul Victimelor Comunismului şi al Rezistenţei la Premiul Nobel pentru Pace", propunere bine argumentată: „Avem la îndemînă, ca naţiune, ca societate, un reper extraordinar care poate da sens memoriei imediate, care poate valoriza etic istoria recentă. Este vorba de Memorialul Victimelor Comunismului şi al Rezistenţei, realizat şi administrat de Fundaţia Academia Civică. Aflăm, din informaţiile aflate la îndemînă pe internet şi în materialele de prezentare, că Fundaţia Academia Civică a luat naştere ca urmare a sugestiei Consiliului Europei de a crea o fundaţie care să realizeze şi să administreze proiectul Memorialului Sighet, adoptat de înaltul for internaţional. La 21 aprilie 1994, Ana Blandiana, Romulus Rusan şi alţi 175 de membri fondatori au întemeiat Fundaţia Academia Civică, având ca scop general educaţia civică printr-o bună cunoaştere a trecutului apropiat al ţării şi al Europei de Est, şi restituirea astfel a adevărurilor istoriei recente falsificate în anii dictaturii comuniste. Cu un an înainte, în 6 ianuarie 1993, Ana Blandiana a pledat proiectul Memorialului la Consiliul Europei. După ce două delegaţii de experţi au vizitat Sighetul Marmaţiei, Consiliul Europei a întocmit, în 1995, un studiu-raport şi a luat Memorialul sub egida sa. În 1998 Consiliul Europei aşeza Memorialul de la Sighet printre principalele locuri de păstrare a memoriei continentului, alături de Memorialul de la Auschwitz şi Memorialul Păcii din Normandia. În documentele şi textele care au concurat la crearea cadrului de idei şi principii al Memorialului se specifică: Cea mai mare victorie a comunismului - o victorie relevată dramatic abia după 1989 - a fost crearea omului fără memorie, a omului nou cu creierul spălat, care nu trebuie să-şi amintească nici ce a fost, nici ce a avut, nici ce a făcut înainte de comunism. Realizarea Memorialului Victimelor Comunismului şi al Rezistenţei este o formă de contracarare a acestei victorii, un mijloc de resuscitare a memoriei colective. Format din Muzeul de la Sighet şi din Centrul Internaţional de Studii asupra Comunismului, cu sediul în Bucureşti, precum şi organizator al Şcolii de Vară, Memorialul este o instituţie a Memoriei, unică în felul ei prin faptul că este în acelaşi timp institut de cercetare, de muzeografie şi de învăţământ. La întrebarea "Poate fi reînvăţată memoria?", Memorialul Victimelor Comunismului şi al Rezistenţei din România este un convingător răspuns afirmativ. Nu ştiu care sunt demersurile obligatorii pentru ca Memorialul Victimelor Comunismului şi al Rezistenţei, alături de fondatorii acestuia, cu precădere scriitorii Ana Blandiana şi Romulus Rusan, să concureze la Premiul Nobel pentru Pace, o formă de fixare în conştiinţa europeană a istoriei noastre recente; dar consider că instituţiile care o pot face au o imensă datorie faţă de societatea românească, faţă de societatea europeană, de azi şi de mîine. Şi nu e vorba de relevarea unor merite individuale, nu e vorba nici măcar de relevarea unor merite colective, e vorba de crearea suportului pentru a avea şi noi, în aceste vremuri de reaşezare a Europei, un „proiect de ţară". Pentru că fără memorie şi implicit, fără istorie, orice „proiect de ţară" este o schiţă politicianistă creionată pe genunchi, ipocrită, fără nicio valoare". Da, cred că propunerea oficială trebuie făcută de Academia Română şi înaintată Academiei Suedeze.

■ 9-11 octombrie 2015. La Turnu Severin s-a desfăşurat a XVII-a ediţie a Festivalului European de Literatură „Sensul iubirii", cu două doamne maestre de ceremonii: poeta Ileana Roman şi Emilia Mihăilescu. În prima seară, au fost lansate zece cărţi noi, iar un juriu prezidat de criticul Nicolae Oprea a acordat premiile festivalului. Printre laureaţi: Aurel Pantea, Nicolae Jinga, Elena Santamaria (Spania), Daniel Dăianu, Mihai Antonescu, Titu Dinuţ, Nedeljko Terzici (Serbia), Marian Boboc, Ion Baba (Serbia), Eugen Cojocaru (Germania)... La Castelul Artelor au avut loc colocviul cu tema *Literatura română cu paşaport european* şi un recital poetic. Scriitorii participanţi (din România, Germania, Spania, Serbia şi Austria) au avut parte şi de o plimbare în Clisura Dunării, la Cazane. **(DAD)**

WILLIAM MORRIS - Letrine

actualitate

Gheorghe Grigurcu

O Lege cinică

Dumitru Augustin Doman: *În ultima vreme, se dezbate aprins pe marginea unei legi (217/2015, pe numărul ei) care condamnă extremismul de dreapta (fascismul, legionarismul, rasismul şi xenofobia), nepomenind nimic însă de crimele comunismului. Ce consecinţe credeţi că ar putea avea legea în plan cultural?*

E o tristă surpriză această Lege. Din mai multe pricini, începînd cu modul în care s-a "copt", într-o abordare semisecretă. Sastisiţi, confiscaţi de bună seamă de alte griji, parlamentarii au adoptat-o rapid, fără, aşa cum s-ar fi cuvenit, consultarea opiniei publice, fără măcar contactarea instituţiilor care au drept ţel legal investigarea trecutului apropiat, în primul rînd Institutul pentru Investigarea Crimelor Comunismului. Care să fi fost rostul Legii? Xenofobia, care pare a constitui mobilul său principal, a fost condamnată în termeni peremptorii prin Ordonanţa 31/2002, emisă de Guvernul României, la fel de prevederile Codului Penal, precum şi prin tratatele avînd ca obiect drepturile omului la care participă ţara noastră. Ceea ce ne îngăduie a o aprecia, în cel mai bun caz, drept inutilă. Cum de preşedintele Iohannis a promulgat-o în atari condiţii? Ce au de zis vigilenţii d-sale consilieri? Să fie la mijloc presiunea ocultă a unei categorii de persoane legate într-un fel sau altul de regimul comunist? Tot ce se poate. În orice caz, instituind delictul de opinie, Legea cu pricina constituie o încălcare a Constituţiei României, care, în art. 29, stipulează că libertatea gîndirii şi a opiniilor nu poate fi îngrădită sub nici o formă. Subtextuala sa orientare procomunistă reiese cu necruţare din împrejurarea că, blamînd explicit extremismul de dreapta, ea tace mîlc asupra celui de stînga, a fărădelegilor cu mult mai numeroase comise de acesta. Să ne imaginăm următoarea situaţie. Cineva are în faţă planul unui oraş. Trage arbitrar o linie care-l separă în două părţi inegale. Locuitorilor din partea mult mai mică li se asigură toate drepturile civile, locuitorilor din partea mai mare nu li se recunosc aceste drepturi. Istoria contemporană e astfel supusă unei optici stranii. Sînt scoşi la suprafaţă legionarii, care s-au aflat în fruntea statului doar cîteva luni, în vreme ce comuniştii, al căror regim abuziv s-a întins pe o durată de 45 de ani, nici nu sînt amintiţi. Trecutul îndepărtat e tratat ca un fenomen de proximitate, pe cînd trecutul proxim e scos din vizor. Un simţămînt de culpă pare a fi condus din umbră condeiul celor ce-au elaborat un asemenea năstruşnic text legislativ. Cu cît legionarii, aşa distanţaţi în timp cum se află acum, vor fi trataţi cu mai multă asprime, cu atît vinovăţia celor care au slujit totalitarismul roşu va fi mai puţin luată-n seamă, nu-i aşa?

În realitate, Garda de Fier şi-a primit pedeapsa cu prisosinţă. Prigonită succesiv de Carol II, de Antonescu, de regimul comunist, ea reprezintă neîndoielnic mişcarea politică românească asupra căreia a apăsat sancţiunea cea mai grea. În comparaţie cu cămăşile verzi, exponenţii cîrmuirii comuniste n-au suferit nici unul la mie din pedeapsa aplicată acelora. Istoria a trecut de mult peste episodul legionar şi, în pofida cîtorva simpatii răzleţe, e departe de-a mai exista în prezent un "pericol" al revirimentului său. În schimb, orice om cu judecată sănătoasă n-ar putea decît să constate o persistenţă a comunismului, care n-a dispărut odată cu execuţia cuplului dictatorial, ci a intrat într-o nouă fază, de adaptări şi "mărețe realizări" în registrul capitalist. Iliescu a fost patronul necontestat al neocomunismului. N-a inclus oare primul guvern oferit de acesta o serie de foşti demnitari ai puterii comuniste? Nu s-a dovedit oare, prin mineriade şi prin alte tentative de stopare a fluxului democratic, că avem a face, în bună măsură, cu o deghizare a fostului sistem? N-au influenţat/nu influenţează "serviciile" cursul vieţii noastre politice, pînă într-atît încît au impus demisia preşedintelui Constantinescu? Aparatul de putere nu cuprinde oare şi în continuare o liotă de privilegiaţi ai "epocii de aur"? Şi dacă luăm în considerare lista îmbogăţiţilor de după 1989, nu cumva găsim într-însa un şir de indivizi care, la schimbarea macazului, au beneficiat de avantajul unei "autofinanţări" generoase din resursele partinic-securiste? Cît priveşte condamnarea în Parlament a comunismului drept "regim criminal" de către Băsescu, ce-a fost acest act decît un bluf ordinar? De ajuns să ne amintim un singur aşa-zicînd detaliu al situaţiei. Abia la un sfert de veac de la răsturnarea din decembrie, doi foşti torţionari cu destui deţinuţi ucişi pe conştiinţă, Vişinescu şi Ficior, s-au văzut aduşi în faţa instanţei de judecată. Pînă atunci, cum-necum n-au primit pensii dintre cele mai consistente, n-au trăit nestingheriţi, ei, asasinii, alături de noi, alături, de bunăseamă, şi de unele din victimele lor? Şi totuşi sîntem siliţi a asculta un basm nu cu cocoşul roşu, ci cu cel verde...

Dar ce înseamnă, mă rog, "legionar", "fascist", calificative de care fac uz cu nemiluita zelatorii Legii în cauză? Nu altceva decît o apreciere standard, o etichetă aplicată din oficiu pe fruntea tuturor indezirabililor de către exponenţii dictaturii comuniste. Toţi cei ce n-o acceptau nu puteau fi decît... "legionari", "fascişti", fără a mai fi nevoie de o altă dovadă decît ura viscerală a zbirilor. Iliescu însuşi îi blagoslovea cu infamantele verbe pe manifestanţii din Piaţa Universităţii. A-i numi acum "legionari" şi "fascişti" pe o seamă de oameni de prim ordin ai culturii noastre (şi nu numai) nu înseamnă a ne folosi desfiinţator de terminologia "justiţiei" şi propagandei comuniste? Să nu pierdem din vedere faptul că legionarismul a ajuns la un moment dat un fenomen de masă, cu peste un milion de aderenţi. Evident, nu toţi cei înscrişi în "mişcare" pot fi incriminaţi de fanatism şi de crime, tot astfel cum nu toţi membrii PCR ar putea fi traşi la răspundere pentru infamiile politicii totalitare pe care o întrupa. I-am ascultat la o emisiune televizată pe Alexandru Florian şi pe un apropiat al acestuia, mesageri ai Institutului Elie Wiesel, fără doar şi poate inspiratori ai buclucaşei Legi. Cu nonşalanţă, credeau de cuviinţă a-i împinge în infernul legionar pe Mircea Eliade, pe Cioran, pe Constantin Noica, pe Mircea Vulcănescu şi, nu în ultimul rînd, pe Petre Ţuţea, adică personalităţi emblematice ale culturii noastre. În cazul lui Ţuţea, s-a pus fără jenă chestiunea înlăturării unui bust ce i-a fost ridicat şi, pe deasupra, ştergerea numelui său din denominaţia unei străzi. Al lui Ţuţea, care a ajuns un veritabil simbol al libertăţii de gîndire şi al demnităţii în anii tot mai întunecaţi ai perioadei ceauşiste. Dacă s-ar cuveni asemenea drastice măsuri la adresa unor mari autori care, în tinereţe, au fost seduşi de idealurile extremei drepte, n-ar trebui să procedăm similar cu autorii care au aderat la discursul comunist? Aşa, dintr-un necesar spirit de consecvenţă! Dacă n-ar judeca partizan-îngust, Alexandru Florian şi companionii d-sale n-ar trebui doar să ceară să demolăm busturile lui Adrian Păunescu sau Dinu Săraru, ci să-şi înalţe privirea mult mai sus, să-i aibă în vedere pe un Sadoveanu, pe un Arghezi, pe un G. Călinescu, pe un Camil Petrescu precum şi alte nume de temelie ale literelor noastre. De ce îmbing atît de departe cei numiţi egotismul atît de unilateral al Holocaustului?

Oricum, pînă una-alta, aplicarea Legii 217/2015 ar putea produce, din păcate, un val de antisemitism.

...Garda de Fier şi-a primit pedeapsa cu prisosinţă. Prigonită succesiv de Carol II, de Antonescu, de regimul comunist, ea reprezintă neîndoielnic mişcarea politică românească asupra căreia a apăsat sancţiunea cea mai grea. În comparaţie cu cămăşile verzi, exponenţii cîrmuirii comuniste n-au suferit nici unul la mie din pedeapsa aplicată acelora.

Festivalul-Concurs Naţional de Literatură „Moştenirea Văcăreştilor"

n Ediţia a XLVII-a, Târgovişte, 6 - 7 noiembrie 2015

În organizarea Centrului Judeţean de Cultură Dâmboviţa, a Societăţii Scriitorilor Târgovişteni, a Bibliotecii Judeţene „I.H.Rădulescu", a Complexului Naţional Muzeal „Curtea Domnească", cu sprijinul Uniunii Scriitorilor din România, se desfăşoară Concursul Naţional de Literatură „Moştenirea Văcăreştilor", cu patru secţiuni de creaţie (poezie, proză scurtă, eseu şi teatru scurt), ajuns anul acesta la ediţia a XLVII-a. Concursul se adresează creatorilor din toată ţara, care nu au împlinit 40 de ani, indiferent dacă sunt membri ai uniunilor de creaţie ori au volume de autor.

Concursul urmăreşte să descopere, să sprijine şi să promoveze o literatură de certă valoare umanist-estetică, deschisă tuturor abordărilor, căutărilor şi inovaţiilor din interiorul oricăror experienţe ale canonului specific românesc ori universal. Concurenţii – care pot participa la una sau mai multe secţiuni - se vor prezenta la concurs cu un grupaj de maxim 10 titluri pentru secţiunea de poezie, 3 proze, însumând maximum 8 pagini la secţiunea proză scurtă, 1-2 piese de teatru scurt (inclusiv piese pentru copii), pentru secţiunea teatru scurt. Se pot aborda teme la alegere. La secţiunea eseu (două lucrări de circa 4 – 5 pagini), tema este „Scriitori târgovişteni fondatori ai literaturii române premoderne" (poeţii Văcăreşti, Ion Heliade Rădulescu, Grigore Alexandrescu, Vasile Cârlova, Ion Ghica).

Lucrările vor fi editate în word, cu caracter *Times New Roman*, corp 12, la un rând şi jumătate. Acestea vor avea un motto, ce se va regăsi într-un plic închis, conţinând un CV detaliat (numele concurentului, data naşterii, numărul de telefon), şi vor fi trimise prin poştă (imprimate pe hârtie şi pe un CD), până la data de 25 octombrie 2015, pe adresa: Centrul Judeţean de Cultură Dâmboviţa, str. A. I. Cuza nr.15, cod poştal 130007, Târgovişte. În cazul în care, lucrările vor fi trimise prin poşta electronică (e-mail – strategiiculturale@yahoo.com), acestea vor fi însoţite de un motto, precum şi de un CV (datele personale solicitate mai sus), organizatorii asigurând confidenţialitatea acestora până ce juriul va delibera şi va stabili premianţii ediţiei.

Concurenţii care au obţinut un premiu la una dintre secţiuni, în ediţiile anterioare, se vor putea înscrie în concurs doar la o altă secţiune. Concurenţii care nu vor trimite toate datele de identificare (în special data naşterii) vor fi eliminaţi din concurs. Nu vor participa la concurs lucrările care vor fi trimise după 25 octombrie 2015, data poştei.

N.B.: Premianţii vor fi invitaţi de către organizatori în zilele 6 şi 7 noiembrie 2015, la Târgovişte, la manifestările organizate în cadrul Festivalului-Concurs Naţional de Literatură „Moştenirea Văcăreştilor" – ediţia a XLVII-a, 2015. Premiile, în număr de 18, în valoare de circa 5000 lei, vor fi acordate concurenţilor, în vechea Cetate de Scaun, cu ocazia festivităţii de încheiere a concursului. De asemenea, lucrările premiate vor fi publicate într-un volum editat de Centrul Judeţean de Cultură Dâmboviţa, în colaborare cu Editura „Bibliotheca".

Relaţii suplimentare: **Centrul Judeţean de Cultură Dâmboviţa** – telefon-0245/611184; e-mail – strategiiculturale@yahoo.com sau pe pagina www.cjcd.ro (unde vor fi publicate şi rezultatele finale).

Notă finală: *Orice modificare a actualului regulament va fi notificată în procesul-verbal de jurizare şi adusă la cunoştinţa publicului de către juriul naţional, alcătuit din personalităţi recunoscute ale vieţii cultural-literare naţionale.*

Nicolae Turtureanu

Alt jurnal de vacanță (I)

Locuind mereu pe la cămine de nefamiliști, la blocuri sociale, într-o cruntă mizerie, sigur că i s-au furat multe lucruri, pe altele le-a rătăcit sau le-a pierdut ea însăși, trebuind, mai apoi, să cerșească, pe la starea civilă sau pe la școli, duplicate, adeverințe. ...Tocmai de aceea, un inginer cu suflet, de la mina Călimani, cînd i-a înmînat cartea de muncă, i-a spus s-o păstreze cu sfințenie, să n-o dea nimănui din mînă.

jurnal

Duminică, 9 august 015. *În noaptea care peste noi se lasă/ brusc, înfloresc cactușii pe terasă./ E ca și cum, din crusta lor, aricii / ar proiecta un joc de artificii./ Stelele-n cer scandează-n cor:* in flores, / *și liliecii din adîncuri ies...* Nu-s liliecii, e chiar A., nepotul doamnei Lu, biciclist frenetic, care apare și dispare ca o fantomă, pe străzile înguste, șerpuitoare, ale colinarului - și silențiosului - oraș. La pensiunea din margine de codru și de munte, unde vin de cîțiva ani (grație doamnei Lu și rudelor ei, stăpînii casei), rar răzbate sunetul unui claxon, fluieratul unui tren, nu mai zic de sirenele Salvării, ale Pompierilor, care la Iași, pe Sărărie, sînt torturante. Și parcă în cinstea mea (mă alint!), da, *au înflorit cactușii pe terasă...* Poezia (din care am extras cîteva distihuri), a fost scrisă în urmă cu cîțiva ani, e dintre *Penultimele.* Cactușii nu-s de încercat cu degetul, doar cerul, dacă aș avea o mînă de Păsări-Lăți-Lungilă. Și oare de ce mă neliniștește goana de ciclocrosist, a lui A.? Băiatul ăsta parcă-i tras de sfori nevăzute, în direcții aleatorii, parcă aleargă mereu după ceva de extremă urgență...

Luni, 10. *- Aș putea să mă culc aici, lîngă dumneavoastră...*

Asta e doamna Lu! Altădată (doar cu doi-trei ani urmă; chiar anul trecut) cînd deschidea această portiță (și-o deschidea!) mă guduram pe lîngă ea ca un dulău, o îmbrățișam, îi spuneam vorbe dulci-acrișoare, insinuante, care s-o facă a rămîne la mine în cameră peste noapte. Sau peste zi. Acum, trec fără niciun comentariu peste *optativul* ei (care nici măcar nu e și *condițional*) - și mă alertez (în gînd): *dacă rămîne?!?* Însă ea, parcă ghicindu-mi alerta, completează (spre liniștea mea): *-... dar mă duc în camera de-alături, vreau să dorm ca o boieroaică...*

În anii trecuți, cînd se culca în camera de-alături, respingînd, cu o fermă duioșie, sau cu o duioasă fermitate, avansurile mele, în cîte-o noapte îi treceam pragul, dar dincolo de cîteva săruturi (uneori reușeam să-i umectez sînii, sfîrcurile se bombau instantaneu - și oare de ce îmi aminteam, în acea clipă, de ugerul, de țîțele vacii de-acasă, pe care tata le frăgezea cu lapte, înainte de a le mulge?), dincolo de cîteva strîngeri în brațe *liniștitoare* (credea dumneaei) nu mai obțineam nimic... Acum, presupune că nu mai prezint niciun pericol, a asistat, vara trecută, cu indiferență profesională – și criminală! – la reprizele de masaj pe care mi le-a aplicat (eu, *la nudul gol)* maestrul V., și-n toate acele ore umilitoare mădularul meu s-a arătat, într-adevăr scîrbavnic, n-a avut nicio tresărire de orgoliu...

Joi, 13. În drum spre Molid, unde *are o treabă,* trece pe la mine un *vechi-nou Cronicar.* Jucăm șah și table, vreo trei-patru ore, în prostie. Eu *mă magnetizez*, el, fiind cu mașina, nu bea decît apă. Dar și fără mașină nu bea, de mai mulți ani, alcooluri, avînd diferite hibe interne. Ca și cum eu n-aș avea! La un moment dat, în focul luptei, ronțăi niște salatine, niște covrigei... *Nu clefăi!* reacționează el, ca și cum l-aș fi călcat pe bătătură. *Dar nu clefăi. Ronțăi!* răspund, sec. Îi știu viscerala reacție încă din anii cînd jucam șah cu el, cu Ioanid, cu Stelică, cu Virgu: nimeni nu îndrăznea să masticheze ceva în prezența lui. Așa încît, vrînd-nevrînd, mă abțin să mai ronțăi...

Seara, după ce plecase *în treaba lui*, debarasînd locul faptei (la șah, îl măcelărisem; la table îmi luase o linie-n plus...), printre sticle, pahare, scrumiere și alte cele, rămase ca în urma unui chef *monstru*, i-am descoperit ochelarii, ochelarii *de apropiere*, de lectură, pe care-i uitase. *Eu beau și tu te-mbeți*, îi zic, a doua zi, la telefon. *Mîine vin să-i iau. Vin cu trenul.* Facem planuri pentru o nouă dispută, între două trenuri. Pe la amiază, cînd trebuia să ajungă, eram la bucătărie, mîncam. La un moment dat, am auzit niște uși trîntite, și-mi ziceam: *a venit!*, așteptînd ca, din clipă-n clipă, să apară-n bucătărie. Însă n-a apărut. Reîntors în cameră, am constatat, *din prima,* lipsa ochelarilor, dar prezența unei sacoșe doldora de reviste, ziare, cărți, a unui set de pixuri, pe care îl rugasem să mi le aducă. Și absența *Cronicarului...* Venise, de la gară, cu un taxi, își recuperase ochelarii, îmi lăsase *darurile* și plecase, cu același taxi, că avea, imediat, tren îndărăt, spre Iași... Dimineața, vorbind la telefon, verzi și uscate, cu Sterian, gălățeanul poet și prieten, cînd i-am spus povestea cu ochelarii, mi-a servit și el una. Cică prin anii 80, *Cronicarul*, mare vînător și pescar fiind, pornise, împreună cu un scriitor din partea locului, la pescuit. Cam în zona unde Prutul se varsă-n Dunăre. Cei doi, luîndu-se cu vorba, i-a prins noaptea prin stufărișuri și s-au rătăcit. Dar nu-și făceau probleme, vîsleau energic și povesteau, *presupunînd* că malul *nostru* nu putea fi prea departe... *Cronicarul* tocmai constata, cu avînt și fără nostalgie, cum el, începînd din clasa a IV-a, a tot învățat rusește, însă nu s-a prins boabă, rusa de el. *Dă-i în mă-sa, cu rusa lor!...* Și, minune! chiar cînd făcea această trimitere, pe apă, s-a ivit o luminiță. *Luminița de la capătul tunelului.* Pe măsură ce se apropia, dimensiunea și luminozitatea creșteau. Cei doi pescari vîsleau și ei, voinicește, înspre salvatori. Apoi s-au trezit sub lumina necruțătoare, orbitoare, a unui reflector – și cu niște puști îndreptate spre piepturile lor *de aramă*: *Stop! Staite!* Era paza fluvială, fără să-și dea seama intraseră în zona rusească a Prutului. Iar cel care tocmai îi trimisese la origine *cu rusa lor*, și-a amintit instantaneu limba pe care o învățase cîntînd: *Tavarisci! Ne tiraite! Ia deputatî! Ia rumînski camunist!...*

Vineri, 14. Ieri, doamna Lu a fost la Suceava, să finalizeze pensionarea Magdei, *nefericita* pe care, de mai mulți ani, și-a luat-o în grijă. Am mai spus-o, Lu, deși a ieșit ea însăși la pensie, a rămas, în continuare, un fel de mamă a răniților, a nenorociților *astei lumi.* Nebunia – la propriu – s-a declanșat în momentul în care *pensionabila* Magda a trebuit să depună cartea de muncă și să semneze, în consecință, actul de pensionare. Deodată, în ea, s-au dezlănțuit toate frustrările, toate umilințele suportate de-a lungul anilor: *Nu dau cartea de muncă! Nu dau cartea de muncă! Mi-ați furat tot! Tot mi-ați furat!* Evident că, cei de-acolo, nu-i furaseră nimic, dimpotrivă, vroiau să-i facă un bine, să aibă și ea o pensie minimă, cu care să supraviețuiască. Urletele au umplut biroul, coridorul plin de oameni... A venit paznicul, să vadă ce se-ntîmplă. Și, impresionant! – îmi spune Lu – cu toții și-au dat repede seama că e un caz clinic, nimeni n-a contrazis-o ci, care mai de care, i-a dat dreptate, încercînd s-o calmeze, s-o liniștească. Lu și-a folosit întreaga ei persuasiune - și are! – , funcționarele au asigurat-o pe bolnavă că, după ce transcriu datele din cartea de muncă, i-o dau înapoi acolo, pe loc. Dar a fost zadarnic. De-a lungul anilor, se acumulaseră, pe cortexul ei (parțial) alterat, nenumărate frustrări, fusese maltratată, abuzată (îndeosebi cînd lucrase printre mineri, în Călimani), mulți își bătuseră joc de ea, *nebuna* care avea (și) un comportament normal, muncea pe ruptele, unde era pusă, cu o tenacitate a animalului care trage la jug. Și nici nu-ți dădeai seama, din prima, că e *dusă.* Eu însumi, cînd am cunoscut-o, în urmă cu cîțiva ani, am realizat că ceva nu-i în ordine cu ea, abia după vreo oră de taclale, cînd a început să peroreze, cu o voce din ce în ce mai stridentă, pentru darea la fiare vechi, pentru topirea tuturor mașinilor, cu excepția celor de formula 1, conduse, acestea, de tineri, angrenați în raliuri, la care lumea să participe ca la un spectacol (cum se și întîmplă)... Linia dintre normal și anormal este, în unele cazuri clinice (pentru ageamii ca mine) greu sesizabilă. Și mai ageamiu – chiar inuman – s-a dovedit a fi primarul urbei, care nu i-a prelungit contractul de muncă (era angajată la Salubritate), întrucît, după ce o beștelise pentru nu știu ce neglijență în serviciu (!), nefericita i-a tras o înjurătură... Evident, domnul primar nu știa că are de-a face cu o *schizo*, dar, după ce-a aflat, ar fi putut s-o reangajeze. Însă n-a făcut-o. Din neglijență. Din nepăsare.

Locuind mereu pe la cămine de nefamiliști, la blocuri sociale, într-o cruntă mizerie, sigur că i s-au furat multe lucruri, pe altele le-a rătăcit sau le-a pierdut ea însăși, trebuind, mai apoi, să cerșească, pe la starea civilă sau pe la școli, duplicate, adeverințe. Unii erau sătui de ea, și-o dădeau pe ușă afară. Tocmai de aceea, un inginer *cu suflet*, de la mina Călimani, cînd i-a înmînat cartea de muncă, i-a spus s-o păstreze cu sfințenie, să n-o dea nimănui din mînă. Asta s-a întîmplat în urmă cu vreo două decenii, inginerul acela nebănuind că vorbele lui vor avea efectul unei porunci dumnezeiești. Acum, pe coridoarele Casei de pensii din Suceava, pensionabila le strigă, tuturor și niciunuia: *Hoților! Vreți să-mi luați cartea de muncă?! N-o dau! N-o dau! Așa mi-a spus domnul inginer... Cutare, să n-o dau nimănui!* Ea îi pronunță, inginerului, și numele, îl ține minte, pe cînd atîtea altele, le uită de la mînă pîn-la gură...

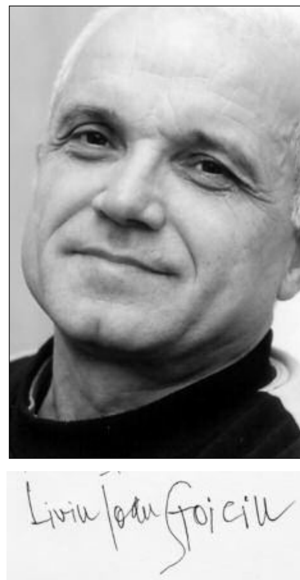
Lu s-a întors frîntă de oboseală, de nervi, dar nu și înfrîntă. După un moment de (firească) descurajare, trece la acțiune, caută noi strategii. Este exclus să i se ia bolnavei, cu forța, cartea de muncă, pe care o poartă, bine pitită, la ea. Nici anestezierea nu-i o soluție, ar putea provoca o criză cu cine știe ce urmări. Ideală ar fi găsirea inginerului, care să-i dea, bolnavei, dezlegarea. S-a aflat, deja, că locuiește-n oraș, deci identificarea lui e posibilă. Trebuie luată legătura cu Poliția. De la Casa de Pensii i s-a sugerat că absența cărții de muncă ar putea fi suplinită de adeverințe de la locurile de muncă. Cu devoțiunea ei inimaginabilă, Lu dă telefoane, cercetează, tatonează. Parcă Magda i-ar fi soră, sau fiică. Mă întreb - și-o întreb – de ce nu lucrează la un serviciu social, unde priceperea, profesionalismul (a fost asistentă la un Centru maternal), vocația, *umanitatea* ei ar atenua, ar badijona multe suferințe fizice, morale, psihice. Lu rîde, amar: *Eh, domnu' Nicolae, trăim într-o lume cinică, nemiloasă, indiferentă, față de cei de la marginea societății. Și apoi, sînt sigură că stilul meu de muncă ar deranja..., cum s-a și întîmplat, în anii cînd eram activă...*

Cînd era activă, era cunoscută de tot lanțul medical-social, pînă la Iași. *Dacă mă dădeau afară pe ușă, intram pe fereastră. Dacă mi se refuza o Salvare, pentru un bolnav căruia trebuia să i se facă o expertiză – de obicei, copii părăsiți, mame abandonate, alungate, bătute – veneam cu trenul, cu autobuzul, cu ia-mă, nene. Cu orice. Dar, în genere, cei din acest lanț uman erau săritori, binevoitori. Îi răsplăteam și eu, cum se cuvine. De fiecare dată le dăruiam un buchet de flori, mii de mulțumiri, un surîs...*

Cît vorbim, sună mobilul. O doamnă din Vatra Dornei a și aflat: arhiva Exploatării Miniere Călimani se află în comuna Tomești-Iași. Trebuie făcută o cerere, plătită o sumă, pentru eliberarea documentului. Fără îndoială, Lu o va face. Din pensia ei cu două zerouri.

(va urma)

Liviu Ioan Stoiciu

La 35 de ani

Am apărut în 2015, la 65 de ani, cu două cărţi: una, din iniţiativa şi pe cheltuielile generosului poet-editor Constantin Marafet (aceea a debutului meu editorial, premiat prin concurs la Editura Albatros; carte publicată în 1980), „La fanion", dedicată copilăriei mele la Cantonul 248, Halta CFR Adjudu Vechi şi adolescenţei la Adjud (unde am terminat liceul teoretic - secţia umanistică în 1967, la 17 ani, dat la şase ani la şcoală) — Editura Rafet, Râmnicu Sărat. Şi a doua carte, originală, „a maturităţii creatoare", dacă pot să spun aşa, apărută anul acesta, la invitaţia expresă a poetului-editor premiat de Academia Română, Mircea Petean, intitulată „Nous" (Editura Limes din Cluj, colecţia Magister). Dacă fac o socoteală, între cele două cărţi, una publicată iniţial în 1980 şi alta în 2015, e o perioadă de 35 de ani! De necrezut pentru un sinucigaş ca mine, care s-a ameninţat o viaţă să pună capăt aventurii lui pe această lume (de la 23 de ani încercând să pună în aplicare „tentative" de tot felul). Ce potrivire: 35 de ani e şi... vârsta mea interioară, la care am rămas, nu mă simt de... 65 de ani. Au trecut 35 de ani de la prima la ultima mea carte de versuri! Au murit poeţi la 35 de ani (unul, prieten drag de departe, Aurel Dumitraşcu din Piatra Neamţ a murit în 16 septembrie 1990 la 35 de ani, se împlinesc 25 de atunci; în 21 noiembrie anul acesta ar fi împlinit 60 de ani, ar fi fost mai mic decât mine cu cinci ani; cât a trăit a publicat două cărţi; exemplul lui e unic: opera i-a crescut după moarte exponenţial, promovată norocos în amănunt, cu tot ce s-a găsit în sertar, de prietenul lui apropiat Adrian Alui Gheorghe, ajungând astfel în istorii literare şi dicţionare ca poet important)! De curiozitate, în acest interval de 35 de ani, din 1980 până azi, am publicat fix 15 volume de versuri inedite: e mult, e puţin? Am ajuns la final cu volumul „Nous"? În orice caz, n-am cum să mai trăiesc zece ani — lasă că nici nu merită efortul, deprecierea fizică spunându-şi de aici înainte cuvântul (la 75 de ani, dacă aş ajunge, ar trebui să mă rog de pe acum să rămân cu minţile întregi şi, atunci, să-mi amintesc măcar de cărţile de poezie publicate până la 65 de ani, câţi am azi; ştiţi cum stă la pândă „ăla micu, Alzheimer", să-mi ascundă lucrurile, în orice zi îţi poate face jocul; mai ales că e la modă).

Volumul „La fanion" din 1980 „a făcut carieră, e reprezentativ" — a primit un premiu de debut al USR care avea să mă scoată în lumea literară românească „la vârf" (sigur, e o amăgire, trebuie relativizată valoarea; după moartea mea voi fi aruncat în depozitele literaturii române, intrat automat în rândul scriitorilor români premianţi, care după Revoluţie au fost uitaţi). „La fanion" a fost inclus inclusiv în *Dicţionarul analitic de opere literare româneşti*, cine ştie dacă va rezista, în viitorul apropiat, la o eventuală ediţie revizuită. Actualul volum „La fanion", apărut intempestiv-festiv anul acesta, are incluse în plus faţă de volumul apărut în 1980 ciclurile mele de poeme apărute în două „Caiete ale debutanţilor" - 1977 şi 1978 ale Editurii Albatros — juriul concursului de debut editorial (Laurenţiu Ulici, Ştefan Aug. Doinaş, Ioanichie Olteanu, Constanţa Buzea şi redactorii Editurii Albatros: Mircea Sîntimbreanu, Gabriela Negreanu, Ion Acsan, Domnica Filimon) ezitând ani la rând să mă premieze. Li se părea tuturor atât de ciudat ce scriam (în stilul oral, liber, cotidian, natural, „de pe stradă", din viaţa de zi cu zi; ce avea mai apoi să se numească „poezie optzecistă" şi să definească estetica postmodernă), radical schimbat faţă de poezia calofilă, angelică, metaforizată, care se scria în anii 1970, că revista *Săptămâna*, personal Eugen Barbu (pe când scria o istorie a poeziei) mă publica la... Gâgă! De fapt, eu consider debut al meu editorial aceste cicluri din „Caietele debutanţilor", ale Editurii Albatros (e semnificativ de citit lista celor incluşi în aceste Caiete cu cicluri de versuri; mai interesant e de conştientizat cine au fost premiaţii în anii în care eu am apărut în aceste Caiete; mulţi au dispărut de pe firmament). Pe de altă parte, este uluitoare alegerea din anul 1979 la concursul de debut al Editurii Albatros, condus de Laurenţiu Ulici, fiind premiaţi, alături de mine, Matei Vişniec şi Aurel Pantea (două nume de răsunet azi), *optzecismul* explodând din anul publicării noastre, în 1980.

Volumul „Nous" (nous, în greacă, înseamnă spirit) e, vreau să cred, o „chintesenţă" a celor 35 de ani trecuţi de la debutul editorial cu „La fanion" — versuri mai rafinate (o dovadă a transferului de conştiinţă, privind din afară spre înlăuntru), „înţelepţite cu vârsta", trecute prin filtrul metafizicii intuitive şi a practicii literare. Mi-ar plăcea să confirme versurile retorice din „Nous" aserţiunea că „Frumuseţea se află în subconştient". Vă reamintesc, scriu de când mă ştiu spontan, mă bazez pe reflexele gândirii, ale meditaţiei rapide. Stau cu ochii în gol şi mă trezesc scriind, în acest nou volum al meu de versuri încerc să am un minim control asupra iraţionalului, nevăzutului, neştiutului. Titlul unui ciclu din „Nous" spune totul, legat de viziunea scrisă: „O mers când dincoace, când dincolo"...

29 septembrie 2015. BV

...35 de ani e şi... vârsta mea interioară, la care am rămas, nu mă simt de... 65 de ani. Au trecut 35 de ani de la prima la ultima mea carte de versuri! Au murit poeţi la 35 de ani...

Nicolae Oprea la aniversare, "un critic exigent și liber"

Culegerea omagială apărută la Tracus Arte în iulie 2015, îngrijită de Adriana Lazăr şi Dumitru Augustin Doman semnalează încă din notă imposibilitatea reflectării unui spirit atât de complex, aşa cum îl indică bio-bibliografia pe Nicolae Oprea.

Cumulul de impresii, evocări sau analize pare să repete ceea ce criticul însuşi a lăsat/ permis să se ştie despre el. Latura critică, istorică, foiletonistă, echinoxistă, cultivarea simţului estetic, cronicar independent de politici, eseist, impresionist (fără a aplica o critică lovinesciană), reinventator al unor nume ingrat ignorate, un analist ferm, aspru, migălos, adeptul mai degrabă al conciziei decât al spiritului declamator, Nicolae Oprea nu face rabat de la valoare, indicatorul suprem al analizei sale.

Maturizarea personală voită sau întârziată, cu efecte neştiute în planul personalităţii, ci doar intuite de unii după o logică a frustrărilor bine camuflate de după stilul ferm, neutru, just, lasă să se vadă, din pudoare sau doar sensibilitate exacerbată, rigoare şi sobrietate, vestimentaţie care i se potriveşte atât de bine, încât doar câţiva prieteni, gen Ioan Lascu, mai ajung la inima criticului. Scuzabil prin formaţia în spiritul şcolii clujene şi a orizontului culturii germane, Nicolae Oprea pare să fie adeptul principiului *less is more* şi a unui debut neforţat.

Ioan St. Lazăr îl numeşte "pom viguros ale cărui fructe ecologice sunt o garanţie pentru sănătatea literaturii române", doar că Nicolae Oprea ştie foarte bine că nimeni nu aruncă cu pietre într-un pom fără roade, mai ales ecologice, aşa că foarte greu a confirmat aspiraţia de a scrie o istorie, tot din prisma bunului simţ al intuiţiei. Criticul este un supravieţuitor al presiunilor, condamnat la singurătate. Catalogat de George Vulturescu şi Delia Duminică "de un imperturbabil calm impersonal" ca istoric şi critic, Nicolae Oprea este departe de a fi aşa ca om, răbdare arată doar cărţilor, prieteni trainici al căror mesaj îl stimulează şi îi asigură acea stare necesară de "disconfort intelectual care tensionează spiritul".

În secţiunea de interviuri, Nicolae Oprea îşi face cinste admiţând că "valoarea nu există în absolut şi judecata critică nu poate fi redusă la o propoziţie afirmativă în cumpănă cu una negativă". Aşadar molima secolului nu l-a atins. Astăzi când toată lumea se pricepe să spună că nu-i place sau că-i place o scriere, dar nu are nicio metodă în spate pe care să-şi justifice alegerea, Nicolae Oprea rămâne fidel sistemului său de valori, formaţiei sale intelectuale şi de stil, permanent cizelată prin exerciţiu beletristic, în spiritul generaţiei sale, generaţia '80, încercând să împace vocaţia de critic cu cea de istoric literar.

Secţiunea "referinţe critice" conţine analize pertinente, adecvate ale celor mai potriviţi specialişti care, pe direcţia laudativă apreciază meritele criticului cu privire la revigorarea, relansarea unor autori ca Voiculescu, Macedonski, I.D Sârbu, Marin Preda, Blaga, ca şi direcţiile noi propuse de domnia sa în cercetarea şi interpretarea unor texte, sugestiile, soluţiile îndrăzneţe, autenticitatea acolo unde majoritatea nu mai avea nimic de spus, metoda şi rigoarea demonstraţiei fără ostentaţie sau pedanterie. Nicolae Oprea este de neclintit de pe poziţia pentru care a muncit peste 40 de ani şi care-l confirmă drept cronicarul grav şi responsabil al generaţiilor ignorate sau actuale.

Îşi permite să fie grav, îşi permite să fie liber, îşi permite să fie singur, îşi permite să fie unic, atâta vreme cât cuvântul lui contează, cât conţine în sine o întreagă poveste, cât tot ce a obţinut a fost meritat, cât a întâlnit acei oameni necesari care au intuit la el valoarea şi seriozitatea, îşi permite să fie imprevizibil şi capricios ca mişcarea literară ce şi-a ales-o prin vocaţie şi dăruire.

La cum ne-a obişnuit, se va ţine departe de "spiritul demolator, voluptatea negaţiei şi demistificării"(Dan Damaschin), iar semnătura lui Nicolae Oprea pe vreun text este garantul autenticităţii, erudiţiei şi valorii. Provincia s-a dovedit până la urmă pentru criticul nostru şi pentru ceilalţi optzecişti un spaţiu privilegiat, fertil, din a cărei "predispoziţie empatică" a eclozat şi acest volum omagial, care promite a se ridica la niveul aşteptărilor exigent de critice, la o ediţie viitoare, marca unei alte vârste.

SIMONA LIUTIEV

litere

Mariana Dobrică

Rolul

Nu a mai ştiut să-şi gestioneze rolul, totul a căpătat un aer de dramoletă ieftină şi senzaţională în absurdul ei: zgomotul asurzitor al armei, al cărui ecou a făcut ţăndări pereţii, vazele de flori, ceaşca de cafea şi toate gândurile sale...

Era un actoraş de duzină, ştia asta foarte bine, nu va fi niciodată un star, nu va lua un Oscar, nu-şi va cumpăra o insulă exotică sau doar o femeie frumoasă, nu va face gesturi excentrice sau caritabile...

Se împăcase cu rolurile mici, cu acele prezenţe necesare, dar comune în economia unui film sau a unei piese de teatru; şi în viaţa de zi cu zi, între două roluri, era un om "mic", cu o casă obişnuită în suburbii, cu o maşină şi o nevastă la fel de obişnuite.

Nu i s-a părut neobişnuit să i se propună un rol într-o piesă a unui teatru experimental care apăruse de ceva timp în oraşul la fel de obişnuit ca şi viaţa lui.

Nu, nu era nimic neobişnuit în această propunere, dar piesa în care trebuia să joace era neobişnuită. Rolul său, acela de soţ înşelat, părea destul de simplu de interpretat la prima vedere, nu necesita cine ştie ce talent actoricesc şi nici nu atrăgea prea mult atenţia spectatorilor, rolurile principale erau ale soţiei şi amantului acesteia, povestea lor „interzisă" ar fi trebuit să dea savoare şi să stârnească interesul (şi aplauzele) publicului.

Doar că, după primul act, în care apăreau personajele, se conturau circumstanţele şi se creau premisele unui conflict, regizorul chiar experimenta. Fiecare actor, în rolul său, trebuia să dezvolte acţiunea, să-i dea o curgere, să ajungă la un punct culminant şi la un deznodământ. Astfel, piesa se năştea din jocul lor, semăna, într-o oarecare măsură, cu compunerile acelea cu început dat din şcoala primară, în scrierea cărora trebuia să apelezi la fantezie şi originalitate şi la care (recunoştea fără reţineri sau resentimente) nu excelase niciodată. Iar ei, actorii, trebuia nu doar să joace un rol, ci să şi-l asume, fiecare din propria perspectivă asupra aceleiaşi situaţii iniţiale.

Era destul de modernist totul, avusese intenţia să renunţe la a mai fi „Soţul" (personajele aveau nume generice, ca în teatrul expresionist - „Amantul", „Soţia", „Vânzătorul de ziare", „O prietenă", „A doua prietenă", „Omul cu două feţe"), dar după câteva reprezentaţii înţelese că acesta era rolul vieţii lui, că ar putea să fie mai mult decât un actoraş de mâna a doua, a treia, a noua...

Dacă la început se mulţumise să fie un soţ înşelat oarecare (ca atâţia alţii, de altfel), reacţionând fără prea multă iniţiativă la situaţiile create de „Soţie" şi „Amant", realizând astfel un personaj fad, fără strălucire, cu timpul şi-a dat seama că această libertate nesperată a personajelor faţă de dramaturg îi permite practic orice. Sau aproape orice...

A devenit, pe rând, soţul trist, lamentându-se sfâşietor, la modul romantic aproape, soţul indiferent, care îşi mai observa uneori soţia printre tigăi, cearşafuri sau ghivece de flori, soţul-prieten, care purta nesfârşite discuţii cu ea, încercând să înţeleagă cine era de vină pentru toate acestea (chiar şi-o asuma uneori), soţul gelos, suspectându-i fiecare privire, surâs, pas, fiecare cuvânt sau gând, soţul violent, care, prin loviturile sale, încerca să-şi ascundă sau să-şi vindece nesiguranţa de sine şi frustrările, soţul posesiv-abuziv, care controla, de zece ori pe zi, minutele timpului ei, culoarea ochilor sau a părului, urma lăsată de talpa ei delicată pe nisip sau în baie, mirosurile ei de femeie încă tânără, care îi număra până şi lacrimile şi visele erotice sau exotice, soţul prea orgolios, incapabil să recunoască dezastrul căsniciei sale...

Pentru a-şi intra cât mai bine în rol a început să aducă de acasă diverse obiecte: o pernă, o ceaşcă de cafea, o carte – un roman de dragoste uşor, din acela de citit în tren sau metrou, halatul de baie şi papucii chiar, nişte reviste de modă de-ale soţiei sale (ale adevăratei sale soţii), una din cămăşile ei de noapte, nişte flori, nişte fotografii, încercând să completeze şi să personalizeze astfel decorul destul de auster al piesei.

Poate din această cauză, lucrurile şi planurile au început să se încurce. „Soţia" începu să semene din ce în ce mai mult cu cea de acasă, îi găsea şi recunoştea cu uimire aluniţa de pe obrazul stâng, o cicatrice în formă de floare pe braţul drept, mâinile cu degete lungi, ca de pianistă, aerul absent, parcă somnambul, cu care îşi bea cafeaua dimineaţa, cu gândurile dormitând încă, zâmbetele circumstanţiale sau încurcate, săruturile devenite convenţionale... Îl găsi şi pe „Amant" într-un vag prieten, iar pe „Vânzătorul de ziare" (ziare în ale căror pagini descoperea crime, decese, cataclisme, chiar poveşti cu extratereştri) îl întâlnea deseori la semaforul din colţul Străzii 5, în apropierea locuinţei sale. Doar pe „Omul cu două feţe" îl vedea mai rar, dar nu se dădea în vânt după compania acestuia, tot timpul i se păruse un intrus, atât în universul lui domestic, cât şi în cel al piesei.

Când şi-a propus să devină soţul răzbunător, soţul criminal? Probabil când „Soţia" (soţia) şi „Amantul" (amantul) au devenit trufaşi, îndrăzneţi, nepăsători, eliberaţi de convenţii, strălucitori, atât de strălucitori încât îl orbeau, atât de frumoşi şi stranii în impudoarea lor încât el a ajuns să fie conştient şi apăsat de mica lui existenţă incoloră şi inodoră, cu atât de multe motive şi justificări şi atât de puţine sensuri....

Dar nu era numai asta, ci şi un articol din paginile unui ziar în care se prezentau detaliile unei crime, articol însoţit de fotografii în care două trupuri goale într-un pat alb pătat de sânge încremeniseră într-o îmbrăţişare chinuită; mai erau şi cuvintele insinuante şi neliniştitoare ale „Omului cu două feţe" (mereu se întreba ce vrea să spună cu adevărat), mai erau şi privirile complice sau batjocoritoare, sau compătimitoare ale „Unei prietene" (a lui?, a ei?), ale altei prietene (reale sau de pe scenă)...

Şi pistolul mic, lucios, negru - parcă o jucărie -, găsit într-o zi printre cutele cearşafului sau ale subconştientului său...

Nu a mai ştiut să-şi gestioneze rolul, totul a căpătat un aer de dramoletă ieftină şi senzaţională în absurdul ei: zgomotul asurzitor al armei, al cărui ecou a făcut ţăndări pereţii, vazele de flori, ceaşca de cafea şi toate gândurile sale; lacrima lui (pentru ei?, pentru el însuşi?) rămasă suspendată în aerul care părea a se rupe în fâşii lungi şi înguste ca nişte bandaje; sânge pe pat, pe podea, pe mâini, pe ibric, pe retină, pe suflet, pe vis, pe durere; ochiul ei, devenit o bilă de sticlă albastră, rostogolindu-se uşor pe podea şi lovindu-se de pantoful lui negru, mâna amantului încremenită pe sânul ei alb; nişte săruturi încă palpitânde risipite pe trupurile acum inutile, pe perne sau prin aerul sfâşiat...

Ultimul act?!...

O cameră ca un cub (îi măsurase cu paşii toate laturile), cu pereţi albi pe care uneori urcau limacşi vâscoşi, o masă, un pat, o lumina albă, o fereastră mică, prin dreptul căreia mai treceau, din când în când, câte un om, câte un pom, câte un nor, a venit chiar şi un fluture... Mai venea şi „Doctorul" (când apăruse el în piesa asta, nu îl găsise în lista de personaje?), cu care vorbea despre el, despre rol, despre zile şi ceasul oprit, despre soare şi mare, despre nişte poveşti din copilărie, cam încâlcite...

Aştepta să se termine spectacolul, să primească aplauzele, să meargă acasă, pe Strada 5, să cumpere un buchet de lalele pentru soţia lui (îşi aminti că îi plăceau), ea să îl sărute vag plictisit când îl întâmpină la uşă, să privească noul serial sau să iasă la un restaurant chinezesc din zonă... Îl obosise rolul, ar trebui să îi spună regizorului că renunţă, el era doar un actor de duzină, cu o viaţă banală, cu o casă banală, cu o soţie banală...

T.A. STEINLEN - Chat Noir

Măşti

Îşi construise cu migală masca. Ajunsese un adevărat maestru, dacă s-ar acorda premii pentru această ..."artă", în mod sigur s-ar număra printre câştigători.

Îi luase ceva timp. Cât timp? Ceva mai mult timp decât pentru celelalte măşti, dar nu timpul conta, ci produsul finit, care, trebuia să recunoască, dar să şi înţeleagă, cu orgoliul unui creator, al unui mic Dumnezeu (devenise, fără să-şi dea seama cum şi când, propriul lui Dumnezeu), că era o capodoperă.

Studiase chiar conceptele grecilor antici despre proporţia divină şi numărul de aur, pentru că îi plăcuse întotdeauna seninătatea marmurei albe ce lua chipuri armonioase. Totuşi, aceste măşti ale frumuseţii transmiteau, dacă le studiai atent, şi o neliniştitoare absenţă (sau, mai degrabă, impersonalitate), pe care se străduise să o diminueze, atunci când îşi compusese această ultimă mască, adăugând nişte elemente particulare: un surâs înţelegător sau trist, o privire blazată, tăioasă sau evazivă, galvanizată de străfulgerări de sentiment uneori, câteva riduri de expresie, pentru o maturitate pe care îşi dorea să o aibă... Tot compusese şi descompusese expresii, ⟶

Petruț Pârvescu

şi tata a construit într-o vreme socialismul

deschid cartea
citesc
multe foi sunt albe sau lipsesc

el le-a zis
BĂ
dacă se face colectivă eu plec pe şantier
că decât să muncesc pământul altora
mai bine slugă la stat

şi tata a plecat
T R E I Z E C I D E A N I

venea la şase
luni
sau la un an o dată
îl aşteptam zile întregi la poartă când se apropia sorocul
că ne zicea câte unul care trecea pe uliţă
(aşa într-o doară)
bă nu mai staţi ca proştii
degeaba
că tactu' a murit demult

C U M S Ă M O A R Ă T A T A

dintr-un peisaj mereu inventat
de dincolo
de margine de sat
tata venea târziu încărcat cu de toate
pâine salam haine jucării şi bomboane
stătea câteva zile şi iar pleca

dimineaţa în zori
la poarta noastră o maşină mare lungă
cu prelată neagră deasupra claxona îndelung
tata dădea să ne pupe pe fiecare ŞASE
hai bă nea grigore (striga plictisit şoferu'
camionului)
hai bre
că ne-apucă noaptea
ce dumezeu !..

Din vol., în pregătire, „Păcala Făgeţelului"

Magda Grigore

În numele poemului (corbii amintirilor)

În miezul zilei oraşul răsuflă cu greu,
amorţit şi stingher, cu respirări tot mai încete
îşi arde flacăra trăirii.
Oraşul nu se mai bucură!
Stă alb ca varul, clătinându-şi agale
oamenii neschimbaţi, pe străzi neschimbate.
Ei trec absenţi spre întâmplarea prezentă
oricare ar fi, oricum s-ar petrece;
merg ca prin vis să vâneze
corbii amintirilor.

Ziua are faţa plânsă
şi dorul ei de viaţă e surd!
... degeaba un gând îşi strigă durerea
în oraşul rotund, ca o margine de fântână,
cu rădăcini lichide, duioase şi limpezi
topite-n adânc.
Degeaba un gând îşi strigă durerea
tot acolo se întoarce şi ecoul lui blând -
în jos alunecă, pe zidul fântânii,
printre florile bizare şi culori reci
de mormânt.

Degeaba. Oraşul răsuflă cu greu,
amorţit şi stingher, cu respirări tot mai încete
îşi arde flacăra trăirii.
Umbrele bucuriei înnoptează
în culcuşul din fântâni.
Oraşul nu se mai bucură!
Prin el trec, ca prin vis,
corbii amintirilor.

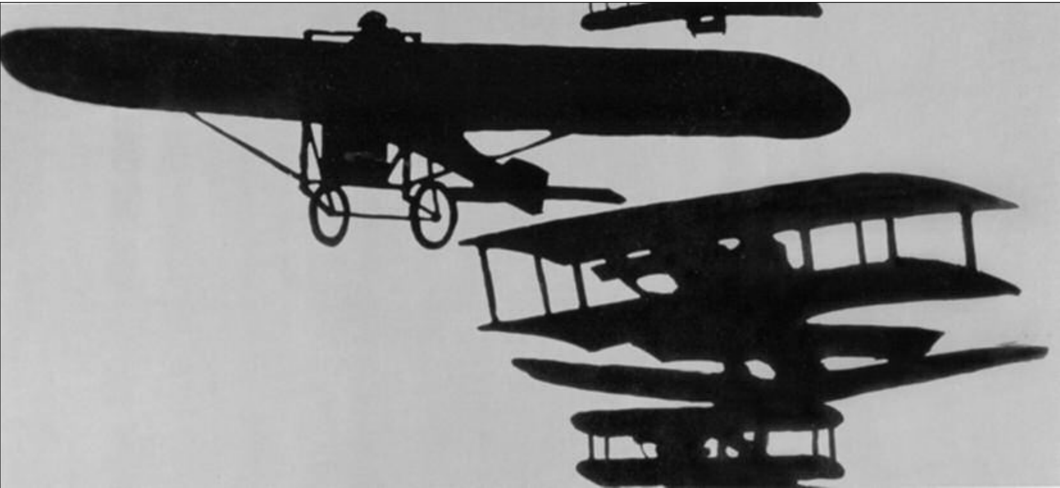
Degeaba. Oraşul răsuflă cu greu,

amorţit şi stingher, cu respirări tot mai încete

îşi arde flacăra trăirii.

Umbrele bucuriei înnoptează

în culcuşul din fântâni.

LUCIAN BERNHARD - Concurs de aviaţie

trăsături, culori, le căutase pe cele mai potrivite pentru a ajunge la perfecţiune.

O perfecţiune absolută credea, pentru a descoperi după un timp că e doar o perfecţiune relativă, mai mereu condiţionată de ceva. Iar aceste ceva-uri/ condiţionări sfârşeau prin a ştirbi perfecţiunea măştii; şi o lua de la capăt, într-un sisific efort de recompunere şi descompunere, de zeci de ori, de sute de ori, a altor măşti.

Dar vine un moment când măştile trebuie să cadă. Simţea asta din ce în ce mai acut în ultima vreme. Cel mai evident, dar şi cel mai îngrijorător semn era oboseala.

Oboseala provocată de povara atâtor măşti suprapuse, unele lipite cu un simplu adeziv, altele grefate, altele înşurubate sau prinse în capse...

Desprinse cu atenţie ultima mască... Era destul de uşor, o cususe fin doar cu fir de mătase, e suficient să găseşti un loc unde acesta era cât de cât vizibil, să îl tai şi să tragi apoi de unul din capete...

În spatele ei descoperi masca unei pustiiri sufleteşti. Privind-o acum, cu un ochi rece, obiectiv, pe care nu îl avusese atunci când o construise (fiindcă îi lipsea perspectiva), rămase uşor surprins de stranietatea ei. Impresia de gol interior era dată poate de obrazul nisipos, oarecare, dar şi de privirea care parcă trecea prin lucruri fără a le vedea (ochii – oglinda sufletului?; ha! ha!, ce glumă!; când înlăuntrul tău nu e nimic, ce se poate reflecta în exterior, spre lume, pe retina-oglindă?).

Purtase mult timp masca asta, mult prea mult, o desprinse cu greu din şuruburile care începuseră să ruginească.

Dincolo de ea găsi strălucitoarele măşti ale unor iubiri, mai mici sau mai mari, unele ingenue, delicate, altele încărcate de mister, unele aproape spiritualizate, altele pe care se zugrăvea în culori arzătoare dorinţa; erau şi măştile unor "iubiri" pasagere, doar de o noapte (cam şterse, ce e drept, cu trăsături cam vulgare) sau de vacanţă, relaxante ca un sunet de clopoţel; peste unele se suprapuneau precipitate măşti ale îndoielii, ale geloziei, ale dezamăgirii sau doar ale indiferenţei.

Printre acestea toate o găsi pe cea mai strălucitoare – masca unei mari iubiri (pentru că totdeauna, undeva, cândva, există o mare iubire). O privi îndelung, deşi luminozitatea ei îi rănea privirea de acum, descoperindu-i trăsături vag androgine, pentru că semăna într-un mod neaşteptat şi subtil cu o altă mască, cea a femeii pe care o iubise atât de mult încât vrusese să o asimileze, să o încorporeze în el, să o simtă respirând în el, şi râzând, şi plângând, şi curgându-i prin vene.

O desprinse cu regret şi luminozitatea ei se stinse, dezvelind chinuita şi chinuitoarea mască a durerii. Pe aceasta se grăbi să o îndepărteze, dar era strâns lipită, pătrunsese prea adânc în el, sfâşie şi smulse cu degetele devenite gheare fâşii înguste de piele fumegândă, curăţă totul cu îndârjire, până când ajunse la masca de dedesubt.

Era o mască destul de vagă, de adolescent imberb, cu ochi neliniştiţi sau visători, cu zâmbete timide sau îndrăzneţe. O privi oarecum neîncrezător şi amuzat, întrebându-se când purtase masca asta? În ce timp?

Ce găsi sub ea? Fantastica mască a copilăriei, când era şi Făt-Frumos, şi zmeu, şi balaur cu şapte capete, şi cosmonaut, şi pitic rătăcit printre flori.

O desprinse şi pe aceasta.

Masca ultimă?! Rămase mirat în faţa goliciunii albe a acesteia. Albă, mult prea albă încât părea ireală... O pipăi ca orbii cu degetele, încercând să o vadă cu ele, să îi simtă pulsul, nonculoarea/ negarea tuturor celorlalte...

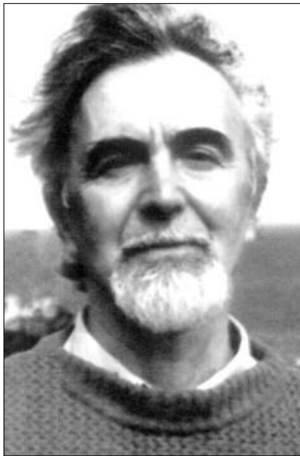
Ce va face acum, când scăpase de povara apăsătoare care îi înclinase capul şi îl făcuse să privească atât de adânc în sine?

Probabil va construi alte măşti, îşi va tencui un obraz nou, poate al vanităţii, poate al carităţii, al demnităţii, al deznădejdii, al mântuirii, al iertării... Încă mai era timp pentru toate aceste măşti... şi pentru altele poate...

Iar în final, inevitabil, goliciunea măştii negre...

Dar vine un moment când măştile trebuie să cadă. Simţea asta din ce în ce mai acut în ultima vreme.

Ion Lazu

Scriitorii români din exil *vs.* Spațiul mioritic (II)

(urmare din numărul trecut)

Nici cei rămași în afara pușcăriilor nu au mai avut drept de semnătură. Blaga este unul dintre ilustrele exemple:, după 1945 nu a mai publicat nimic, deși poetul își dublase în acest timp opera lirică. Scos de la Academie, de la catedra universitară, a supraviețujit ca simplu bibliotecar. L-a urmărit pas cu pas, cu invidia sa, micuțul Mihai Beniuc, nesfiindu-se să-l încondeieze pe filosof și poet în romanul *Pe muche de cuțit*. În toată perioada comunistă au trăit în sărăcie și umilință: un Simion Mehedinți, urmașul lui Titu Maiorescu la conducerea *Convorbirilor literare*, fost ministru, fost academician, autor a peste 350 lucrări. În campaniile geologice 1972-1973, lucrând în vestul Olteniei și făcându-mi aprovizionarea de la Turnu Severin, mă întâlneam în parcul orașului cu câțiva tineri literați și pictori; venea să ni se atașeze un venerabil octogenar cu nelipsita-i plasă de sfoară în mână, în care adunase borcane pe care mergea să le vândă, pentru a-și cumpăra pâinea zilnică. Nimeni altul decât savantul Ștefan Odobleja, autorul *Psihologiei consonantiste*, deci părintele ciberneticii, știință care în scurtă vreme a cucerit lumea întreagă. Însă pe atunci, în dicționarele noastre după model sovietic, cibernetica era taxată drept o pseudo-știință, născocită de imperialiști. Mi s-a spus că acest bătrânel locuia într-o cameră de paiantă, cu pământ pe jos, fără sobă. Trecuseră 40 de ani de la epocala-i descoperire, dar statul comunist continua să stea cu spatele la acest savant care nu voise să rămână peste graniță. Peste niște ani citeam *Sentimentul românesc al ființei*, 1979, de C. Noica, autor ce trecuse prin pușcăriile comuniste și se retrăsese într-o chilie de la Păltiniș.

În ce mă privește, am luat pe cont propriu punerea unor plăci memoriale pentru nu mai puțin de 230 scriitori, o listă de mine stabilită (desigur acțiunea din anii 2006-2008 era aprobată și susținută financiar de USR), listă în care am făcut parte dreaptă scriitorilor închiși sub regimul comunist, dar și celor plecați în exil. De exemplu pe strada Pitar Moș am pus la nr. 8 o placă memorială pentru Pan M. Vizirescu, iar la nr. 12 una pentru Vintilă Horia; pe imobilul de la nr. 3-5 de pe strada Vasile Conta am pus plăci memoriale pentru Dan Grigorescu și pentru Nichifor Crainic. Și tot așa, neuitându-I pe scriitorii închiși, pe cei răzlețiți în exil. Am publicat o carte-jurnal *Odiseea plăcilor memoriale*, 2009, relatând o parte din incredibilele pățanii prin care am trecut cu punerea acestor plăci. În continuarea ideii de a recupera amintirea celor care au suferit rigorile regimului de extracție ruso-asiatică, am inițiat Proiectul unui monument al intelectualilor victime ale terorii comuniste, am întocmit o listă de peste 400 scriitori încarcerați, dintre care 25 au suferit două sau mai multe detenții (Caraion, Goma, Petrișor, Pandrea, Ioanid, Balotă), iar un număr de 62 au murit în închisoare: Mircea Vulcănescu, Anton Golopenția (la doar 42 de ani, discipolul lui Dimitrie Gusti, autor a peste 160 lucrări științifice), Ion Al. Vasilescu Valjean (mort în închisoarea Văcărești, la vârsta de 79 ani, după o detenție de 12 ani!), Vasile Militaru, N. Batzaria (Moș Nae), Nicolae Davidescu (fost președinte al Societății scriitorilor), etc. Adus până în faza punerii în operă, proiectul a fost abandonat din motive de... criză. Pe blogul meu de scriitor am deschis o rubrică "Scriitorul zilei", în care am prezentat cca 600 scriitori români din toate timpurile, inclusiv pe cei din exil, amintiți mai sus dar și mulți alții, cu întreaga lor activitate întru slujirea limbii române. În anul 2014 mi-a apărut o carte în 3 volume, bogat ilustrată și cu bibliografie pe cât s-a putut exhaustivă; în total 1900 pagini format mare: *Calendarul scriitorilor români*.

Se disting două etape ale exilului postbelic: perioada 1945-1949, când s-au exilat 50 de scriitori; perioada 1975-1989 când au scăpat de sub teroarea comunistă alți 200 scriitori. Un calcul simplu arată că aproape 15% din numărul de scriitori în viață la momentul respectiv se aflau în exil, o cifră mult superioară oricărei alte țări vecine și prietene. Însă sentimentul nostru, al scriitorilor, era că mult mai mulți plecaseră, că am rămas aici singuri, vulnerabili și neimportanți. Mi-l amintesc pe teribilul N. Carandino, cândva director la *Dreptatea*, iar după episodul Tămădău, coleg de celulă la Sighet cu Iuliu Maniu, care s-a stins pe brațele discipolului său. Or, la restaurantul scriitorilor, dl Carandino, neînfricat ca totdeauna (a refuzat pașaportul pentru Grecia, oferit de autorități!), venise de la masa vecină să ne arate o listă, supralicitând: "Sunt mai mulți scriitori români *dincolo* decât în țară!" Nu era întru-totul exact, pe cât de dramatic și de semnificativ, totuși.

O listă cu doar câteva nume, cu data și locul exilului – după L. Ulici: Ștefan Baciu (Elveția, 1949), frații Al., Ion și Gr. Cioránescu (Spania, 1948), Al. Busuioceanu (1942, Spania), Vintilă Horia (Franța, 1944), George Uscătescu (Spania, 1943), Pamfil Șeicaru (Spania, 1944), Basil Munteanu (Franța, 1946), L.M. Arcade (Franța, 1946), C. V. Gheorghiu (Franța), Aron Cotruș (Spania, 1944), Horia Stamatu, Al. Vona (1948, Franța), Monica Lovinescu (Franța, 1948), Virgil Ierunca (Franța, 1946), Petru Dumitriu (Franța, 1960), Ioan Petru Culianu (1973 Italia, SUA), Dan Culcer (Franța, 1983), Ion Negoițescu (1973, Germania), Ilie Constantin (Franța, 1974), George Astaloș (Franța, 1971), Ion Caraion (Franța, 1983), Nicolae Balotă (Franța, 1985), Dinu Flămând (Franța, 1987), D. Țepeneag (Franța, 1972), Matei Călinescu (SUA, 1975), Ion Vianu (Elveția, 1980), Sami Damian (Germania, 1980), Paul Miron (Germania, 1944), Al. Lungu (Germania, 1973), Sorin Alexandrescu (Olanda, 1980), Ion Miloș (Suedia, 1964), C. Eretescu și Sanda Golopenția (SUA, 1980), Paul Goma (Franța, 1977), Mihai Ursachi (SUA), Matei Vișniec (Franța, 1988), Gabriela Melinescu (Suedia, 1978), Norman Manea (SUA, 1987), Bujor Nedelcovici (Franța, 1985), G. Banu (Franța, 1975), Gelu Ionescu (Germania,1983), Damian Necula (Franța, 1987), Dorin Tudoran (SUA, 1987), Mircea Cojocaru, Marian Popa (Germania, 1985), Pavel Chihaia (Germania, 1978), Andrei Codrescu (SUA, 1966), Mircea Iorgulescu (1989, Franța). Să mai spun că despre toate acestea Dicționarele și Istoriile literare ale vremii tăceau strategic? Absolut niciun cuvânt despre cei din exil; o tăcere absolută despre interdicția de publicare pentru scriitorii reabilitați între timp...

O secvență autobiografică: fratele meu stabilit în Luxemburg din 1972 a dorit să mă invite acolo. Am primit un refuz net, fără comentarii. Apoi prietenii l-au sfătuit pe fratele meu să mă invite, scriitor fiind, printr-o Asociație culturală. Neclintiți când era vorba de a da o viză în vest, ai nostri securiști se fereau pe cât posibil să refuze invitațiile culturale, pentru a evita scandalurile de presă. Presupun că mare parte dintre scriitorii rămași dincolo profitaseră de invitații asemănătoare. Unii, ca subsemnatul, se întorceau. Mie, un prieten mi s-a adresat cu vocabula**:** *Înapoiatule***!** Ce-i drept, ca geolog terenist cu vechi ștate, eram obișnuit cu condițiile de viață precare din cătunele de munte; mai mult de-atât, începuseră să mă intereseze cu dinadins acești oameni urgisiți dar conservând ceva din cumsecădenia și răbdarea dintotdeauna a românilor și îmi propuneam să scriu despre ei, nețінând seama dacă scrierile mele vor apărea cu promptitudine sau cu mari amânări sau deloc. Și fapt este că după 25 de ani de la Evenimente, nu am reușit să editez decât o prea mică parte din acele jurnale.

Dacă însă, cetățean onorabil, ai fi dorit să părăsești țara fericirii generale și a tuturor libertăților constituționale, te trezeai cu un refuz de neclintit. Pe graniță, te împușcau fără somație. Fratele gazdei mele din Avrig a încercat să treacă granița la Sârbi, a dispărut pur și simplu, nu se știe nici până azi cum și unde. Un caz mai fericit, în ghilimele, face tema romanului dlui medic Sorin Issvoran din Monterey CA: *Mâine începe de astăzi*, descriind trecerea înot a Dunării, în prag de iarnă 1950, arestarea la sârbi, peregrinarea prin nu mai puțin de 18 închisori și lagăre, în condiții de exterminare, în sfârșit evaderea cu succes, traversarea Alpilor până în Austria, zona americană, peripețiile până la Paris, unde a trebuit să fie paznic de noapte și să-și reia studiile de medicină, ca la absolvirea lor să aleagă America.

Un prim paradox ar fi chiar acesta: niște scriitori români, prin definiție legați ombilical de practica limbii române și legați deasemenea cu infinitesimale fire sufletești de locurile natale ("spatiul-matrice") au fost nevoiți să se expatrieze, riscând totul, în speranța de a obține măcar libertatea de gândire și condițiile unei minime democrații. Scrie Vintilă Horia: "Exilatul vrea să spună totul, în numele celor care nu au putut să plece." Că speranțele acestor oameni reprezentativi pentru națiunea română nu au fost onorate decât în mică măsură, o știm de-acum prea bine. O mărturisea poetul Ilie Constantin la consfătuirea de la Neptun a scriitorilor români din exil, organizată în vara lui 1995 de președintele de atunci al USR Laurențiu Ulici: După uimirea că aveam libertate și condiții democratice reale, a trebuit să constat că francezii nu au de gând să-i întâmpine sărbătorește pe scriitorii români veniți, nici să le ofere pe un platou toate înlesnirile de viață posibile. Totul pentru exilat trebuia luat de la zero. O nișă existențială neinvidiabilă. Într-un climat de deplină libertate, un anonimat cât muntele ce sprijină zarea. Teama cea mare a scriitorului: anonimatul.

Dar să nu-i uităm pe **conaționalii nostri dintre Prut și Nistru,** din 1944 rămași în afara granițelor naționale, exilați de nevoie în măreața Uniune, iar cei mai destoinici dintre ei, învățători, preoți, negustori etc, au luat imediat drumul Siberiei, acel terifiant Pahod na Sibir, de unde nu s-au mai întors niciodată. Să ne gândim și la refugiații care au izbutit să treacă Prutul în iunie 1940, în momentul Cedării; și la ceilalți, care au plecat cu Ordin de evacuare în martie 1944, când venirea armatei roșii eliberatoare era iminentă. La ordinal lui Antonescu, îngrijorat de întoarcerea frontului, încă din 1943 colonelul Musiu a întocmit liste pe județe și comune cu numele familiilor direct amenințate la eventuala venire a sovieticilor; se cunoștea procedeul sovietic de la momentul Cedării, după care au urmat deportări ale tuturor fruntașilor din fiecare localitate. Acei refugiați din martie 1944, în număr de câteva sute de mii, conform listelor, dar în fapt mult mai mulți, speriați de venirea sovieticilor, au ajuns în comunele din vestul țării, unde fuseseră repartizați. Au scăpat cu zile, însă au pierdut tot avutul de-o viață. Într-o Românie sărăcită și înfricoșată după 4 ani de război, este de la sine înțeles că regățenii nu i-au primit cu inima deschisă pe acești "venetici". Cu greu și-au făcut un rost, o nouă viață de fapt, ruptă în două, defalcată de cea din Basarabia-Bucovina. În ce mă privește, am ales să scriu romanul familiei mele de refugiați, de exilați în propria țară: *Veneticii,* 2002, roman ajuns la a patra ediție. Roman pe care n-am fost sfătuit să-l lansez și dincolo de Prut, vremurile fiind nesigure. Cunosc îndeaproape jalea nestinsă a celui rupt de la baștina sa, aleanul neostoit vreodată, între viața de privațiuni a veneticului și rememorările din copilărie și tinerețe, ca dintr-o altă viață. Părinții mei, strămutați de nevoie într-o comună de pe malul Oltului nu au avut norocul să-și revadă plaiurile natale, Cioburciul, comuna mult visată de pe malul Nistrului. Nu primeai viză decât dacă te chemau rude de gradul I. Eu însumi, pentru că nu mi s-a dat voie să vizitez satul natal, am refuzat să mă înscriu la excursii în măreața Uniune, căci aflasem că trenul traversează Basarabia cu o singură oprire, la Kișinew, cu ușile blocate, strașnic păzite de militari.

(continuare în numărul viitor)

Dar să nu-i uităm pe *conaționalii nostri dintre Prut și Nistru*, din 1944 rămași în afara granițelor naționale, exilați de nevoie în măreața Uniune, iar cei mai destoinici dintre ei, învățători, preoți, negustori etc, au luat imediat drumul Siberiei, acel terifiant Pahod na Sibir, de unde nu s-au mai întors niciodată.

eseu

Mircea Bârsilă

O poezie uitată: ,,Balada vechii spelunci”, de Al Philippide

Poezia *Balada vechii spelunci* a apărut în 1939, în volumul *Visuri în vuietul vremii*. În respectiva poezie, care anticipează proiectul numit „resurecţia baladei” al poeţilor din „Cercul de la Sibiu”, este valorificat, în spirit contestatar, motivul „Pactul cu diavolul”.

Acţiunea acestei balade fantastice se desfăşoară, noaptea, într-o speluncă, pe o vreme viforoasă, concomitent cu un ritual satanic: sabatul. Spre locul unde se va desfăşura acel ritual, participanţii se avântă nu pe mături sau călare pe animale demonice, ci pe coama vântului turbat: „Urlau în viforul de-afară/Toţi musafirii la sabat/Şi ne chemau neîncetat/Să ne-avântăm cu ei afară/Pe coama vântului turbat”.

Vântul dezlănţuit şi urletele celor „înfierbântaţi” de satanica liturghie conferă întunericului „*de-afară*” valenţe sumbre, sinistre, tenebroase (în stilul viziunilor lui Edgar Allan Poe), valenţe ce fac din respectiva noapte „o împărăţie a dezordinii”, un spaţiu al demoniei şi al răului universal.

Sumbrele imagini ale *întunecării* exterioare sunt concurate, între pereţii speluncii, de imaginea fetei „cu ochi de diamante negre”, o „Veneră barbară”, o făptură „de smoală” a cărei prezenţă înteţeşte starea de *melancolie* a clienţilor săi: „ Fata cu ochi de diamante negre/Turna-n pahare băutura tare/Şi lungi priviri scormonitoare/În piept ca nişte suliţi negre/Ne pătrundeau pe fiecare”.

Melancolia (gr. *melas* – negru; *kole* – bilă, umoare), ca boală a sufletului, cum era considerată în Evul Mediu şi în Renaştere, o boală provocată de umorile maligne ale unor organe (fierea, ficatul, pancreasul, uterul etc.) este, aşadar, o *stare neagră,* o stare ce exprimă conştiinţa răului sau, altfel spus, statutul melancolicilor de „fii ai lui Saturn” şi, respectiv, de prizonieri ai diavolului.

Desigur, *crâşma,* ca *avanpost* al Infernului, al diavolului, este unul din spaţiile cele mai propice manifestării *suferinţei mixte* a melancolicilor. De asemenea, prin asocierea cu „pântecul unei galere”, spelunca dobândeşte calitatea de „figură” a „**strâmtei realităţi din jur**” (concept goethean, în *Faust*) din care personajele baladei simt imperios nevoia de a evada. Caracterul mixt al suferinţei de acest tip constă în amestecul de tristeţe, angoasă şi disperare cu desfătarea oferită de „opiumul” *visului* compensativ, de reveriile utopice care elasticizează amarele şi ostilele raporturi cu lumea ale ,,fiilor” lui Saturn. Visând, melancolicul vede într-o altă lumină realitatea: în iluzoria şi fragmentata lumină a unui proiect irealizabil !

Dacă *spelunca* este, pe de altă parte, o „figură” a **recluziunii interioare** a melancolicilor, a prizonieratului lor, a *ocultismului* propriu acelora a căror „*fiinţă interioară se închide în mutismul ei*“, o figură a „complexului lui Iona” de care este marcată conştiinţa melancolicilor, *băutura tare* („apa diavolului”) şi *muzica* au dublul înţeles de *agenţi* ai utopiei, şi, respectiv, de *agenţi* ai regretelor, ai disperării, ai angoasei, toate la fel de „toxice”, în ansamblul lor.

La fel ca în poezia *Seară tristă* a lui Bacovia, femeia care cântă în speluncă şi care este „iubita” tuturor („*Fata cu şolduri dolofane/Pe care o iubisem rând pe rând/Cânta romanţe suburbane/Cu glasul răguşit şi blând/Al unei vechi toxicomane*”) întruchipează echivoc (pseudo-alegoric) însăşi *Melancolia,* iar cântecul ei întreţine în conştiinţele aşa-numiţilor „fii ai lui Saturn” promisiunea – utopică – a eliberării din cercul strâmt al realităţii ostile.

„Romanţele suburbane*”* cântate „cu glasul răguşit şi blând/Al unei vechi toxicomane” de fata ce, probabil, fusese lăsată drept plată cârciumarului de un sculptor „scăpătat şi unsuros” (,,Ce sculptor scăpătat şi neguros/Lăsase cârciumarului drept plată/ Statuia-aceea barbară, lucrată/Parcă din smoală. Veneră ciudată/Cu creştetu-n tavanul unsuros?”) au menirea de a le oferi celor aflaţi în spaţiul deocheat al speluncii făgăduinţa unei *deschideri* de care are atâta nevoie „conştiinţa prizonieră” a lor...

Îngemănarea celor două planuri – amara realitate şi visul asumat ca *alternativă* a călătoriei propriu-zise şi a evadării din realitate – justifică atât asimilarea *speluncii* (element fix, imobil şi terestru) cu un *vas* ce rătăceşte pe ape, cât şi paralelismul dintre cei aflaţi în speluncă şi *emigranţii* înghesuiţi în pântecul unei vechi galere, pe durata anevoioasei lor *pribegii* spre „o Americă de vis”: „Stăteam la mese-ngrămădiţi,/Lipite trupuri, suflete stinghere,/Ca nişte emigranţi trudiţi/În pântecele unei vechi galere/ Spre vreo Americă de vis porniţi”.

Versurile referitoare la cântecul „barbarei statui” se repetă în mai multe strofe, cu nuanţe semantice noi, fapt ce le conferă, în sintaxa discursului, regimul de *refren* a cărui menire este aceea de a evidenţia valenţele de *compensaţie simbolică* ale cântecului.

Eşecul utopiei lipsite de calităţi terapeutice (,,*Dar noi priveam cu gândul ostenit/Printre banalele refrene*”) motivează naiva încredere a celor din speluncă în puterile magice ale „noului musafir” (apărut, miraculos, în speluncă) şi în enigmaticele şi mincinoasele făgăduinţe salvatoare ale acestei prezenţe malefice: „Să te mai miri de noul musafir,/ De-mbrăcămintea-i demodată?/Purta un frac verzui cusut cu fir, /Pantofi cu copci de-argint, cravată lată/Cât un ştergar, manşeta fin brodată.//Cu ochi sticloşi în fundul feţei slabe/Ne măsura tot învârtind încet/În degetele lungi ca nişte scoabe/Un ascuţit şi fin stilet/Cu teaca plină de-ncrustări arabe.// L-am ascultat vorbind apoi/În glas cu mlădieri feline;/La vorba lui dorinţe noi/Şi crâncene-aprindeau rubine/În întunericul din noi.// Vorbea despre-o oştire mare,/De-ntunecatul Împărat,/Şi despre-o stranie-njghebare,/Cu suflete de cumpărat:/**Răsplata nu e viitoare**.“

Între procedeele utilizate cu dexteritate de Al. Philippide trebuie amintit acela al *anticipării*. „Ascuţitul şi finul stilet” anticipează secvenţa *crestării* braţelor şi a iscălirii cu sânge a „*pactului*” („*La braţe ne-am crestat pe rând/Şi-am iscălit apoi cu sânge/*. Statuia ne turna cântând/Cu glasul răguşit şi blând./ Rachiul avea gust de sânge’’), după cum „mlădierile feline” ale glasului (felina fiind, prin excelenţă, în bestiarul medieval, un animal diavolesc) anticipează secvenţa în care cei din speluncă se lămuresc, în sfârşit, cine era ciudatul musafir: ,,Ha! Ce duhoare de pucioasă!/ Unde-i tovarăşul ciudat?/Nu l-ai văzut jucând pe masă/Cu fracu-n coadă verde ridicat?/ Copita din pantof ieşea lucioasă...”.

În realizarea *portretului* misterios al hibridei făpturi demonice, Al. Philippide l-a avut ca model pe Mefisto din *Faust*-ul lui Goethe: ,,Aici ca tânăr nobil am venit;/Cu haina-n tiv de aur, purpurie,/Cu pană de cocoş la pălărie,/Cu-o mantă scurtă de atlaz/Şi-o lungă spadă ascuţită” (*Faust*, versurile 1536 - 1540); ,,Salut, nespus de fericită,/Pe cavalerul cu copită” (idem, versurile 1140 - 1141); „Piciorul, nu mă pot lipsi de el,/Deşi-ntre oameni doar necaz mi-atrase” (idem, versurile 2499 - 250)[1].

După iscălirea *pactului* cu sânge, în conformitate cu cerinţele canonice ale unui asemenea târg, cei înşelaţi încep să aibă chinuitoare *mustrări de cuget*, stare sugerată de senzaţia că *rachiul* turnat de statuia „cu glasul răguşit şi blând” are *gust de sânge*.

Vânzarea sufletului li se pare celor ce s-au lăsat ispitiţi de dorinţa de a emigra din propria condiţie un păcat de neiertat: ,,Câţi au plecat, câţi au rămas/Din ceata noastră de atunci?/Trecut-a timp – un veac? Un ceas? – /*Blestemu-acelei vechi spelunci/Ne urmăreşte pas cu pas*”.

Spre deosebire de situaţia din *Faust*, unde personajul este salvat în cele din urmă de cetele de îngeri şi unde *pactul cu diavolul* are o altă semnificaţie (bazată pe valenţele pozitive ale ***demonicului***, complementare celor negative), balada lui Al. Philippide incumbă semnificaţii ce converg spre morala creştină care interzice şi condamnă orice legătură cu făpturile din „întunecata oaste a lui Lucifer”.

Duhoarea de pucioasă specifică oricărei prezenţe diavoleşti, coada ce ridică fracul, în timpul dansului pe masă, şi copita ascunsă în pantof (,,Ha! Ce duhoare de pucioasă!/Unde-i tovarăşul ciudat?/Nu l-ai văzut jucând pe masă/Cu fracu-n coadă ridicat?/Copita din pantof ieşea lucioasă...”) îi trezesc la realitate pe cei înşelaţi de cel ce le păruse un magician, după felul în care vorbea şi după obiectele însoţitoare (stiletul şi misterioasa teacă „*plină de-ncrustări arabe*”): ,,Cu ochi sticloşi în fundul feţei slabe/Ne măsura tot învârtind încet/În degetele lungi ca nişte scoabe/Un ascuţit şi fin stilet/Cu teaca plină de-ncrustări arabe”.

Interjecţia „Ha!”, formulările exclamative şi cele interogative din ultimele două strofe susţin textual starea de *trezire* a celor înşelaţi, o stare ce se împleteşte cu deruta şi revolta, căci, potrivit moralei creştine, **pactul cu diavolul** are înţelesul unui *abuz* faţă de toleranţa divină şi chiar valenţele unei inadmisibile contestări a lui Dumnezeu.

La acest procedeu (pactul cu diavolul) apelau, în Evul Mediu şi în Renaştere, cei ce profesau magia neagră şi, respectiv, cei disperaţi şi lacomi şi care, deşi credeau în Dumnezeu, (la fel ca Theophilus) „se foloseau” de puterile diavolului pentru rezolvarea unor probleme stringente sau pentru împlinirea rapidă (miraculoasă) a dorinţelor de bogăţie şi de putere etc.

Aşadar, vechea **speluncă** este pentru „iubiţii” fetei „cu şolduri dolofane” o **capcană** a diavolului apărut din senin în speluncă : „De unde răsările printre noi?/Nici unul nu-l văzuse la intrare./Ce adunare de strigoi!/ Statuia ne turna-n pahare/Şi sta la masă lângă noi”. Răsplata diavolească, spre deosebire de cea a lui Dumnezeu (o răsplată *viitoare*, adică în lumea de apoi) este, aşa cum susţine „ciudatul musafir”, una *imediată*.

Naivitatea triştilor clienţi se întoarce, ca un bumerang, împotriva lor, păcatul făptuit fiind de neşters. Pactul cu diavolul ia înţelesul unei greşeali ireversibile şi inadmisibile, iar efectele induse de gravitatea unui asemenea act, un act asumat în scopul vindecării de starea de angoasă şi al eliberării de „realitatea strâmtă din jur”, se circumscriu **pesimismului antropologic** specific Vârstei de Fier a omenirii.

Naivitatea triştilor clienţi se întoarce, ca un bumerang, împotriva lor, păcatul făptuit fiind de neşters. Pactul cu diavolul ia înţelesul unei greşeali ireversibile şi inadmisibile, iar efectele induse de gravitatea unui asemenea act, un act asumat în scopul vindecării de starea de angoasă şi al eliberării de „realitatea strâmtă din jur”, se circumscriu *pesimismului antropologic* specific Vârstei de Fier a omenirii.

[1] Goethe, *Faust***,** Ed. Univers, Bucureşti, 1982; trad. de Stefan Aug. Doinaşa

Nicolae Oprea

FESTIVALUL DE LA CHIŞINĂU

A doua ediţie a festivalului inter-românesc care îşi caută tradiţia, desfăşurat în perioada 24-27 septembrie (doar două zile de fapt, celelalte acoperind drumul) se numeşte generic *Festivalul de Literatură Bucureşti-Chişinău-Orheiu Vechi*, fiind organizat de Uniunii Scriitorilor din România şi Filiala Chişinău, cu sprijinul Institutului Cultural Român. Aşadar, a debutat la Bucureşti în dimineaţa zilei de 24 septembrie, cu plecarea uşor întârziată de traficul capitalei, într-o formulă restrânsă de scriitori, sub coordonarea doamnei şi domnului Pahonţu: Ioana Diaconescu, Simona Grazia Dima, Ion Lazu, Nicolae Stan (din Bucureşti), George Vidican (Oradea), Ioan Matiuţ (Arad), Angelo Mitchievici (Constanţa), Cristian Burada, Constantin Urucu (Craiova), Mircea Bârsilă, Nicolae Oprea (Piteşti). Au lipsit mai mulţi dintre cei care îşi anunţaseră participarea, probabil speriaţi de faptul că I.C.R.-ul a impus o regulă ciudată: fiecare participant îşi plăteşte anticipat toate cheltuielile, urmând să primească decontul după nu ştiu câte luni. Delegaţia Uniunii Scriitorilor se va completa, totuşi, la Chişinău, cu „desantul” de la Iaşi-Botoşani, venit pe alte căi, alcătuit din Cassian Maria Spiridon, Gellu Dorian, Adi Cristi, Radu Florescu, Daniel Corbu, Marius Chelaru şi Nicolae Corlat.

*** - Concurență

După un drum obositor, chiar dacă am trecut relativ repede de vama Albiţa-Leuşeni, am ajuns seara în capitala Moldovei de peste Prut şi ne-am cazat în cochetul hotel Iris, spre marginea oraşului, aproape de râul Bîc. Cu acelaşi microbuz, ne-am îndreptat grăbiţi spre Casa Scriitorilor, unde vom fi întâmpinaţi călduros de amfitrionii festivalului, Arcadie Suceveanu (preşedintele Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova) şi Leo Butnaru (preşedintele Filialei Chişinău a Uniunii Scriitorilor din România). Pe fondul întâlnirii amicale, udată din belşug cu vestitul vin basarabean, s-a înfiripat dialogul aşteptat dintre scriitorii de aceeaşi limbă, care se cunosc numai din scris. L-am revăzut, cu acest prilej, după mai mulţi ani, pe fostul student de la Literele braşovene, poetul, prozatorul şi dramaturgul Dumitru Crudu.

Prima zi propriuzisă a festivalului, 25, a debutat cu un colocviu încins pe o temă spinoasă vizând relaţia *Scritorul – editorul – biblioteca*. La discuţia moderată de Leo Butnaru a participat şi directorul Filialei Chişinău a I. C. R., poetul Valeriu Matei; plus un invitat-surpriză, Virgil Mihaiu. După care, ne-am împărţit în echipe pentru întâlnirile cu publicul cititor de la Universitatea de Stat, Universitatea „Ion Creangă”, Biblioteca „Onisifor Ghibu” şi Liceul „Spiru Haret”. Am fost repartizat în grupul condus de Arcadie Suceveanu spre cel mai bun liceu din Chişinău, împreună cu Gellu Dorian, Marius Chelaru, Constantin Urucu şi basarabenii Victoria Fonari, Grigore Chiper. Într-o aulă arhiplină cu liceeni şi profesori receptivi la literatură s-au rostit discursuri de cunoaştere, s-au recitat poezii, încheiate cu donaţii de cărţi cu autograf pentru biblioteca liceului. Pe o burniţă sâcâitoare, ne-am îndreptat, apoi, spre aceeaşi Casă a scriitorilor, în singura noastră plimbare prin centrul Chişinăului. Spre seară, din nu ştiu ce pricini, a fost sărită din program vizita din „Ţara Vinului” ascunsă în subteranele Cricovei şi a trebuit să ne mulţumim cu agapa de la „Curtea Domnească”, din acelaşi oraş-satelit.

A doua zi (adică, ultima) a festivalului am petrecut-o în Orheiul Vechi, la câteva zeci de kilometri de capitala Moldovei, într-un gen de călătorie cu profil istoric. Orheiul Vechi, situat în perimetrul comunelor Trebujeni şi Butuceni, pe malurile râului Răut, departe de oraşul real Orhei, din judeţul cu acelaşi nume, reprezintă un complex arheologic de mare întindere. Am admirat mai întâi ruinele cetăţii-oraş, datând din secolul al XIV-lea, din perioada Hoardei de Aur, distrusă de tătari cu două secole mai târziu. Apoi, vestigiile oraşului medieval din secolele XVI-XVII fortificat cu două valuri de pământ şi şanţuri adânci de apărare. Peisajul păstrează aievea aerul de străvechime şi sălbăticie, datorită unui veritabil canion labirintic săpat în dealurile stâncoase de apele Răutului.

Un moment memorabil îl reprezintă concursul *Pe stânci* pentru cel mai bun poem, organizat ad-hoc în curtea Bisericii Sfânta Maria din dealul Butucenilor. Au citit/ recitat câte un poem toţi poeţii veniţi din România, împreună cu poeţii din ţara-gazdă: Maria Pilchin, Victoria Fonari, Maria Şleahtiţchi, Claudia Partole, Silvia Caloianu, Vitalie Răileanu, Dumitru Crudu, Grigore Chiper, Nicolae Spătaru, Nicolae Popa. Juriul format din Vitalie Ciobanu, Angelo Mitchievici şi subsemnatul, ca preşedinte, a declarat câştigător poemul lui Cassian Maria Spiridon; mai fiind nominalizaţi: Mircea Bârsilă, Gellu Dorian, Radu Florescu, Maria Şleahtiţchi, Dumitru Crudu şi Grigore Chiper. S-au acordat, cu acest prilej, şi premiile Filialei Chişinău a U.S.R.: lui Grigore Chiper şi revistei *Contrafort*.

Pe-nserat, ajunşi la Chişinău, ne-am despărţi în grabă de gazdele noastre prietenoase, cu gândul că vom pleca spre casă dis-de-dimineaţă. Chiar dacă programul încărcat nu ne-a lăsat timp să re-vizităm centrul Chişinăului, a doua ediţie a festivalului literar a fost una reuşită. Pe fondul comunicării fructuoase de idei şi sentimente, s-au făcut schimburi de cărţi şi reviste, s-au închegat prietenii, s-a mai pus o cărămidă spre cimentarea tradiţiei.

ASALTUL PASIUNILOR

În volumul *Secret arzător* de Ştefan Zweig (Editura pentru Literatură Universală, Bucureşti, 1966, traducere de Elena Davidescu) se află şi povestirea *Douăzeci şi patru de ore din viaţa unei femei*, scrisă în 1927, la persoana întâi. Mai multe personaje, inclusiv autorul, se întâlnesc într-o pensiune de pe Riviera şi, ca într-un alt *Hanu-Ancuţei*, fiecare îşi spune părerea despre o soţie ce-şi părăseşte familia pentru un iubit tânăr şi năvalnic. O femeie dezamăgită de ani de zile printr-o căsătorie plicticoasă poate ceda “primului asalt energetic”.

Mrs. C. insistă să povestească o singură zi din viaţa ei, întrucât tot restul i se părea fără importanţă. La cazinou, la mesele de joc, ea l-a cunoscut pe acel tânăr de 24 de ani, care i-a bulversat viaţa. Era atrasă de chipul lui concentrat asupra jocului: “Nu văzusem niciodată un obraz din care pasiunea să erupă atât de deschis, de animalic, despuiat atât de fără ruşine”.

Regizorul Laurent Bouhnik a realizat filmul cu acelaşi titlu, schimbând perspectiva actorială. În film, Louis (17 ani) descoperă că maică-sa a fugit de acasa cu un profesor de tenis. Marie ia apărarea mamei şi îi povesteşte aventura ei cu Anton (jucător de cazino incorigibil), pe care vrea să-l salveze. Louis, la o vârstă înaintată, o întâlneşte la cazino pe Olivia şi înnoadă cu ea o relaţie ciudată, marcată de amintirea Mariei. În ciuda planurilor temporale diverse, filmul e destul de ordonat, cu alură clasică, întrucât se concentrează pe secvenţa forte a iubirii, care poate reconsidera totul într- un timp record. Regizorul încearcă să rămână fidel scriiturii, să redea chipurile jucătorilor, însă nu abordează lentoarea descrierii, ci dinamizează epicul prin imagini concludente, deoarece “patimile erau într-un veşnic flux şi reflux”. Mâinile magice (şi aici literatura deţine supremaţia) “reproduceau plastic, ca nişte fântâni arteziene, toată gama ascendentă şi descendentă a sentimentelor”. Regizorul şi-a ales actori de marcă: Agnes Jaoui, Michel Serrault şi Berenice Bejo (premiul pentru Cea mai bună speranţă feminină).

Zweig este expert în analiza sentimentelor, realizând şi distanţarea de fapte, deoarece “a îmbătrâni nu înseamnă altceva decât a nu-ţi mai fi frică de trecut”. Filmul refuză orice portretizare, preferând, imagini sugestive şi încercând să fixeze forţa pasiunii devastatoare.

Cu toate acestea, din când în când, literatura îşi mai anunţă supremaţia: “n-am văzut mâini atât de elocvente în care fiecare muşchi era ca o gură şi din care patima ţâşnea prin pori, aproape palpabilă”. Actorul care-l interpretează pe Anton nu reuşeşte performanţa de a-şi ofili faţa de adolescent, de a o reda “veştedă şi bătrână” aşa deodată, iar ochii să se stingă subit prin căderea bilei într-un număr nedorit. Să nu fim absurzi, dar să ne bucurăm pentru forţa nestăvilită a scriiturii lui Ştefan Zweig.

ALEXANDRU JURCAN

Vasile Spiridon

GENERAȚIA RECUPERATĂ*

Din ceea ce s-a numit patruzecism sau postavangardă fac totodată parte membrii grupului suprarealist român, componenţii Cercului literar de la Sibiu şi poeţii bucureşteni grupaţi pentru puţin timp în jurul revistei „Albatros". Laolaltă cu cerchiştii, poeţii albatrosişti s-au opus tendinţei promovării unui tip de literatură angajată, oficială, fie că era în cauză poezia tradiţionalistă („păşunistă") a refugiului ardelean de după Dictatul de la Viena, fie că era deja vizibilă o prefigurare a ceea ce avea să se instituie oficial, la sfârşitul deceniului al cincilea, sub denumirea de realism socialist. Este vorba despre o generaţie numită „pierdută", „reformată", „a războiului", „amânată", „patruzecistă" şi din care au făcut parte Geo Dumitrescu, Ion Caraion, Constant Tonegaru, Ben Corlaciu, Alexandru Lungu, Mircea Popovici, Mihail Crama, Marcel Gafton, Emil Manu, Virgil Torinopol, C.T. Lituon.

În cartea *Poezia generaţiei albatrosiste*, Cristina Ciobanu propune o nouă abordare a poeziei postavangardei româneşti, fixată pentru intervalul temporal al anilor 1941–1942, adică al reacţiei antimoderniste. Drept alternativă de ordin estetic faţă de literatura oficială, impusă de propagandă, membrii generaţiei respective şi-au dorit să implanteze alte coordonate pentru liricitatea de la mijlocul secolului al XX-lea. Mentori şi i-au ales pe creatorii şi redutabilii gazetari G. Călinescu şi Tudor Arghezi, după cum şi colegii lor de peste munţi, membrii Cercului literar de la Sibiu, i-au avut ca îndrumători asumaţi pe Lucian Blaga şi E. Lovinescu.

Stadiul cercetării temei de faţă este dat de preocupările lui Emil Manu, prin cartea şi studiile sale despre generaţia războiului. Deşi i s-au reproşat „biografului oficial" al generaţiei unele inadvertenţe şi încercarea de a exagera rolul reprezentanţilor ei în epocă prin accentul pus pe nonconformism şi pe opoziţia faţă de regimul fascist (idee care a prins foarte bine puterii de înţelegere a celor care vegheau la păstrarea climatului ideologizant comunist), contribuţia lui Emil Manu rămâne în continuare importantă în ceea ce priveşte receptarea poeţilor de la revista „Albatros". Scopul demersului critic al Cristinei Ciobanu este acela de a pune în evidenţă structuri poetice şi combinaţii lexicale datorate puseurilor de frondă literară care să poată contura tabloul unei generaţii considerate ori pierdute, ori de tranziţie, dar care, prin inventivitatea sa, este recuperată în poezia română contemporană măcar la nivel stilistic.

Coordonatele pe care se structurează prezentul demers sunt legate de contextul istoric şi cultural (fără a fi vorba despre o abordare sociologică sau de una care ar ţine cont de petele din biografia poeţilor), de funcţionalitatea conceptului de generaţie în cadrul temporal respectiv, de relevanţa publicaţiilor reprezentative pentru modul acestor poeţi de a se manifesta („Albatros", dar şi alta, cu influenţă oarecum indirectă asupra ei: „Cadran"); de tematica şi expresivitatea din opera lor; de corespondenţele care se pot stabili între ei şi literatura perioadelor ulterioare ale literaturii noastre.

Cercetătoarea se opreşte în analiza sa asupra poeziei a patru dintre reprezentanţii generaţiei respective: Geo Dumitrescu, Constant Tonegaru, Dimitrie Stelaru şi Ion Caraion (autorul *Omului profilat pe cer* nu este legat în mod direct de revista „Albatros", dar are afinităţi cu gruparea din jurul ei atât prin preocupări, cât şi prin multe date ale creaţiei). Şi pe bună dreptate face această alegere, pentru că opera lor poetică este, din multe puncte de vedere, semnificativă atât pentru perioada în care ei debutează (reflectând tendinţele de evoluţie a literaturii, dar şi repercusiunile contextului social-politic asupra poeziei), cât şi pentru schimbările care se produc în modul de a concepe discursul literar din partea generaţiilor ce le-au urmat după scăparea de stalinism şi dejism (dar preponderent optzecismul).

Ipoteza de la care pleacă autoarea studiului este simplă şi necesară, rezidând în ideea că, dacă se face o analiză aprofundată a operei celor patru poeţi selectaţi, se aduce în mod implicit în atenţia actualităţii şi generaţia din care fac parte. Cu atât mai mult cu cât conexiunile stabilite între operele acestor poeţi din careul de aşi (cu reinventarea imaginarului poetic, cu temele şi motivele obsedante, cu dialogul permanent cu restul literaturii) şi poezia din anii '80 ai secolului trecut se bazează pe un număr relativ redus de texte (colecţia revistei „Albatros" numără doar şapte numere), dar relevante ca structură pentru modalităţile de creaţie folosite şi pentru noua viziune propusă.

Perspectiva în care se plasează Cristina Ciobanu este una tematică, stilistică, dar şi textuală, aleasă de pe poziţii echilibrate, făcându-se apel şi la elemente specifice psihocriticii, foarte utile în a sesiza reţelele de simboluri, de motive care revin obsedant în scrierile unuia sau altuia dintre aceşti poeţi sau în opera tuturor. Desigur că grila teoretizantă a lui Jean-Pierre Richard, din cunoscutul şi mereu fructificatul studiu *Poezie şi profunzime*, se impune de la sine într-o parte a analizei. În prezentarea trăsăturilor definitorii ale generaţiei, puse în discuţie prin recursul la diverse surse teoretice adecvate, autoarea insistă asupra încercării din partea poeţilor respectivi de a deplasa orizontul de aşteptare al acelei perioade tulburate ideologic, de a modifica, pe cât posibil, criteriile esteticului, preluând ceea cu este mai bun dintre procedeele şi reflexele avangardei istorice, dar şi anunţând totodată modificările de epistemă din poezia sfârşitului de secol XX. Desigur că nu se putea trece peste o analiză a ccepţiilor pe care le-au căpătat termenii de promoţie şi generaţie (intrat în câteva sintagme parţial sinonime).

Ar fi de remarcat în această privinţă pertinenţa de care dă dovadă Cristina Ciobanu în comentarea tuturor teoriilor generaţioniste. Sunt considerate cu discernământ critic avantajele şi dezavantajele ivite în timpul decupajului istoriei literare în generaţii şi promoţii. Astfel, termenul de generaţie pune în evidenţă tiparul estetic comun, ideea de inovaţie, desemnând conturarea unei alte etape de creaţie, dar comportă dezavantajele impuse de neputinţa unor delimitări categoriale clare. Şi totuşi se evită şi integrarea restrictivă a poeţilor analizaţi într-o anumită promoţie, pentru că această dispunere pe un scurt interval ar putea fi privită ca un simplu apendice al vieţii literare din perioada interbelică, ori, şi mai rău, a nefastului realism socialist, ceea ce ar denatura cu totul spiritul grupării albatrosiste şi nu i-ar putea marca reala contribuţie la schimbarea viziunii poetice, cu rezonanţe spre sfârşitul secolului al XX-lea.

Din moment ce denumirile care s-au găsit pentru a defini generaţia în cauză (a războiului, pierdută sau amânată) suferă, în general, contextualizări care nu pot fi relaţionate cu esteticul, cercetătoarea a preferat să utilizeze termenul de „generaţie albatrosistă" (se evită astfel sintagma „generaţie pierdută", din cauza posibilei conotaţii depreciative). Este o denumire justificată de raportarea la celebrul poem baudelairian, sub semnul căruia, în fond, se situează tinerii poeţi din acea vreme, prin refuzul adaptării şi prin implantarea iluzionării şi visătoriei în concret.

Paginile propriu-zis analitice ale studiului, afectate creaţiei celor patru poeţi amintiţi mai sus, se constituie în două secţiuni. În prima dintre ele sunt discutate teme, motive obsedante (obsesia morţii şi a iubirii considerate ca o anticameră a morţii, devenită dominantă şi inevitabilă sub impactul atrocităţilor războiului şi chiar al ameninţărilor de ordin politic). Astfel, ceea ce se impune pentru imaginarul poetic este un anumit gust al evadării/evaziunii şi, drept consecinţă, al călătoriei fie spre spaţii imaginare, fie spre sine prin labirintul viziunilor coşmareşti. O altă notă definitorie a imaginarului poetic albatrosist este văzută în predilecţia – însoţită de o depoetizare a limbajului artistic – pentru citadin, cotidian şi banal, datele realului rămânând pretext pentru activarea respectivelor viziuni de coşmar care par a bântui existenţa unora dintre aceşti poeţi. În a doua secţiune sunt expuse modalităţile de concepere a discursului poetic, multe dintre ele putându-se regăsi ca trăsături definitorii în poezia optzecistă: destructurarea limbajului, formele de dialogism, jocul probabilităţilor, ironia.

Cristina Ciobanu afirmă tranşant că, prin trăsăturile sale semnificative, „direcţia '80 în poezia română" (folosesc titlul unei cărţi a lui Andrei Bodiu) se află sub semnul conceptului de „albatrosism": punerea literarului sub auspiciile autenticităţii, orientarea spre realism prin preluarea unor tehnici ale avangardei (fără gratuităţile nihiliste ale acesteia), discursul care are în centrul său banalul cotidian şi atitudinea anticalofilă. Printre ecourile acestei poetici în literatura contemporană, autoarea remarcă: neîncrederea în limbaj, refuzul hiperculturalizării discursului, renunţarea la certitudini şi la ideea de perfecţiune, preferinţa pentru o reflectare a prozaicului, autoreferenţialitatea şi transformarea lumii în text, conceperea actului poetic ca exerciţiu de sinceritate, poetizarea faptului divers, autenticitatea exprimării, intertextualitatea, demetaforizarea, preferinţa pentru registrul ludic şi ironic.

Concluzia generală rezidă în considerarea poeziei albastrosiste ca fiind o reflectare a idealurilor unei generaţii-punte care a preluat într-o formă sublimată experimentele avangardiste, a reuşit să schimbe criteriile poeticităţii şi a avut intuiţia prefacerilor ce-şi vor pune pecetea şi asupra evoluţiei poeziei noastre contemporane. Poeţii albatrosişti au păstrat ceva din trăsăturile modernismului interbelic (fapt care-i apropie de neomodernismul anilor '60), dar au şi repudiat sau parodiat alte direcţii (anticipând astfel postmodernismul optzecist). Prin urmare, pe următoarea spirală a evoluţiei poeziei române, aşa cum generaţia albatrosistă (cu destinul ei frânt) se opusese discursului modernist, tot astfel generaţia '80 se detaşează polemic faţă de neomodernismul anilor '60.

Corpusul de texte este bine selectat, amplele resurse teoretice sunt adecvat utilizate, structura cărţii probează o gândire critică matură a autoarei. Citind serioasa cercetare a Cristinei Ciobanu, finalizată în cartea *Poezia generaţiei albatrosiste*, am putut constata o reuşită îmbinare a perspectivelor de tratare a temei alese, plecând de la elemente de teoria literaturii şi ajungând la hermeneutica textului şi la contextualizarea de critică şi istorie literară, ce au dus la îmbogăţirea bibliografiei despre poeţii grupaţi în jurul revistei „Albatros" cu o importantă contribuţie. Prin prezentul studiu, spiritul generaţiei albatrosiste este recuperat.

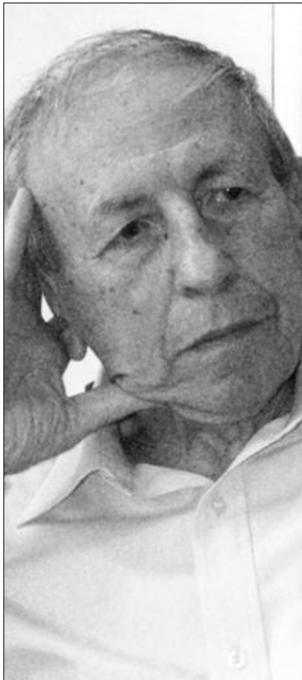
* Prefaţă la cartea în curs de apariţie la Institutul European, Iaşi

Foto: **RADU VOINESCU**

Cercetătoarea se opreşte în analiza sa asupra poeziei a patru dintre reprezentanţii generaţiei respective: Geo Dumitrescu, Constant Tonegaru, Dimitrie Stelaru şi Ion Caraion (autorul Omului profilat pe cer nu este legat în mod direct de revista „Albatros", dar are afinităţi cu gruparea din jurul ei atât prin preocupări, cât şi prin multe date ale creaţiei).

studii

Marin Ioniţă

Hai s-o zidim pe Lucia!

Fata îmi înnădeşte gluma. Îşi scoate cizmuliţele. Se urcă pe soclu. Îşi întinde mâinile în lături. Ca o cruce la răspântie de drumuri:

Zidiţi-mă!

Mahomed pune mâna pe mistrie…

Lucia pare prinsă în joc. Ana lui Manole.

JOAN MIRO - Afiş pentru expoziţia proprie

proza

STATUIA

Bântui prin sala goală ca o stafie. Cât de sinistru îmi răsună paşii pe beton!… Ce lungi sunt coridoarele! Fără căpătâi îmi pare holul. Cât de sus zidurile! Pereţii nu se mai sprijină de nimic. Poate că erau ţinuţi în picioare de mulţimea elevilor. De răsuflarea lor. De şoapte, de cuvinte, de zâmbete, de cântece, de priviri…

Eu, nebunul care rătăceşte în spaţiul gol. Pe prag, o cariatidă. Care ţine, pe braţele ridicate, frontispiciul. Iată-l şi pe Mahomed. Semeţ ca un zeu…

Lucia. Pianul. Cuvântul meu. De la Dumnezeu. Statuia. Din lut. Din argilă. Din mâinile lui Mahomed. Doi băieţi şi o fată. Ca niciodată. Ambiţii mari. Noi trei, un eveniment cum nu a mai fost în istoria şcolii.

Eşti bolnav? Pari cam palid. Buzele vinete. Ai ieşit din cimitir?

Vrei să mă îngropi?

E bolnav rău, zice Lucia.

Gripă? Variolă?

Lasă glumele, zice fata. E bolnav şi atât!

Altă fufă?

Mahomed este azi colţos…

Vorbe multe, timp pierdut, zice Lucia.

Malurile sunt surpate. Căutăm cripta de oseminte. Scurmăm pământul şi tăcem. Mahomed pipăie bolovanii cu degetele. Îi duce la gură. Îi atinge cu buzele. Cu vârful limbii. Şi, ca şi cum nu ar fi de ajuns, mestecă o înghiţitură. O plescăie în cerul gurii.

Cărăm pământul cu targa. Nu avem răbdarea să aşteptăm să se dezgheţe. Alegem resturile de rădăcini. Pietrele. Bucăţile de humă sau gogoloaiele de nisip. Frecăm pământul în palme. Cu mânecile sumese, cu palmele lui mari ca nişte lopeţi, Mahomed frământă pământul într-un lighean, toarnă apă peste el, face o pastă numai bună de lipit. Din scânduri, din sârmă, închipuie un schelet. Îl îmbracă în argilă. Un stâlp de pământ. Contur uman. Momâie….

Cu mâinile pe umerii Luciei, privesc fascinat. El parcă este apucat. O fi înnebunit? Taci!

Parcă ar fi altul. I s-au încleştat fălcile. I s-au aprins privirile. Are, desigur, febră. Transpiră. Lucia îi şterge fruntea cu şerveţele de hârtie. „Dă-i Domnului, Doamne, să se scoale o fată mare, să aprindă o lumânare, dă-i Domnului, Doamne…”

La vremea prânzului, Lucia aşterne un şervet înflorat pe duşumele. Ca pe iarbă. Ca pe câmp când sunt ţăranii la coasă, la seceriş, la sapă… Cancelaria e goală. Ne-au lăsat-o nouă la dispoziţie în timpul vacanţei de iarnă pentru statuie. Am scos afară toată mobila. Tablourile de pe pereţi. Portretele lui Marx, Engels, Lenin şi Stalin. Comitetului Central. N-a mai rămas decât o lozincă din litere decupate, roşii: „Religia, otravă pentru popoare!”

Clopoţelul. Biciul. Copiii. Buhaiul. „Vine capra de la munte cu steluţe albe-n frunte, ţa-ţa-ţa, căpriţă ţa!”

Felii de şuncă. Şorici. Chifteluţe. Cornuri. Prăjituri. E Crăciunul. Lucia strânge fărâmiturile.

Se aude un huruit. Se surpă argila. Scheletul rămâne gol.

Hai s-o zidim pe Lucia!

Fata îmi înnădeşte gluma. Îşi scoate cizmuliţele. Se urcă pe soclu. Îşi întinde mâinile în lături. Ca o cruce la răspântie de drumuri:

Zidiţi-mă!

Mahomed pune mâna pe mistrie…

Lucia pare prinsă în joc. Ana lui Manole. Visa. Gata de sacrificiul suprem. „Zidiţi-mă!”. Până la glezne. Până la genunchi. Până la brâu. Până sub sâni. Până la frunte. Până dincolo de creştetul capului. „Zidul rău mă strânge!” Plânge. Ne jucăm…

Copilă pură. Curată. Neîntinată. Pururea fecioară…” În numele Sfântului, ascultă cum latră căţelul pământului sub crucea de piatră!…”

Noaptea o visez. Sau îmi apare imaginea fãpturii ei între veghe şi vis. Pe postament. Goală. Din tălpi până în creştet. Mahomed, cu palmele lui mari, o plămădeşte din argilă. O modelează.

*

A doua zi nu mai avem timp de ei. Îi las singuri. Eu trebuie să-mi pregătesc spectacolul. Profesorii nu se bagă. Nu se ştie niciodată ce-ar ieşi din aşa ceva. Ăia de la putere te suspectează. Activişti. Securişti. Eminescu, poet dificil. I-a fost ciuntită opera. Rişti să fii învinuit de orice. Dar unui elev, unui copil, poate să îi fie iertat. Ce poţi să-i faci?

Era colegul meu de clasă. Unul dintre cei mai buni elevi. Familia lui făcea parte din vechea burghezie a târgului. Băiatul părea destinat să devină un mare violonist. Crescuse cu vioara în mână, de parcă ar fi fost să se nască cu ea în braţe. A învăţat notele muzicale înainte de a descifra alfabetul. A avut profesor de când s-a ridicat de pe oliţă, aşa se spune în târgul Găeşti, unde bârfa este la ea acasă mai mult decât oriunde. Se culcă cu vioara în pat, cum se culcă fetele cu păpuşile şi amorezii cu amantele. O ia cu el de toarta cutiei pe oriunde se duce. Acest mic nebun începuse să uimească lumea bună a târgului. Dar Şcoala Zootehnică l-a absorbit şi pe el în grajdurile de vite. Ai lui i-au găsit totuşi un profesor particular. Sper să scape din bălegar. Să nu ajungă văcar.

Nicu Drăghici. Nu ştiu cum ne-am împrietenit. Mergeam la el să ascult concerte pe plăci de patefon, dar mai ales când cânta. Mă simţeam pe o altă lume…

Trebuia să mi-l asociez. Fără el, spectacolul ar fi fost mort. Eminescu avea nevoie şi de muzică. Cine altul în afară de Nicu Drăghici cu vioara lui măiastră? Dar nici nu vrea s-audă. Rana pe care i-o provocasem fără voia mea nu i se vindecase sub crustă.

Locuia într-o casă de tip burghez ca toate de pe acea stradă, cu tei pe margine.

În vecini, sta în gazdă, în camera dinspre drum, o brunetă, Mioara, colega Luciei. Fatalitate!

O văd cu bustul pe fereastra cu geamul deschis. Parcă era o păpuşă în vitrină. Mă opresc aşa, într-o doară. Şi ea îmi zâmbeşte. Şi mă cheamă. Şi trage perdeaua dintr-o pânză rară şi brodată. Şi dracul ne îndeamnă. Jocul începe cu un crâmpei de creion pe care îl ascunde în podul palmei. O strâng de încheietura mâinii. Strânge pumnul: „Au, au, mă doare!”

Buze roşii. Dinţi albi. Sânii îi saltă sub bluză. Îşi îndoaie picioarele. Se frânge. Pe stânga. Pe dreapta. Se lasă pe spate. Îi sar nasturi din butoniere. Nu poartă sutien…

Cine să ştie? Cine să bănuiască? De sus din tei, colegul meu, prietenul ei, privea spectacolul. Bine că nu a căzut pe caldarâm. Că nu şi-a frânt vreo mână! Idiotul! Cu ce ar mai fi ţinut arcuşul? Cu ce ar mai fi călcat strunele? Nu ne-am încăierat. Nu ne-am cărat la pumni. Nu m-a lovit cu genunchiul în punctul vital, cum făcuse Panait. Nu a pus haidamacii din oraş să mă încolţească. Dar nu a mai vorbit cu mine. Şi aşa ceva nu mă putea lăsa indiferent. Pierdeam un prieten, pierdeam nişte audiţii muzicale pentru un singur joc care, ce-i drept, îmi plăcea la nebunie. Şi, altfel, l-aş fi repetat la infinit. Cine naiba l-a pus să se urce în copac? Dar venea 15 ianuarie. Ziua Centenarului. Marea sărbătoare. Pe care nu o puteam concepe fără vioara lui.

– Vrei să-mi ceri iertare?

– Iartă-mă !

Tăcere de piatră.

– Să te rog în genunchi? O fac şi pe asta, pentru Eminescu!…

Îl roagă şi Mioara. Cu lacrimi în ochi. Cu plânsul zguduit. Dar el, care n-a uitat, nu se lasă impresionat nici de toate fetele din clasă. Nici de rugămintea părintelui Ierhan, care dirijează corul, nici de diriginte, nici chiar de profesorul său de vioară.

Salvarea vine de la Lucia:

– Nu cred să fii atât de nesimţit! E vorba de Eminescu! O sută de ani! Primul Centenar! Şi poate ultimul! Ăştia au de gând să-l scoată din Istorie…

Acceptă. Îl sărută. Gelos sunt acuma eu. Mioara o săgetează cu privirea pe Lucia. Dar se lasă îmbrăţişată…

Nu vrea să cânte lieduri pornite de la versurile Poetului. Vine cu ce ştie el mai bine: „Balada lui Ciprian Porumbescu!”. Trebuie să schimb discursul: „Întâlnirea studenţilor de la Putna!” Devin liric. Patetic. Vioara lui cucereşte toate inimile. Ne copleşeşte. Ne ameţeşte…

*

15 ianuarie. O sută de ani de la naşterea Poetului. Suntem gata. Spălăm podelele. Pereţii. Punem mobile la loc. Tablourile. Pe perete. Dascălii… Evoluţia bărbilor, de la Marx cu măturoiul stufos, la Stalin, cu mustăţile răsucite…

O baracă. Un fel de magazie lungă şi întunecată. Din scânduri. Rămasă de la armata germană, care avea o tabără aici. În fund, o scenă improvizată. Cu becuri la rampă care aruncă umbrele personajelor în spaţiul de joc pe pereţi. Parcă am fi în peştera lui Platon.

Lume multă. Toate birjele din oraş, încărcate, una după alta, vin şi se duc. Toată protipendada oraşului. Ocazie rară. Parcă presimţeau că va fi ultima. Ultima zvâcnire a burgheziei pe ducă. Cucoanele cu gulere de blană scoase de la naftalină, cu manşoane năpârlite, cu pălării de modă veche, cu decolteuri pe piepturile cu piele zbârcită, care le dezveleau pe jumătate sânii fleşcăiţi.

Părinţii Luciei. Şi logodnicul ei. Viitorul procuror, student la Drept în Bucureşti. Atletic. Inteligent. Îl cunoscusem. O conferinţă ce mi s-a părut superbă despre astronomie şi poezie. Mă fascinase. Începuse cu „La steaua care-a răsărit/ E-o cale atât de lungă,/ Că mii de ani i-a trebuit/ Luminei să ne-ajungă!” Ne-a purtat prin Galaxii. Prin metafore. Poezia eminesciană. Imagini şi cunoaştere.

„Republică, măreaţă vatră!” Pe vremea aceea, niciun spectacol nu începea fără cele două imnuri, al ţării şi al Uniunii Sovietice. Corul. Condus de profesorul nostru de muzică, părintele Erhan, care era şi preot la biserica din Cuparu.

Asta îmi încurca lucrurile. Dar şi mai mult mi le-a încurcat Mahomed. Aş fi vrut ca la tragerea cortinei să se afle în scenă numai statuia lui Eminescu şi, la umărul ei, autorul. Dar ia-l de unde nu-i! Se mistuise în mulţime. Sau rătăcea pe afară. A trebuit să încep. Aveam discursul schiţat în cap. Doar ideile. Frazele şi cuvintele trebuiau să se închege de la sine.

Mi-am rotit ochii prin sală. Logodnicul Luciei. Curios. Mi-am adus aminte de conferinţa lui. Am început ca el. „La steaua care-a răsărit,/ E-o cale atât de lungă!…” El a înţepenit în scaun. Dar şi mai afectată a fost Lucia. Şi-a plecat capul. Lacrimile îi picurau pe pian…

Balada lui Ciprian Porumbescu. Bătrânul profesor de vioară plânge în spatele cortinei. Pe fruntea statuii parcă s-a aşezat o cunună.

Spectacolul a fost de-a dreptul emoţionant. L-am lăudat pe Mahomed, cu statuia lui. Lieduri cântate de Lucia. Corul cu piese puse pe versuri din opera eminesciană. Balet. Fetele în mătăsuri vechi, în mătăsuri scoase de la naftalină, spălate şi călcate. Rochii, foşnitoare şi fragile, din hârtie creponată.

Fiecare fată desprinsă din condiţia ei. Muncitorească sau burgheză.

Mai făceau balet fetele din lumea mare. O bătrână profesoară umbla din casă în casă. La fel, un profesor de pian, bătrân şi cocârjat. Tot mai sperau familiile cu averi naţionalizate să se întoarcă timpurile de altădată. Ca fetele lor, eleve la Zootehnie, cu soarta pecetluită de văcărese cu diplomă, să iasă din această mizerabilă situaţie.

Primesc felicitări. Vine la rampă şi familia Luciei. Cu logodnicul. Care îmi strânge mâna. Dar îmi strecoară printre dinţi:

– M-ai plagiat, cretinule!

Eu credeam că l-am elogiat. Am rămas blocat. Dar atât a reuşit să înţeleagă.

Vine şi Lucia. Vedeta evenimentului. Era fericită. Mă sărută. Dar se cuibăreşte la subsuoara lui. „Abia un braţ pe gât i-a pus./ Şi ea l-a prins în braţe!”

Gellu Dorian

Disperările

1. (Stai prironit pe crucea din tine)

Stai pironit pe crucea din tine, nimeni nu te
îndreabă de ce sîngerezi,
nimeni nu te înţeapă în coaste, în afara
durerilor tale din care tot vrei să fugi
şi mai tare te afunzi.

Cînd observi nepăsarea, vezi de fapt
faţa celor părăsiţi, lăsaţi la voia întîmplării,
întîmplare din care nu vor să iasă
pentru că nu şi-au propus să ajungă undeva,
ci să rămână aici, unde îşi zidesc penitenţe
care nu-i lasă liberi, dar îi fac fericiţi,
aşa cum sunt cei care cred că deţin totul,
iar totul este ceea ce ei ştiu. Atît de puţin,
adică o imensitate de fapte pe care nu şi le asumă
ca înfrîngere, ci ca pe o victorie într-o bătălie a lor
cu nimeni.

Şi aşa se topesc
pe furiş şi dispar cum urcă fumul de acolo
de unde ei au tot coborît.

Tu părăseşti crucea şi mori pentru totdeauna
într-o viaţă imaginară.

2.

Pe faţa de masă, faţa ta obosită. Afară sunt ceilalţi
ale căror feţe sunt bătute de vînt, udate de ploi.
Celelalte scaune sunt libere. Aşa cum liber
este tot aerul de afară pe care
feţele lor fericite îl ating. Ei bănuiesc
doar că aştepţi pe cineva. Şi le dai doar parţial
dreptate, pentru că tu, cu siguranţă, aştepţi pe cineva,
dar numai tu ştii pe cine, ei habar n-au.
Nu le vei spune niciodată. Poate va trece şi pe la ei,
şi singur va trece,
dar nu vor şti că a trecut şi cînd. Masa lor
are faţa veselă peste care stau coatele
sprijinind un fel de cer care se termină în gura
cu care tună şi fulgeră.
Tu bănuieşti doar că în cerul lor se plimbă
acelaşi gînd ca în cerul tău. Dar lor
nu le stă în gînd gîndul tău. Pari obosit
pentru că vii de departe şi mergi şi mai departe.
În fapt în acelaşi loc din tine. Poate că şi
lor le este dat un astfel de loc, dar nu ştiu,
nu vor să se uite în ei, ci doar în afară
de unde iau doar ceea ce li se oferă
fără a da nimic în schimb. Ce să dea, de fapt?

Cercuri de viaţă mereu rostogolindu-se
prin spaţiul acesta mic din imensul spaţiu
despre care nu vor să afle nimic. Pentru că
ei ştiu totul, dar aboslul totul şi în mintea lor
nu mai încape nimic,
în inima lor nu mai încape altă inimă,
iar sufletul li se ascunde cu fiecare pas
pînă cînd îi părăseşte fără să afle că au
avut aşa ceva.

Dar ce importanţă mai are,
cînd eşti sigur că la masa ta ei nu vor sta
niciodată, pentru că faţa ta obosită
aşezată pe faţa de masă obosită
nu îi îmbie cu nimic. Fug de tristeţe şi
habar n-au de disperare, ca fetele mari
cînd simt că cineva străin le intră în sînge
şi habar n-au cum să-l numească,
bănuiesc doar şi fac cruce, suspină adînc
ca şi cum şi-ar pironi sufletul ca pe o piele
peste coastele printre care ar putea fugi
dintr-o clipă într-alta. Cînd vor fi sigure
că aşa va fi, se adună în ele
şi-i dau nume acelui necunoscut care le-a
umblat prin sînge cu fericirea călătorului
care ştie că mîine va fi şi mai fericit în altă parte.

La altă masă, în altă parte unde se naşte
o altă parte, pînă în clipa cînd prin ochi
se vede în tine firişorul de disperare la care
n-ai fi vrut să ajungi niciodată. Dar aşa ceva
este imposibil şi te împaci cu locul în
care ai decis să rămîi,
cu faţa obosită pe faţa de masă de pe care au
curs firimiturile atîtor vieţi
de pe urma cărora n-ai aflat nimic, ai bănuit doar
şi priveşti în deşert fericirea
care face din libertatea de afară
aerul pe care ai vrea şi tu să-l respiri.

Dar mîine va fi doar mîine.

3.

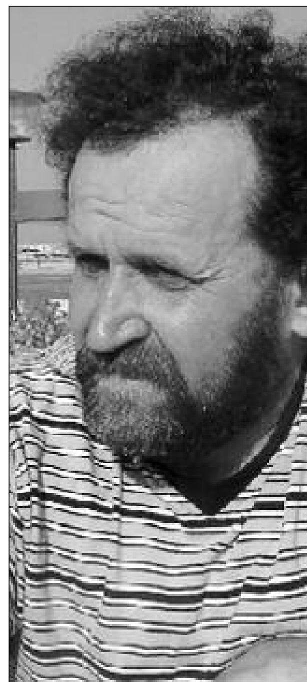
Azi colorăm gîndurile negre în roz. Pe deal
se vede umbra unei femei coborînd,
cu cît se apropie, femeia îşi trage umbra pe trup,
şesul devine un pat întins
în care nu încăpem de fericire. Fără umbră pe ea,
femeia pare un ţambal pe strunele căruia
îmi las degetele slobode ca nişte căţei
la ţîţele căţelei moartă la naştere. Cerul
e roz iar gîndurile negre fug odată cu umbrele lor
peste dealul de după care se aud voci înfundate.
Sunt vocile unor copii nenăscuţi,
trupurile lor subţiri ca firele de iarbă
sunt bătute de vînt. Par pletele lui Dumnezeu supărat.
După ce străbatem patul pas cu pas,
deretică cu fire de iarbă şi flori aşternutul. Nu
se mai aud zgomote, trag husa peste ţambal
şi femeia se retrage în umbra ei,
urcă dealul,
gîndurile redevin negre, iar cerul sîngerează
prin ochiul prin care intrăm să privim
cum e dincolo. Şi dincolo e la fel, numai
că nu mai putem vedea dealul, umbra,
femeia, şesul, iarba, florile, ci doar ideile
de copii nenăscuţi ale căror bărbi
sunt pieptănate de degetele lui Dumnezeu.

Colorăm atunci totul în albastru şi spunem
acesta e cerul în care vom iubi de aici înainte
tot ce nu am iubit pînă acum. Intru în
umbra femeii şi mă nasc fericit
a doua oară. Numai aşa nu voi mai muri
în patul din care a fugit femeia a cărei umbră stă
la uscat pe sîrma gardului dintre rai şi iad
alături de miliarde de alte umbre
ale căror trupuri au rămas sub aşternuturile
pe care nu le mai deretică nimeni, doar
ploile, vînturile, zăpezile, soarele sunt
vizitatori vremelnici prin lanurile
care privite de sus par a fi cerul
din care am plecat de curînd. Acolo
totul e cenuşiu şi foarte mulţi dumnezei
care nu se mai înţeleg între ei. Bănuim
doar că printre ei stă pitit şi Dumnezeu
cel adevărat care stă de vorbă cu noi
şi ne spune de ce trebuie să colorăm
gîndurile negre în roz. Gînduri negre
sunt cu duiumul, iar vopsea de asemenea.

4.

E cineva în aşternutul meu şi nu respiră,
stă lipit de trupul meu şi încearcă să
copieze gesturile mele, pentru că eu în somn
fac gesturi mari cu mîinile, iar ochii îmi
călătoresc peste tot pe unde nu am putut
ajunge peste zi. Nu mă lasă deloc să dorm,
pielea lui este umedă şi rece,
cînd îl ating nu ating nimic, doar un gol
afurisit de adînc în care alunec ca într-o
apnee din care sar ca din morţi, iar morţii
sunt la locurile lor, doar eu nu-mi mai găsesc locul
în aşternutul în care mă strecor noapte de noapte
ca într-o placentă din care mă nasc
în fiecare dimineaţă şi nu am cui spune mamă.

Stau treaz şi lîngă mine nu mai e nimeni,
deşi trupul acela îl simt lîngă mine

Cînd observi nepăsarea, vezi de fapt
faţa celor părăsiţi, lăsaţi la voia întîmplării,
întîmplare din care nu vor să iasă
pentru că nu şi-au propus să ajungă undeva,
ci să rămână aici, unde îşi zidesc penitenţe
care nu-i lasă liberi, dar îi fac fericiţi,
aşa cum sunt cei care cred că deţin totul,
iar totul este ceea ce ei ştiu.

toamna poetului

fierbinte ca talpa unui fier de călcat
peste faţa de masă peste care în zori
ne vom aşeza coatele şi ne vom povesti visele,
eu pe ale lui, el pe ale mele,
dar nu se va auzi nici o vorbă, doar gînduri
şiroind prin faţa ochilor care privesc în gol
trupul gol ca aerul pe care-l respir
şi trăiesc. Fericit că nu am fost singur
încă o noapte, plec peste zi să-l caut
prin oraşul din care toţi cunoscuţii au plecat
să mă caute pe unde bănuiesc ei că aş fi.

Şi aşa trece ziua, vine noaptea şi
mă uit la aşternutul plin de riduri ca la faţa
unei femei care şi-a făcut din fiecare cicatrice
glorie asupra timpului. Mă aşez întins pe faţa ei
şi simt cum îmi fură respiraţia, somnul,
visele, lăsîndu-mă gol şi treaz
ca o fereastră prin care intră pe furiş
razele unor stele care de mult s-au îngropat
într-o gaură de vierme şi încă scintilează
ca ochii pisicii noaptea în podul plin cu şoareci.

Cînd se strecoară din aşternutul meu,
simt prin cameră paşii tuturor femeilor
care ar fi dorit să se furişeze în patul
în care acum simt doar pielea lor umedă
şi golul imens, sufocant
în care cad. Dar din aşternutul meu
mă strecor doar eu, ca o dîră de sînge
care vorbeşte nimănui şi
nimeni îi răspunde. Ştiu cine respiră acum
în locul meu, ştie şi el că toată viaţa
eu am făcut acest lucru în locul lui.

5.

De mai multe ori pe zi mă descopăr în altă parte
decît acolo unde ar fi trebuit să fiu. Acolo e
altcineva care poate că ar fi trebuit să fie
cu mine. În locul lui nu pot fi eu, deşi acolo
ar fi trebuit să fiu. Trece şi acel moment, trece
şi ziua, fără să fiu afectat cîtuşi de puţin
de absenţa mea din mine. Atunci se ridică din privirea mea
cel căruia trebuia să-i fi răspuns în vreun fel,
mă priveşte, nu-l văd, îl simt şi cred că din clipa următoare
va adormi în locul meu, în timp ce eu
mă voi lupta cu somnul pînă în zori cînd
mă voi trezi în locul lui şi voi alerga toată
ziua prin aerul pe care doar el îl va respira.

Alteori, ziua trece fără să mă găsească în vreun loc anume,
tocmai atunci eu împart firul în patru şi-l
împletesc în şuviţe pe capul unei femei
care mă visează şi eu sunt năuc într-o realitate
din care nu pot ieşi decît mort. Şi de aici încolo
începe totul. Nu spaima de a nu fi fost acolo
unde trebuie şi a ajunge acolo unde nu ar fi
trebuit să fiu mă face viu, ci absenţa
care umple gura celorlalţi cu vorbe
din care sunt recompus ca o statuie dezgropată
după multe milenii. Încep să vorbesc
şi cei ce mă ascultă nu înţeleg ce spun, ceea ce
mă face şi mai viu şi mai aproape de disperare.

Dar nimic din părţile zilelor prin care am trecut
nu seamănă cu părţile zilelor prin care nu am fost.
Şi aşa visul femeii din care ies viu
este mult mai adevărat decît
realitatea din care ies mort. Locul în care nu am fost
şi nu voi mai fi în locurile prin care am fost
rămîne singura secundă dintr-o zi
prin care voi despleti şuviţele din părul despicat
în patru cînd nu era cîtuşi de puţin necesar să fac acest lucru.

Acum sunt în plină zi şi în golul ei, nu.

Dar nimic din părţile zilelor prin care am trecut
nu seamănă cu părţile zilelor prin care nu am fost.
Şi aşa visul femeii din care ies viu
este mult mai adevărat decît
realitatea din care ies mort.

6.

Alte fapte stau sub numele meu, cele pe care
mi le pun în cîrcă alte fapte care-mi fac
portretul ţesut în acrilice pe o pînză de in
care a ţinut cîteva zile de vară cerul albastru
la jumătate de metru de pămînt. Eram acolo,
nicio îndoială pe faţa mea pictată astfel
de gurile vorbăreţe tolănite pe fotoliile de nuiele
ale teraselor care se află pe locul unor
străzi peste care am trecut cîndva cocoşat de speranţă
ca vulturul deasupra prăzii. Dar nimeni nu
mă vedea cum mă tăvăleam prin cer
în timp ce el devenea încetul cu încetul
pînza bine întinsă pe şasiul răstignit pe şevaletul
unui pictor care arunca vopsele din culoarea
cărora îmi apărea chipul speriat, ochii imenşi
sub sprîncenele negre şi dese, nasul mirosind
florile albastre de in aruncate din cer pe pîmînt,
gura un lacăt închis peste bărbie, urechile
încă neconturate stăteau în pensulile năclăite
de lenea cu care eram tras din mine cu un forceps
pe care nu-l aveam la îndemînă.

În timp ce faptele mele pe care le-am tot adunat
de-a lungul vieţii zăceau uitate şi puteau
alcătui chipul pe care doar eu izbuteam să-l
scot dintre umbrele aruncate într-un abator
din care măcelarii fuseseră izgoniţi prin alte ţări
de unde nici numele nu le-a mai venit înapoi.

Aceste două chipuri stau în mine ca într-un
şifonier costumele de mire şi cel de înmormîntare.
Le mai scot la aer din cînd în cînd,
dar lumea încă n-a terminat de vorbit despre
ceea ce crede ea că eu am făcut şi
habar n-am. Şi ăsta va fi chipul meu
pe care, privindu-l din mica mea realitate,
nu mi-l voi recunoaşte, convins fiind pînă la urmă
că eu cel adevărat sunt eu cel fals.

7.

Hi, hi, hi – rîdeţi voi dar coteţul e gol. Ştiu,
nu e rîsul vostru, alticineva a pătruns în voi
şi bănuiţi doar că e fericirea care vă gîdilă pielea
în care v-aţi aşezat comod şi nici în ruptul
capului n-aţi vrea să mai fiţi în pielea altora
care rîvnesc la un ceas de linişte şi ăla
să nu fie ultimul.

Ce bine e să nu mai fii tu
cel care a visat să ajungă altceva decît
ceea ce i-a fost menit să fie. Şi ajungînd
acolo unde toate sunt altfel decît în realitatea
tristă din care a fugit, nu mai vede nimic
în jur. Pe faţa lui stă lăbărţată fericirea
ca o femeie în al cărei corp au intrat
toţi bărbaţii la care n-a putut să ajungă
şi acum îi face arşice şi-i aruncă afară
ca pe nişte fetuşi prematuri. Gura i se
schimonoseşte şi nu-şi dă seama că în scurt timp
nimeni nu-l va mai recunoaşte. Ei şi, atîta
timp cît lui i se întîmplă acest lucru minunat
ce mai contează. Rîdă toţi în straiele lor
în care el nu mai rîvneşte să ajungă.

Totuşi, coteţul e gol, porcul e în tigaia altuia,
mîine va veni şi încă va fi iarnă, pielea
lui se va strînge pe trup ca o teacă udă
pusă la soare, în care nu va mai intra
sabia cu care şi-a retezat capul
fără să-şi dea seama,
căzînd la pămînt ca din ciocul unei ciori
nuca furată din zbor din creanga nucului
dintr-o grădină străină. Şi atunci nu va mai putea
privi, afară va fi linişte, în el va fi furtună,
primăvara, un cîmp prin care va privi cum toate
se întorc la locul lor, numai el nu-şi va ma găsi
locul nici chiar în locul în care a stat pînă atunci
şi a rîs fără să-şi dea seama că de fapt
inima lui se risipea într-o inimă fără inimă.

Hi, hi, hi, inima lui va fi lacrimă.
Hi, hi, hi – se va auzi în lacrima lui.
Numai că el a rîs la început, iar acum
cine rîde la urmă, în pielea aceluia încap
toţi ceilalţi, care, iuţi ca oţelul,
s-au făcut sabie şi aşteaptă sîngele tînăr
să le umfle venele, ca nişte rîuri ce trec
prin preajma caselor din care ies fetele
bune de aşternut peste florile cîmpului,
cînd coteţul iarăşi va fi plin, iar rîsul
va fi desenul feţei lor fericite în care
se tolănesc femeile prin sîngele bărbaţilor.

(continuare în pag. 19)

ARGEŞ memoria revistei 50

Nr. 5. Octombrie 2015

ARGEŞ

REVISTĂ POLITICĂ, SOCIALĂ, CULTURALĂ

5

Inaltul umanism

GH. ILIESCU CĂLINEŞTI

HORA

Semnificaţia morală a literaturii

Din iunie 2015, revista *Argeş* a intrat în cel de-al 50-lea an al existenţei sale. Până la jubileu, ne propunem să marcăm, preţ de 12 numere, momente şi... schiţe din istoria revistei: texte facsimilate, poze cu parfum de epocă, ecouri... Altfel zis, să ne amintim de cei ce-au au trudit o jumătate de veac la ieşirea în lume a publicaţiei care a pus oraşul Piteşti pe harta culturală a ţării. În cei 50 de ani, n-a existat mare scriitor român contemporan care să nu fi publicat aici, după cum cei mai importanţi scriitori au fost laureaţi ai revistei; nu dăm nume, pentru a nu deranja prin fatale omisiuni, nici de colaboratori, nici de redactori, nici de redactori-şefi. Miile de pagini tipărite sub antetul *Argeş* reprezintă implicit un important capitol de istorie a literaturii române contemporane. De altfel, din revistă s-au născut nenumărate cărţi ai căror autori le-au croit iniţial aci în rubricile lor. Cu bune şi cu faste, cu mai puţin bune, *Argeş* a ajuns la o vârstă venerabilă. Cine ar avea curiozitatea să parcurgă întreaga colecţie, ar putea depune mărturie că revista n-a fost niciodată culegere de texte mai mult sau mai puţin valoroase, ci că ea a reprezentat totdeauna un proiect editorial coerent, schimbat pe ici, pe colea, de la o serie la alta... Ajutaţi de editor, de finanţator, de eventuali sponsori, sperăm ca în iunie 2016, să sărbătorim la Centrul Cultural Piteşti aşa cum se cuvine şi cum ne place să credem că merităm. **(D.A.D.)**

Anghel Dumbrăveanu
La Dobroteasa

La Dobroteasa ziua intră-n declin
Și eu pe dâmbul cu pruni, cu fața
Spre eleștee, unde stârcul se uită în apă.
Cad fructele prin întunericul rar, zăvoiul
N-are somn, ca altădată când așteptam
În curentul alb al pietrelor încinse din vad.

Acum nu mai e nimeni aici.
Drumul vine prin ani, obosit, printre
Duzii copilăriei, printre umbrele lungi
În care eram cu tine cândva. Un cal
Bea lumină din baltă și vine spre mine.

Am putea să plecăm din nou peste păduri
În timpul rămas înapoi, dar ochii mei
Nu mai pot bea depărtările-n zbor.

În răspântii, crucile căzură-n genunchi,
Ziua intră-n declin, la eleștee
Stârcul privește nimicul în neclătinarea de ape

(*Argeș*, nr. 10 (41)/octombrie 1969)

Scrisoare către Redactorul-șef (Gheorghe Tomozei)

Radu Boureanu în 600 de exemplare

Dragă prietene
Tomozei,

În lipsa mea a apărut volumul meu *Piramidele frigului*. Este o carte la care țin și aș fi ținut să vă trimit d-tale și lui Florin Mugur, cât și pentru ceilalți colegi, câte un volum, dar trebuie să fiu sgârcit. Cartea a apărut numai în 600 de exemplare. Atât mi s-a aprobat ca tiraj.

Nu mai e nevoie de nici un comentariu; cred. Centrala Cărții nu are nimic de spus?

(*Argeș*, nr. 10(53)/octombrie 1970)

Nota redacție, octombrie 2015: Bietul poet Radu Boureanu! La A.D. 2015, un tiraj de 600 de exemplare l-ar face fericit și pe un romancier, poeții fiind mulțumiți și cu 150!

APRECIERI DESPRE „ÎNSEMNARE A CĂLĂTORIEI MELE“

O scrisoare inedită a lui Ion Luca Caragiale

In arhiva fostului muzeu „Saint Georges", depusă astăzi la Biblioteca Centrală de Stat, am identificat recent o scrisoare necunoscută a marelui Caragiale către eruditul bibliograf al Academiei Române, Nerva Hodoș.

La 16/29 mai 1911, Caragiale, aflat atunci la Berlin, i-a solicitat lui Nerva Hodoș, printr-o laconică scrisoare, publicată de Șerban Cioculescu în valoroasa sa culegere de **Scrisori și acte** (Buc., 1963, p. 167—168), citeva date biobibliografice despre cărturarul P. M. Georgescu (Mastucolu), un harnic traducător de la mijlocul veacului al XIX-lea.

Nerva Hodoș, cu promptitudinea și meticulozitatea sa caracteristică, i-a furnizat bunului său prieten exilat pe meleaguri străine, informații bibliografice complete.

În răspunsul său, datat 9/22 iulie 1911 (mai jos publicăm scrisoarea in intregime), Caragiale, după ce aduce cuvenite mulțumiri pentru datele comunicate, elogiază rivna și pasiunea de care a dat dovadă Nerva Hodoș în reeditarea unei vechi lucrări, care a stat la începuturile literaturii românești, **Însemnare a călătoriei mele** de Dinicu Golescu."

Asupra proiectului de editare a revistei **Comorile României**, Caragiale formulează unele rezerve de natură pecuniară, pline de amară ironie: **„Numai... ingăduie-mi a-ți da o mică povață, ca om pățit: să n-aluneci cumva a da din pungă... Comorile, să ne dea ele ceva, noă, săracilor; nu să le mai dăm noi lor."**

CORNELIU DIMA DRĂGAN

Schöneberg bei Berlin,
Innsbruckerstr. 1
9/22/VII/911.

Stimate amice Nerva,

Iartă-mă că am intirziat a-ți mulțumi de dragostea ce mi-ai arătat dindu-mi informațiuni despre răposatul Georgescu-Mastucolu și mai ales trimițindu-mi excelenta dumitale ediție a lui Dinicu Golescu,¹) impreună cu numărul de probă al revistei „Comorile României."²)

Pentru ediția „Insemnărilor..." ești vrednic de toată lauda: era in adevăr păcat să rămînă, prea multă vreme, dată uitării o carte așa de prețioasă. Introducerea dumitale, in care se vede ce bine le stă erudițiunii și pietății a merge impreună, și sfințenia cu care ai reprodus bătrîna operă, plină de atita căldură tinerească, dovedesc că ești un om de gust, un prieten luminat al slovei, cum nu prea avem, un eminent elev al bunei școale franceze. Bravo! Să trăiești!

Despre revista ilustrată, ce să-ți spun? E foarte frumoasă. Numai... ingăduie-mi a-ți da o mică povață, ca om pățit: să n-aluneci cumva a da din pungă... Comorile, să ne dea ele ceva, noă, săracilor; nu să le mai dăm noi lor.

Primește, rogu-te, stimate amice, pentru dumneata și pentru grațioasa dumitale Doamnă, din partea mea și a soției mele, cele mai distinse salutări.

Să ve dea Domnezeu sănătate, noroc și veselie!

Vechiul dumitale prieten
CARAGIALE

Pe plic:

Domnului
NERVA HODOȘ
— Bibliotecar-ajutor —
Bukarest
Academia Română
Rumänien

Luca Pițu

Marea varietate a tensiunilor dintre Grupnicii Iaşieni 1), dintre Liviu Antonesei şi Mandea bunăoară, o documentează şi notula unei şefe catedriene ce răspundea, pe linie pecerie, alături de doamna Elena Puha, viitoare prorectoriţă a Universităţii Cuzane, de bunul mers ideologic al revistelor juvenile. În această ultimă calitate îl cunoştea ea, „Constanţa Dumitrescu”, pe L.A., deseori venitoriu pe la dumneaei cu versiunea pretipăribilă a Opiniei studenţeşti, simpatizându-l nu doar pentru că era frumuşel, deşteptăţel ori plin de tineresc entuziasm, ci şi fiindcă avea relaţii bune cu antecitata prorectoreasă, care, la rândul ei, nutrea o afecţiune specială pentru doamna Ana Antonesei, moaşa ei personală, cu, în timpul liber, unele preocupări literare (căci pe cele cruciverbiste, aducătoare de premii naţionale, nu i le mai punem la socoteală). Spun asta spre a sublinia, încă o dată şi încă o dată, că fără aceste mărunte complicităţi în interiorul sistemului, totalitont în esenţa sa puturoasă, acte de bravură culturală prea numeroase nu am fi reuşit să mijotăm. Lui Liviu i-a respins o singură dată Elena Puha o textulă, deoarece era dedicată prea făţiş, prea insolent, unui L.W. imediat decodat ca Lech Walesa, iară nu drept Ludwig Wittgenstein, cum cerca să pretindă interesatul, scăpându-i de cenzură chiar poemul despre noxele cauzate nouă la Ancheta şi Perchiziţiile din l983. Cât a răspuns doamna Maria Carpov de Dialog şi suratele acesteia, o dată, o singură dată îmi rejecta eseuaşul, şi asta întrucât

Tiparul: Intreprinderea poligrafică „Argeș". str. N. Bălcescu 93. Pitești — comanda nr. 575

scriitorului prezentat. După ce înfățișează familia, copilăria lui Bolliac, începuturile sale litera-

treburile merg prost. Dar sosește un inginer, Sivu (ajuns aici printr-o măsură administrativă,

• POȘTA REDACȚIEI •

Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază. Colaboratorii sînt rugați să nu ne trimită materiale publicate — parțial sau în întregime — în alte reviste. Dactilografierea materialelor de către autori înlătură dificultățile și eventuale erori de lectură.

ELENA POPESCU — Constanța. Sînt unele semne în epigramele: „Unei balerine":

Avansarea e firească:
Știe ca să se-nvîrtească.

și „Unei cîntărețe de operă":

La teatru-și cîntă partitura
Și-acasă-apoi, bate măsura.

ALEXANDRU PAULOVICI — Curtea de Argeș. E bine că studiați literatura antichității greco-romane. Poeziile de inspirație mitologică atestă unele posibilități („Bachus", „Pan"). Nu uitați să cercetați literatura universală, în întreaga ei evoluție. Căutați și vă lărgiți necontenit registrul tematic. Mai trimiteți.

SEBASTIAN DOBRE — Ne atrageți atenția că poezia trimisă „este încă în prefacere". Trimiteți-ne texte care au ajuns la o formă pe care o socotiți definitivă. Unele încercări ca „Epilog" sînt însoțite de explicații ample, care consumă mai mult spațiu decît versurile lămurite. Presupunînd că ne-ați convinge pe noi cum că „nu eu voi muri, nici ea — caii mor de fapt aici — și ei am vrut să semnifice dragostea", cum să facem la rîndul nostru să-i convingem pe cititori? Încercați să ajungeți la o poezie care să nu aibă nevoie de explicații. Drumul spre inima cititorului — și acesta este țelul fiecărui poet — trebuie să vi-l croiți singur. Nu vă luați după cei care practică moda unei poezii complicate inutil, cu imagini căutate. Claritatea gîndirii și a expresiei sînt calități pe care orice creator trebuie să le urmărească în opera sa.

AL. FLORIN ȚENE — Drăgășani. Poezia dumneavoastră atestă reale posibilități. Vă urmăresc însă prea insistent unele imagini întîlnite des în poezia publicată de gazete și reviste în ultimii ani. Referințele „cosmice", „zborurile", „decolările", „înaintarea prin spații" au devenit locuri comune. Firește, nu tema în sine este reprobabilă, ci felul în care dumneavoastră o tratați. Învățînd de la alții, căutați să nu-i repetați, oricît de frapant ar părea mirajul experienței lor. Nu repetați nici ideile, nici sentimentele, nici modalitatea de lucru. Arta este singura îndeletnicire unde nu trebuie să înveți să faci ca altul.

NICOLAE MIRON — Oteșani. Epigramele conțin cîteva scînteieri — e drept, cam palide. Mai trimiteți.

ANATOLIE PANIS — Snagov-Răcari. Schița „Gloaba cu coastele de aur" este realizată numai parțial. Un vechi speculant, profitînd de unele greutăți în organizarea unui șantier, se îmbogățește în scurt timp din mici găinării.

Pînă la un loc, narațiunea este credibilă. Cînd acțiunea începe să se desfășoare în planul fantastic, întîmplările sînt neconcludente, iar rezolvarea situațiilor este naivă: personajul scoate de sub coviltirul căruței trase de gloabă, fuste de tergal, fîșfîș-uri, saci de porumb, un frigider, o mașină „Renault major". Faptele sînt enunțate doar, semnificația lor nu apare suficient de clar. Mai încercați.

M. ILIE — Alba-Iulia. Vă rugăm să specificați dacă poeziile trimise sînt culese (și în cazul acesta, cînd, unde și de cine?), sau dacă vă aparțin.

VICTOR DUȚESCU, ION DUMITRESCU, ADRIAN DUMITRESCU, ALEXANDRU GRIGORE. Sînt semne frumoase. Mai trimiteți.

băgase unele strâmbe Al. Călinescu, acuzându-mă adicătelea de a fi ouat ceva prea filosemit în Grecii din Pont față cu alteritatea 2).

Trebile s-or împuțit nițel după interogatoriile şi scotocirile prin biblioteci personale din 18 mai 1983, dar şi atunci s-a mai putut plasa câte ceva, doar că Al. Călinescu era complet îndepărtat de la Dialog (înlocuit fiind cu Andrei Hoişie-Corbea, emul de-al sau totuşi & bun echilibrist pe sârmele vremii), primea vot de blam cu avertisment, i se bloca avansarea şi se trezea trimis partinicamente să se reabiliteze conducând şedințele ideologice ale catedrei de franceză, Liviu Antonesei trebui să cedeze timona Opiniei lui Valeriu Gherghel, om al său totuşi, iar Dan Petrescu se vedea refuzat în foile ieşene şi nu i se mai îngăduia să împrumute cărți de la lectoratul hexagonal, ceea ce nu-l va împiedica, grație unor mici complicități regionale, să publice în Astra braşoveană, în almanahuri ştiințifico-fantastice sau în antologii de proză (alături cu Dumitru Augustin Doman), să se certe cu subsemnatul în 1983 ori să se reconcilieze cu acelaşi în 1988, să se întâlnească ostentativ, la Ubucarest, cu Dorin Tudoran şi Breban, să iasă în vizită familială la Ioan-Petru Culianu, universitarul din Groningen, şi să-şi pregătească, anno Domini 1988, ieşirea pe ringul epic al protestelor civice.

(*Argeş*, nr. 10/octombrie 2009)

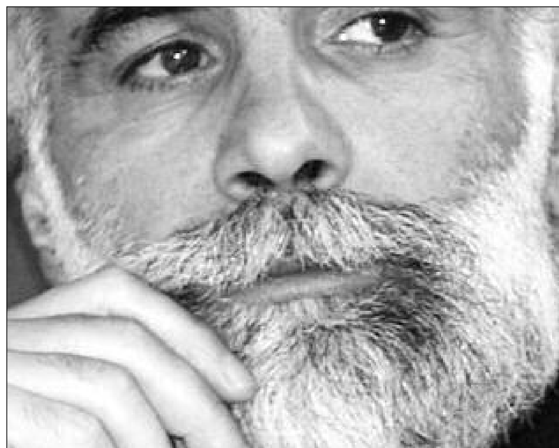
literară

Perpessicius sau generozitatea culturii

La a 75-a aniversare

CONSTANTIN PĂUNES

CRONICA CRONICA CRONICA CRONICA

Marian Drăghici într-un interviu din *Argeș*, nr. 10/ octombrie 2009

– Dar, în fond, ce este aceea o generaţie literară? Dacă ne gândim la generaţia 27 a secolului trecut, înţelegem că e o elită. Putem vorbi de generaţia 80 ca de o elită?

– Putem, de ce să nu putem... Aparţii unei generaţii literare dacă ai şi cultivi (exploatezi, profiţi de) conştiinţa apartenenţei la acea generaţie; dacă nu, eşti legat de congeneri printr-un sentiment uneori destul de tulbure, o senzaţie difuză de empatie, să zicem, şi cam atât. Liniile de forţă ale unui eu poetic în lucru intră în reverberaţie, în aerul aceleiaşi epoci, cu alte câmpuri de energie creatoare, mai mult sau mai puţin afine. Care vagamente seamănă, dar nu răsar. Cărtărescu, poetul, cu T. Coşovei, Danilov cu Ion Mureşan, Vasiliu cu Alui Gheorghe, Pantea cu Pantea, Bârsilă cu Bârsilă, Madi Marin cu Madi Marin, L.I. Stoiciu cu L.I. Stoiciu... Ş.a.m.d., jocul acesta de insularităţi înşirate se poate întinde cu încă 10-15 nume de acelaşi nivel, laolaltă formând arhipelagul generaţiei 80, nucleul ei tare, elita, din euri poetice care de care mai puternic personalizate. Flora. Chifu. Romoşan. Paul Aretzu. Aurel Dumitraşcu. Chichere. Ion Monoran. Ioan Moldovan. Aurelian Titu Dumitrescu. Vasile Gogea. Romulus Bucur. Petru Ilieşu. Soviany. Magda Cârneci. Viorel Mureşan. Viorel Padina. Nicolae Sava. Teodor George Calcan, despre care se pare că nu ştie niciun critic. Vulturescu, iluminatul din nord. Iaru, indimenticabilul ateu. Muşina, reavăn clasicist. Mariana Codruţ, discret esenţială. Denisa Comănescu, subtil tensionată. Cornelia Maria Savu, totemică, de neuitat. „Cazul” Suciu, absolutist, radical. Vlasie, incredibil, ordonatorul celorlalţi. Ioana Crăciunescu, uluitoare în Supa de ceapă şi nu numai. Ioana Dinulescu, tot mai puternică în ultimele volume. Augustin Frăţilă, exprimat încă din Gramatica morţii. Cassian, Gellu Dorian – inconturnabili. Calmul Petean. Subtilul rafinat Chioaru. Mesianicul Zubaşcu. Fierbintele prob Văcărescu. Nepreţuitul atic Bucur Demetrian. Abstrasul Sibiceanu. Furtunatica Angela (Furtună). Vasile Gârneţ. Radu Florescu, Doru Mareş. Daniel Pişcu. Marcel Tolcea. Nino Stratan, „lăsat” la urmă ca să fie cel dintâi. Înşirarea nu exprimă o ierarhie, cât un inventar personal incomplet.

Nicolae Oprea și Mircea Bârsilă (1990)

Fotografiile din paginile 6 și 8 ale suplimentului fac parte din colecția **Nicolae Oprea.**

Simboluri milenare în arhitectura populară argeșeană

De la „pomul vieții", la „brădulețul" traco-dac și la „foișorul" vîlcean

Veche casă în stil românesc din Cîmpulung.

tuale, de monumente de arhitectură. Astăzi, încă, trebuie remarcată coexistența unei arhitecturi populare vechi, alături de una orășenească mai nouă, inclusiv exemplare de tranziție, în unele orașe ale regiunii ca: Rîmnicu Vîlcea, Curtea de Argeș, Cîmpulung mai ales, Pitești chiar. După cum sub ochii noștri, vechi sate, în dezvoltare treptată păstrează, actualizînd aceeași veche arhitectură populară: Hurezu, Olănești, Domnești, Lerești, Colibași, Mioveni și mai ales Rucăr.

Următor acestui viu, și totuși măsurat schimb, arhitectura populară argeșeană, mai veche — pînă în momentul apariției unei burghezii a satelor — a ajuns la două **forme-elemente** arhitecturale specifice *): sala musceleană și foișorul vîlcean.

„Sala musceleană" este vechea prispă înălțată ...

„Foișorul vîlcean" vechi, pe trei stîlpi, acoperit în trei ape, apare atît la casele mici și joase cît și la cele pe soclu cu pivniță, dar și la cele cu două caturi, cel mai adesea — la casele vechi, fără intermediul prispei. Foișorul preia astfel funcțiile prispei, fiind mai redus decît aceasta — numai pe o parte a fațadei — avînd soclul lui, cu giriciul pivniței, dar putînd apare și în consolă. Este de observat că sînt case mici, foarte vechi în regiune, la care, pe o fațadă, prispa (sau vechea laviță) coincide ca aspect cu foișorul: tot pe trei stîlpi și acoperit în trei ape, cele ale acoperișului casei însăși. Originea foișorului comportă încă studii și discuții **).

S-ar putea ca foișoarele casei domnești din incinta Hurezului (1690—1693) să fie primele în regi...

...prainălțat, cu o altă arhitectur... cu acoperiș izolat în patru ... și pante diferite etc., pierde ... tal armonia originară și co... promite însăși funcționalitat... și linia estetică, deci semnific... ția nu mai este o legătură na... rală, măsurată, binefăcăto... directă a omului cu natura ... o crispare, o lăudăroșenie ... exces individualist, o inter... în moda.

Vrem însă să punem în e... dență și un alt aspect: ve... și veritabilul foișor cu trei ... la fațadă — prezentînd deci ... trar preceptelor arhitecturii ... sice, un „plin în ax" — ... chiar la casele simple, bogat ... corat prin cioplirea stîlp... grinzilor-fruntarii, prin ... pălimarului dacă este de ... sau prin brîuri în tencuial...

CRONICA CRONICA CRONICA CRONICA

teatrală

„Visul unei nopți de iarnă"

Teatrul „Al. Davila" - Pitești

Stînjenit în activitatea sa de lucrările de renovare a sălii — lucrări începute cu o întîrziere de neîngăduit și desfășurate apoi într-un ritm cel puțin discutabil — teatrul „Al. Davila" din Pitești și-a deschis noua stagiune la... Cîmpulung. Această ... deplasare a spectacolului inaugural a fost însă transformată de un restrîns colectiv de actori entuziaști, într-un autentic act de cultură: alegînd piesa „Visul unei nopți de iarnă" de Tudor Mușatescu și reprezentînd-o în orașul în care autorul s-a născut și a copilărit, ei au adus dramaturgului un ... și emoționant omagiu, iar teatrului pe care îl slujesc, un remarcabil succes. Este meritul întregii echipe, de la regizor și actori pînă la mînuitorii decorurilor, — care au știut să învingă dificultățile și să dovedească încă o dată că arta se slujește cu devotament, cu abnegație, cu spirit de dăruire — și tuturor li se cuvin, deopotrivă, aplauzele și elogiile spectatorilor.

Dar lauda entuziasmului pilduitor nu anulează îndatorirea noastră de a refera cu obiectivitate asupra piesei și interpretării ei.

În ansamblul operei dramatice a lui Tudor Mușatescu, „Visul unei nopți de iarnă" se înscrie, ca valoare estetică, pe ... drumului care coboară de la excepționalul „Titanic-Vals" pînă la insolitul „Domn cu camelii" sau la regretabilele ... confecționate în colaborare cu Sică Alexandrescu („Sluga la domiciliu", „Teoria cocoșului", „Călugărul din ... " etc) și cu V. Timuș („Primăvara bat-o vina" ...

...zătoare de magazin, cu visurile ei de adolescentă, cu puritatea ei morală, cu micile ei teribilisme nevinovate, reprezintă unul din cele mai reușite personaje feminine create de Tudor Mușatescu și constituie un imn închinat omului simplu și cinstit, bogăției lui sufletești, aspirațiilor lui spre fericire.

„Visul" unei nopți de iarnă este, în fond, visul celor optsprezece ani ai Mariei, este dorința ei de a evada din banalitatea unei vieți dominate de lipsuri, de meschinele rînduieli ale unei societăți caracterizate prin atotputernicia banului; este visul curat al unei fete care refuză mocirla din juru-i și năzuiește spre lumină, spre acea eliberare spirituală menită să ducă la realizarea plenară a disponibilităților ei de dragoste, de bunătate, de omenie. Această aspirație profund umană a Mariei este atît de puternică, atît de fermă, încît dezlănțuie un verosimil proces de clarificare și în conștiința omului pe care îl iubește. Prezența fetei îndeplinește rolul de catalizator al reacțiilor sufletești ale scriitorului Alexandru Manea. Procesul lăuntric al acestuia este pregătit și motivat cu finețe psihologică de dramaturg: senzația de gol lăuntric, de neîmplinire, care-l stăpînește pe scriitor — după anii trăiți în mijlocul unei lumi superficiale, printre aventuri galante și succese ușoare — face posibilă descoperirea de către Manea a frumuseții vieții adevărate, a dragostei adevărate, a fericirii adevărate. Descoperirea respectivă este gradată de cunoașterea treptată a purității morale pe care o dovedește fata modestă „cu ochi neobișnuit de frumoși".

Această încredere nețărmurită în valoarea omului simplu, a omului cinstit, reprezintă singurul mesaj al piesei care și-a păstrat viabilitatea în zilele noastre luminate de înalta etică a umanismului socialist. Calitățile indiscutabile ale textului — replici vii, savuroase, abila construcție dramatică a tablourilor, lirismul cald, împletit cu un umor de calitate — amplifică rezonanța mesajului și justifică reluarea piesei pe scenele românești.

Sub îndrumarea competentă și generoasă a actorului **Ion Dumitrescu** — care se dovedește un permanent animator și un febril căutător de posibilități noi de afirmare pentru colegii săi, întrebuințați mai rar sau unilateral în teatrul piteștean —, toți interpreții au slujit cu egal entuziasm, dar cu posibilități artistice felurite, textul spumos al comediei lui Tudor Mușatescu.

Marca biruință din acest spectacol aparține **Mioarei Iatan**, care a întruchipat personajul Mariei cu o remarcabilă fidelitate față de coordonatele psihice trasate de autor. Mișcîndu-se cu siguranță și dezinvoltură pe o întinsă gamă de stări și reacții sufletești, de la candoarea visului, la simularea îndrăzneață a fetei emancipate și pînă la suferința sinceră și intensă a zborului frînt — suferință căreia numai adolescența îi acordă dimensiuni cosmice — Mioara Iatan a realizat un veritabil recital actoricesc, care o cinstește și pentru care merită unanime elogii.

În interpretarea scriitorului Alexandru Manea, actorul **Mihail Milcoveanu** a arătat o înțelegere exactă a personajului și o strădanie lăudabilă de a nuanța evoluția oarecum lineară a eroului. Dar timorat, probabil, de amintirea neuitatei creații realizate cu peste un sfert de veac în urmă de regretatul maestru al scenei românești George Vraca, în același rol, n-a putut înlătura o undă de crispare, care l-a împiedicat să exprime tot ce gîndise și ce putea exprima. ...

Mioara Iatan (Maria) și Mihail Milcoveanu (Alexandru Manea) într-o scenă din „Visul unei nopți de iarnă".

interpretarea — cu fină distanțare critică — a frivolei Elvira. Notabilă este și interpretarea dată de **Paul Podoleanu** lui Manole, deși o mai discretă trecere de la prestanța afișată a slujitorului de „casă mare", la slugărnicia primirii bacșișului ar aduce un plus de sobrietate în economia mijloacelor actoricești, — ...

Argeș, 1988. De la stânga la dreapta, în față: **Dan Rotaru, Nicolae Oprea, Sergiu I. Nicolaescu. Toma Biolan -** al doilea din dreapta.

23 decembrie 1988. **Nicolae Oprea,** primul din stânga.

Supliment îngrijit de Dumitru Augustin Doman şi Simona Fusaru şi ilustrat cu fotografii din arhiva revistei şi din colecţiile Jean Dumitraşcu, Vasile Ghiţescu, Dan Rotaru.

Gellu Dorian

(urmare din pag. 14)

8.

Pe acoperişul pustiu vine o pasăre şi ciuguleşte
ochii casei prin care privesc pînă acolo unde
îmi este permis să văd. Şi mie îmi este permis
să văd pînă departe, adică pînă acolo unde
pasărea ciuguleşte ultimile firimituri ale zilei
de mîine. Şi ziua de mîine de mult s-a şi terminat,
iar eu mă pregătesc să dorm lîngă mine cu
gîndul că trezindu-mă va pleca mai departe
trupul meu iar eu voi sta locului să-mi curăţ
straiele din care am plecat. Nu e uşor lucru
să ciuguleşti scamele care s-au aşezat pe rever,
să scoţi din buzunare toate resturile degetelor
care au scormonit după fericirea unei secunde
pe care n-ai atins-o încă. Şi ea se apropie,
se apropie şi dispare dintr-odată în alt colţ
al patului unde se oploşelte printre cute
şi tace mîlc, să nu o aud cum trăieşte ultima ei
viaţă din care tocmai am plecat. Şi drumul e
lung, e foarte lung, încît trebuie să-l încep
cu un popas la una din mesele la care am stat
de atîtea ori înconjurat de chipuri care treceau
cu privirea peste mine pînă pe acoperişul pustiu
al casei pe care s-a oprit o pasăre să ciugulească
lumina din ochii peste care s-au tras storurile,
iar femeia din care ai ieşit face duş
cu razele soarelui, gemînd uşor de plăcere
sub trupul tău greu care s-a înmormîntat acolo
şi speră să se nască mîine în altă lume
despre care a auzit el că nu există.

9.

În acest trup nu mai e nimeni. Dar cu nimeni
am stat toată viaţa de vorbă şi viaţa a trecut
atît de uşor încît toţi s-au bucurat de ea
şi acum se întorc liniştiţi la casele lor
unde îi aştept cu viţelul gras rumenit şi vinul
brumat păstrat special pentru această întoarcere
a lor dintr-o lume pe care n-au înţeles-o. Ei
vorbesc şi eu îi ascult.

E atîta veselie încît aud morţii cum îi ceartă pe cei vii
că întîrzie prea mult într-o viaţă de nimic.

Ei cred că sunt într-un vis din care nu pot
privi realitatea în care au rămas aşa cum
rămîn în cîrciumi cei cărora Dumnezeu
le va mai oferi un pahar pe care-l vor preţui
ca pe un frate sosit acolo cu buzunarele pline.
Ştiu că nu sunt acolo şi vorbesc în şoaptă
să nu-i aud că spun cuvinte frumoase despre
mine aşa cum n-au făcut-o niciodată. În
locul lor nu e nimeni şi cu nimeni îşi vor
petrece restul vieţii de nimic.

Şi aşa de fiecare
dată cînd se trezesc dimineaţa şi văd în locul
meu cerul gol ca un pat deşternut.

10.

Dacă nu este în tine, nu-l căuta pe Dumnezeu
în altă parte. Nu-l vei găsi, chiar dacă icoanele
ţi-l arată aşa cum sunt fotografiile celor dragi,
plecaţi fără întoarcere, mute, învăluite în ceaţă.
Tu eşti înalt şi puternic, iar el
stă în tine pitit şi te lasă liber şi al tău. Atunci
cînd umbli peste tot şi vrei să ţi se arate, el
este în tine şi tu nu-l simţi, pentru că nu la el
te gîndeşti atunci, ci numai la tine, la ale tale
şi mai puţin la ale lui. Nu este trist cînd nu
i te arăţi, ca tine cînd disperat strigi la el
să se arate şi să-ţi vorbească supus gîndurilor tale
pe care i le-ai smuls cu forcepsul şi crezi
că ai şi ajuns acolo unde ele au ajuns
de cum s-au născut, şi el
nu se iveşte cîtuşi de puţin din ungherul
în care stă pitit şi aşteaptă să-i descoperi
umbra în ochii cu care-l cauţi năuc peste tot,
dar dacă e întuneric acolo, întuneric e şi
în faţa ta, chiar dacă lumina-ţi dezvăluie totul,
numai pe el, nu, numai pe el, nu.
Cînd îl simţi în tine, aşa cum respiri, nu trebuie
să mai rătăceşti peste tot, eşti mulţumit
că răsare soarele acolo unde eşti,
şi el e acolo şi-n tine,
eşti fericit că-ţi bei cafeaua pe care o gustă şi el
cu buzele tale,
eşti fericit că în ochii femeii tale îl priveşti pe el,
eşti liber pentru că el este în tine şi nu mai trebuie
să-l strigi disperat prin turla unei biserici,
să te audă şi să vină la tine, să stea în faţa ta,
să-ţi aprindă ţigara pe care nu el ţi-o dă,
să bei vinul lui pe care i l-ai cerut,
să leneveşti cu el împreună, să-ţi laşi aproapele
doar în grija lui, să crezi că tot ceea ce tu nu poţi face
nu faci din cauza lui –

dacă tu eşti mulţumit că el este în tine
şi el este şi te aşteaptă să fii în el
cum este el în tine.

11.

În apropierea ta mişună tot felul de oameni şi
crezi că printre ei este şi cel căruia ai putea să-i spui
toate păsurile tale. I le spui într-un final cînd
crezi că nespuse te vor îngropa şi mai adînc
în uitare. Este posibil ca abia atunci să fi înfipt
în inima ta pumnalul. Poate că abia atunci, scos,
să sîngerezi pînă la marginea patului din care
ai plecat tocmai pentru că te simţeai singur,
acolo se va întinde un cîmp alb şi brăzdat de cute,
iepurii se vor ascunde în tufele de mărăcine,
vulpi hămesite vor înroşi zăpada cu sîngele lor fricos,
prin luneta puştii tale vor zbura îngerii iepuraşilor,
degetul îţi va înţepeni pe trăgaci, pe masa
ta nu vor mirosi copanele rumene, prietenii
vor căuta altă masă, iar tu vei privi în pămînt
ca în cer, unde mila nu este la fel cu
bucuria de la masa de-alături. Dai atunci a lehamite
din mînă, ca şi cum ai şterge o pînză de păianjen
dintr-un ungher unde ai vrea să te oploşeşti
pentru un timp. Toţi cei din preajmă cred
că îi chemi şi cad în plasă ca musculiţele
ameţite într-un pahar cu vin oţetit. Îţi vor unge
rănile cu el, te vor coborî de pe crucea din tine,
îţi vor cînta şi se vor bucura de firimiturile
rămase de la ultima ta cină, fiind convinşi
că de înviat nu vei mai învia decît în trupul
lui Iisus, căruia doar lumina i-au văzut-o
şi au împrăştiat-o ca pe un praf peste straiele
curăţate în zori de femeile care ştiu să adulmece
mirosul bărbatului iubit pentru totdeauna.

12.

Veselia din sufletul meu este a inimii mele, inima
mea este o rană ca o colină plină cu flori peste care
trece femeia căreia i-am făcut loc în trupul meu
ca într-un mormînt din care va învia. Pe acolo trece
şi sufletul meu, fericit ca un mire prin faţa altarului.
Sufletul meu este un cîntec continuu prin care
trece o femeie care se ia după cîntec şi ajunge
la buzele mele în momentul cînd am terminat
de cîntat. Se aşează cu buzele ei pe buzele mele
şi cîntă mai departe, pînă cînd veselia din inima ei
este chiar rana ca o colină plină de flori prin care
trece bărbatul căruia i-a făcut loc în trupul ei
ca pe o cruce de pe care va coborî plin de
cicatrici ca nişte muguri de begonii într-un vas
udat de inima ei săngerînd cu sîngele meu.

Mai departe ştim cu toţii că suntem veseli pentru
că drumurile noastre duc la o sărbătoare. Acolo
ne vom privi ochi în ochi şi ne vom vedea
sufletele hoinărind pe coline ca nişte răni
din care se vor ivi inimi ca nişte boboci de
begonii pe balconul rămas singur să se bucure
de frumuseţea pe care noi o risipim pe drumurile
fără întoarcere.

Azi e bine şi încercăm să strecurăm
această zi în ziua de mîine, care se simte răsărind
peste colina de pe care vedem coborînd
umbrele noastre vesele ca nişte copii
fugiţi din braţele părinţilor.

→

...Şi ziua de mîine de mult s-a şi terminat, iar eu mă pregătesc să dorm lîngă mine cu gîndul că trezindu-mă va pleca mai departe trupul meu iar eu voi sta locului să-mi curăţ straiele din care am plecat. Nu e uşor lucru să ciuguleşti scamele care s-au aşezat pe rever, să scoţi din buzunare toate resturile degetelor care au scormonit după fericirea unei secunde pe care n-ai atins-o încă....

Adrian Alui Gheorghe

Fericiţi cei care nu vor să ştie nimic
Fericiţi cei care vor să ştie totul
şi cu unii şi cu alţii am fost în cîrdăşie
pe cînd fluturele spărgea crisalida

Fericirile

Fericiţi cei care au aflat pînă cînd
Fericiţi cei care au aflat pînă unde
Fericiţi cei care ştiu din propria experienţă
Fericiţi cei care ştiu din experienţa celorlalţi
Fericiţi cei care au aflat de ce
Fericiţi cei care au uitat de ce
Fericiţi cei care n-au întrebat şi au aflat
Fericiţi cei care au întrebat şi n-au aflat nimic

Fericiţi cei care se apropie
Fericiţi cei care se îndepărtează
Fericiţi cei care suferă pentru că drumul nu are capăt
Fericiţi cei care suferă pentru că drumul se înfundă brusc

Carnea e sfîrtecată de o contradicţie de termeni
pe patul de moarte trupul se tîrîie pînă la margine şi
se aruncă în hău:
mai suna-veţi pentru mine stele din sînge?
mai afla-veţi unde se varsă sîngele tuturor?

Fericiţi cei care au încheiat o înţelegere
Fericiţi cei care au încălcat toate înţelegerile
şi acum îi aşteaptă viaţa la cotitură
Fericiţi cei care au uitat de ce – oricum răspunsul
era aproximativ,
oricum mai urma ceva care ar fi schimbat ordinea lucrurilor
Fericiţi cei nefericiţi pentru ei ziua se naşte cu vinovăţie

Fericiţi cei mutilaţi din iubire
Fericiţi cei care au abandonat cînd mai aveau atît de puţin,
atît de puţin -
Fericiţi cei care au plătit totul în viaţă
şi le-a mai rămas o mulţime de mărunţiş
cu care pot să joace pe mize obscure la zaruri

Fericiţi cei care ar fi vrut altceva de la soartă
Fericiţi cei care au urcat pînă în vîrf
şi de acolo n-au mai ştiut dacă să se întoarcă acasă
să aducă pîinea ca un trofeu
sau să rămînă ca martori ai propriilor ascensiuni

Fericiţi cei care nu vor să ştie nimic
Fericiţi cei care vor să ştie totul
şi cu unii şi cu alţii am fost în cîrdăşie
pe cînd fluturele spărgea crisalida
pe cînd floarea depunea mărturie cu propria mireasmă

Fericiţi cei care sînt pe punctul de a cîştiga războiul
dar le mai lipseşte un moment de ură
Fericiţi cei care spun nu
cînd eu sînt pe cale să adun la un loc
stelele din două nopţi diferite

Trăiesc laolaltă cu cîţiva morţi
şi cu cîţiva vii
de prea multe ori morţii îi încurajează pe cei vii:
rezistă, rezistă,
l-am auzit pe Dumnezeu cu urechile mele spunînd
că viitorul nu-i atît de negru!

O mulţime de lucruri nu le-am trăit dar mi le amintesc
pe altele le-am trăit, dar le-am uitat

Fericiţi cei care pînă la urmă au conchis
că viaţa nu e mai importantă
decît o călătorie în care sufletul trage hoitul după el
ca să-i arate ce lucruri minunate
ar fi avut de pierdut
dacă ar fi ezitat să se nască

Fericiţi cei care au urcat
Fericiţi cei care au coborît
îi urmăresc şi pe unii şi pe alţii
se tîrăsc pînă în centrul oraşului,
chiar de mai multe ori pe zi,
de fiecare dată o fac cu determinarea cu care ar săvîrşi
un ritual.
Trag cîte o linie pe perete
la fiecare plecare, la fiecare întoarcere.

Poate că într-o zi ar trebui să le spun
dar poate că e mai bine să nu ştie

→ **13.**

Hotărîm să ne refacem viaţa. Bănuim doar că pasul următor nu e în gol, dar el alunecă şi mai adînc într-un noroi cleios din care sperăm să răsară firicelul de iarbă peste care să calce tălpile picioarelor noastre, tinere şi neobosite, pînă cînd iarba se face de coasă, pe fineaţă apare femeia plină de bucate, la un picnic după care ne tăvălim peste iarnă în fîn, după sticla ferestrelor prin care ochi nesătui ne scanează şi ne redau gurii lumii ca într-un malaxor pe care l-am fi dorit abandonat la fier vechi.

Dar sîngele apă nu se face, în apa lui ne scăldăm şi răspundem numelui nostru la apelul pe care cineva sătul să ne tot aştepte ne scoate în afara liniei de plutire, undeva în larg unde apele se fac sînge în venele noastre prin care au curs două vieţi subţiri ca trestiile tăiate acum de seceri ştirbe, al căror cîntec sec nu l-am ascultat niciodată ca acum cînd ştim că de refăcut nimic nu se poate reface, chiar dacă ploile fac reavăn pămîntul, iar cîrciumile sunt pline de beţivi ale căror umbre dorm liniştite în ei ca în sarcofage mumiile.

14.

Nu mai poţi face nimic şi atunci încerci să pui în ordine mesele la care ai stat, cu cine ai stat, cînd, ce-ai băut, ce-ai mîncat, cu ce fel de femeie ţi-ai aşternut patul în care ai dormit, cu ce fel de femeie te-ai trezit şi ai făcut copii, cînd te-ai întors de la ultima masă la care ai stat singur şi o mie de voci ţi-au sunat în cap, încît ai decis să nu-ţi astupi utechile cu ceară şi să poposeşti în prima insulă care-ţi va ieşi în cale, şi în cale ţi-a ieşit un suflet şchiop care, împreună cu sufletul tău şchiop, s-a ridicat într-un picior şi a mers mai departe pînă cînd dintr-odată ai putut să faci semn cu mîna în faţa cerului, să se ştie că încă exişti, mai departe, mai departe, mai încet, tot mai încet sufletul nemîngîiet îndulcit cu dor de..., dar n-ai mai şchiopătat ca pînă atunci, ai putut chiar sări coarda, şotronul, ai putut chiar întoarce capul de cîte ori ai vrut după oricîte femei ai văzut, doar atît, ca acum cînd în faţa ta stă masa întinsă la care te aşezi şi nu mai visezi la nimic, ci te întrebi cît vei sta acolo, cu cine, pînă cînd, ce vei bea, ce vei mînca, ce fel de femeie te va aştepta în pat, dacă te vei trezi şi de ce...

15.

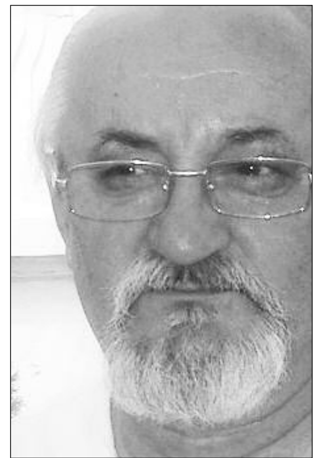
Dacă nu vom găsi o cale, noi înşine vom fi una, nu vom trece Alpii, nu vom avea cu noi elefanţi, nici oşteni să despice munţii în două, vom fi singuri şi ne vom face luntre şi punte, fără a-i cere nimic luntraşului, care va fi acolo unde va fi mai bine plătit, ci vom fi duşi de o iluzie pe care am purtat-o cu noi toată viaţa ca pe o comoară pe care o vom pierde atunci pentru totdeauna, de care nu vom avea nevoie, pentru că odată plecaţi în urma noastră mesele vor fi pline, femeile vor fi fericite, viaţa, o miză în care toţi vor crede aşa cum ai crezut şi tu în iluzia care rămîne aici unde este nevoie de ea.

Nu scopul este cel ce transformă miza într-o perspectivă pe care o descoperi abia după ce toate disperările s-au topit ca nişte sloiuri de gheaţă peste apa cărora plutesc în derivă sute de vieţi care nu văd nimic înainte, nimic înapoi, ci doar în sus o cale pe care deşi toţi au mers nu este deloc bătătorită.

Prin noi trece calea. Dar nu prin noi se întoarce.

toamna poetului

Aurel Sibiceanu

Glorioşii ani ai ratării

MOŞU – POVESTEA UNEI FOTOGRAFII

O fotografie din arhiva lui Jean Dumitraşcu mi-a retrezit amintiri despre Tudor Diaconu, un om care a avut o mare înrâurire asupra devenirii mele, dar despre care am scris prea puţin, din păcate, până acum. L-am cunoscut la, unde altundeva?, cenaclul Liviu Rebreanu, încă de când eram elev. Un bărbat înalt, frumos, distins, cu o faţă căreia îi putea modifica expresia în acord cu ceea ce auzea ori spunea. Mai mereu era hâtru, pus pe şotii, farse culturale şi jocuri de cuvinte. Peste ani avea să-mi spună: „Pohete, am trăit de toate, am trecut prin toate dictaturile, am trecut de la viaţa aşezată, fără griji, la viaţa cu privaţiuni, am sărit din stofa burgheză în minteanul comunist, cam strâmt pe la subsuori, cu mânecile prea scurte, de nici nu te puteai şterge cu ele la nas. Am făcut şi „cultură de mase", eheheee, dar niciodată n-am crezut în steaua de pe Kremlin, cum niciodată n-am scăpat prilejul să trag cu praştia-n ea! A trebuit să râd, uneori de toţi şi de toate, am râs şi atunci când nu mă puteam căca de foame, că au fost şi vremuri d-astea. Uneori îmi spun că dacă nu te trece, să faci ceva pe fizică şi metafizică, musai trebuie să sublimezi în râs. „Să te râzi", Pohete (aşa mă răsfăţa!), da' nu ca prostul, fă-i lumii de-o clipă o poveste frumoasă şi „râde-te!"A fost profesor de istorie aproape 50 de ani. Foşti elevi de-ai lui spun că era un profesor atipic, că materia predată de el era alta decât cea din programa oficială. „Pentru ştiinţa voastră, ceea ce vă spun eu la oră este adevărat, eu am trăit vremurile, istoria veche am învăţat-o din alte manuale şi din biblioteci, în manualele de azi nu găsiţi decât ce spunea unu', Napoleon Bonaparte: Istoria este o sumă de minciuni asupra cărora s-a căzut de acord. În realitate, adevărata istorie este închisă în sufletele moşilor şi strămoşilor, cei călători sub glie şi în Cer, în legende şi cântece. Dacă vine vreo inspecţie, să răspundeţi aşa cum e scris în terfeloagele gratuite, să nu care cumva să mă daţi de belea!" Nu ştiu câte belele se vor fi abătut asupra profesorului, din pricina „ereziilor" istorice pe care le preda copiilor, dar de una am aflat de la regretatul pictor Constantin Marinescu, profesor de desen la aceeaşi şcoală – Nr.4 din Cartierul Exerciţiu. Tot la acea şcoală a fost profesor de limba şi literatura română, eminentul intelectual Mihai Şerp, tatăl poetei Allora Şerp, temut grămătic, autorul mai multor exerciţii-problemă, publicate în reviste de specialitate. Dar, să revin la Tudor Diaconu... Se spune că unei inspectoare îi ajunseseră la urechi legende despre cum predă profesorul Tudor Diaconu, aşa că „s-a înfiinţat" la o oră de predare. „Copii, şi-a început profesorul ora de predare, azi, inspirat de vizita tovarăşei inspectoare, am să vă vorbesc despre „Cloşca cu puii de aur." Cu farmecul său cunoscut, agrementat cu glume şi anecdote, profesorul a istorisit toată povestea „Tezaurului de la Pietroasa", inclusiv procesele din epocă şi date despre salvarea lui de la un incendiu. La finele orei, inspectoarea, rămasă în perplexitate, a întrebat: „Tovarăşe profesor, de unde ai scos toate astea?" „De la Alexandru Odobescu, nu de la mine!" „Da? Să faci bine şi să-l convoci pe tovarăşul Odobescu la Inspectorat." Peste o lună, profesorul a sunat la Inspectorat şi a dorit să vorbească cu inspectoarea. „Omagiile mele, tova, tov. Odobescu este la şcoală generală nr. 4, spune că nu-i face plăcere să vină la Inspectorat, că e bătrân, deşi a murit tânăr, aşa că dacă mai doriţi să-l vedeţi..." Inspectoarea, vădit nervoasă, a spus: „Atâta neobrăzare n-am văzut, mortul să mă aştepte acolo, vin îndată." Sosită valvârtej, inspectoarea a intrat în clasa unde preda profesorul, s-a uitat peste tot, dând roată cu ochii, şi a întrebat, nervoasă: Nu-l văd pe tov. Odobescu, aştept explicaţii. Profesorul a ridicat sprâncenele a mirare şi a lămurit-o pe femeie: „Mă iertaţi, dar Odobescu acesta e cam nesimţit şi s-a urcat pe catedră!" Clasa a izbucnit în râsete. Pe catedră era un bust al lui Odobescu, cam de 60 cm, făcut din ghips, pe care profesorul îl împrumutase de la un Cabinet de limba şi literatura română, al unui liceu. Conştientă că a fost victima ignoranţei personale, îmbufnată, inspectoarea a zis: „Despre nesimţirea asta se va vorbi, să ştii, şi nu-ţi va fi moale." „E, a zis profesorul, de va fi tare, voi folosi clistiru' şi am să vă invit să asistaţi!" Pentru a evita o altă dandana, inspectoarea nu a întrebat nimic de clistir şi a plecat aşa cum venise – val-vârtej! Profesorul avea şi har literar, unul viguros şi aparte. Poezia şi prozele scrise de T. Diaconu erau marcate de informaţia culturală, de puterea imaginilor create, dar şi de ludicul debordant, luat din viaţă. Nu scăpa decât arareori prilejul să-şi spună părerile despre producţiunile citite în cenaclu. Erau momentele pe care noi, tinerii, le aşteptam cu nesaţ. Paleta cuvântărilor sale era bogată, ironia nu lipsea, evident, şi era vai de cel care-i încăpea în analiză! Avea o memorie uluitoare, multe afirmaţii şi le ilustra cu citate dintre cele mai spectaculoase. Invariabil, la sfârşitul excursului, spunea cam aşa: „Stimate auctore, prost nu eşti, dar „trebe" să insişti, sigur îţi va ieşi!" Polemiza cu greii criticii, cu Mihail Ilovici şi Ion N. Voiculescu. Aproape niciodată nu scăpa prilejul de a-l ironiza pe cel din urmă. Un exemplu: „Voiculescule, ai putea să notezi ce voi spune acum, nu să te hlizeşti, că aşa ceva nu auzi pe la tine, pe la Broşteni!" Cel vizat nu-i rămânea dator cu un răspuns: „De insolenţa acestui Diaconu se face vinovat doar Petre Ionescu!" Petre Ionescu era un vestit, în epocă, medic psihiatru şi director al Spitalului Nr.2 de Psihiatrie, din Piteşti. De fapt, mai toată lumea numea acest spital cu numele acestui medic, care se remarcase şi ca profesionist, şi ca un mare calamburist mucalit. Împreună cu prietenii mei îl numisem pe mai vârstnicul profesor – Moşu. După o vreme, nu lungă, ne-am permis să-i spunem aşa chiar pe faţă, chestie care îl amuza, semn că în sinea lui era mulţumit de poreclă. În 1980, ori poate mai devreme, Tudor Diaconu l-a cunoscut pe Nicolae Miulescu, un om cult şi în etate, pe atunci considerat singurul inginer hotarnic în viaţă. Făcuse parte din echipa care, după realizarea României Mari, lucrase la stabilirea tehnică şi cartografierea noilor hotare. Toponimele întâlnite i-au trezit interesul şi l-au îndreptat spre etimologie. După două decenii de studii, ca autodidact, în domeniile lingvisticii şi limbilor vechi (greacă, latină, şi sanscrita veche), precum şi a literaturilor şi miturilor aferente limbilor, a istoriei religiilor şi credinţelor, Nicolae Miulescu a purces la o întreprindere personală în domeniu. M-am apropiat de acest bătrân venerabil, căruia îi puneam întrebări de tot felul – legate de istoria trăită, mai ales de Basarabia unde lucrase. Nu era de colea să afli despre drama ţării tale de la cineva care a trăit chiar acei ani tulburi, marcaţi de arbitrariul unor lideri mondiali bolnavi. În plus de asta, încă eram sub puternica impresie pe care mi-o lăsase citirea romanului Rusoaica, de Gib Mihăescu, roman interzis în acei ani. Tot Dl. Miulescu mi-a vorbit şi despre masacrul de la Fântâna Albă, din aprilie 1941 – atunci nu mai era în Basarabia, dar aflase multe de la un prieten supravieţuitor. Uşor, uşor, mi-a vorbit şi despre cartea sa despre Dacia, Ţara Zeilor. Cartea conţine multe demonstraţii etimologice care pot fi înţelese numai dacă ai simţul modulării sunetelor şi destulă... fantezie! Uneori, în toiul explicaţiilor, zâmbeam şi Dl Miulescu spunea: „Ştiu, te gândeşti la Nicolae Densuşianu, crezi că este poezie... Bine, fie, din cartea mea îşi va lua fiecare tot ce pofteşte – un pic de poezie, un pic de ştiinţă, un pic de poveste!" Da.Ksa, - „Ţara zeilor." "Da" în sanscrită înseamnă zeu, iar "ksa" înseamnă ţară, de unde am înţelege că la origini "Dacia" însemnă "ţara zeului" şi poate de aceea i se mai spunea, în vechime, şi „Dacia felix" - fericită. Lucru de mirare mi-a fost faptul că această carte, bătrânul meu prieten o publicase în Italia, la o editură din Milano (Nagard), proprietatea unui român aflat în exil şi despre care atunci nu ştiam mare lucru – Iosif Constantin Drăgan. O vreme, Tudor Diaconu a rezonat cu arheologia „lingvistico-culturală" a dlui Miulescu, aşa cum şi Tudor Buicea, prietenul nostru mai tânăr (ce prozator promiţător era!), rezonase, idem Ion Durac. Poetul Virgil Diaconu, aidoma mie, a receptat lucrarea cu rezerve. Cam peste un an, Tudor Diaconu, zis Moşu', m-a invitat la dânsul acasă – nu mai făcuse asta de multă vreme, cu toate că locuiam foarte aproape. Acasă - surpriză mare!, biroul profesorului, măsuţa şi fotoliile din cameră erau pline cu lucrări despre: cabală, esoterism, alchimie, numerologie, atlase geografice şi religioase, „Alchimia" lui Titus Burckhardt se fălea pe recamier, alături de mai multe studii ale lui Rene Guenon, toate terfeloagele erau vechi şi editate în Occident. Am răsfoit, din curiozitate, câteva şi am constatat că multe cărţi aveau, între pagini, file albe, cu adnotări. Văzându-mi mirarea, Moşu' a zis: „Ehei, Pohete, e mai bine de un an de când am avut o revelaţie! Biblia şi Pitagora şedeau lângă mine şi „io", idiot, mă uitam pe pereţi, habar n-aveam că adevărurile sunt codificate în Cartea Sfântă şi-n numerele grecului hermeticos! Pitagora zice că ***„ekhemythia*** ", adică "păstrarea cuvântului" să ne fie grija, iar principiul şi substratul lucrurilor sensibile este numărul ***(arithmos)***, el exprimă armonia şi raporturile indestructibile ale lucrurilor." Văzându-mi nedumerirea, Moşu a început să-mi spună că toate adevărurile, despre unele şi altele, sunt codificate, că toată istoria cunoscută de noi este falsificată şi doar cu formule matematice, numai de el ştiute, ea poate fi adusă la lumină. Una peste alta, Moşu avea să intre în ceea ce de o bună bucată de vreme se numeşte „teoria conspiraţiei generale." La vremea aceea, pentru noi tinerii, demersul Moşului era ceva nou şi atractiv ca poveste literară, motiv pentru care de Tudor Diaconu s-au apropiat prozatorii Ion Durac şi Gheorghe Dinică, Domnul ţie-i în lumină, şi, facultativ, Ion Murgu şi Ion Clopoţel. Ultimii doi, ingineri fiind, îl hărţuiau cu blândeţe, trăgându-l pe pajiştile matematicilor! Peste nici un an de zile aveam să mă trezesc, graţie Moşului, chiar într-o „celulă" protocronistă zonală, girată şi parafată de un academician !

Poezia şi prozele scrise de T. Diaconu erau marcate de informaţia culturală, de puterea imaginilor create, dar şi de ludicul debordant, luat din viaţă. Nu scăpa decât arareori prilejul să-şi spună părerile despre producţiunile citite în cenaclu.

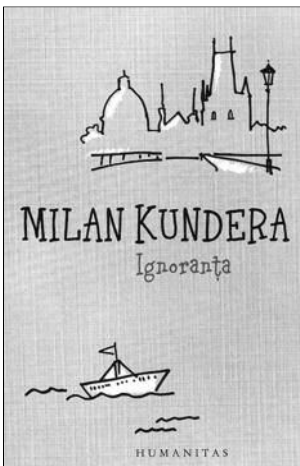
Sus: Ion Durac, Tudor Diaconu, Ion Clopoţel, Ion Murgu.
Jos: Aurel Sibiceanu şi Gheorghe Dinică.
Fotografia este făcută în biroul profesorului.

litere

Viorel Nica

Întorcându-se la Praga, în 1990, „o cuprinsese panica din trecut, cea din visele ei de emigrantă”, se simțise strânsă „ca într-o cămașă de forță”, avusese parte de experiența homericului Ulise ce „odată întors, a înțeles, uimit, că viața, esența vieții sale, centrul ei, se afla în afara Ithacăi, în cei douăzeci de ani de rătăcire”.

Cartea străină

Dezaureolarea nostos-ului

Inspirat din dificila viață a emigranților europeni, romanul *Ignoranța* (publicat la Humanitas, în 2013, în tălmăcirea lui Emanoil Marcu) de Milan Kundera scoate în evidență faptul că în atât de distorsionata lume de azi întoarcerea la obârșie, în țara natală, este lipsită de bucurie, de orice perspectivă aureolată. Căror factori i se datorează o așa de gravă deteriorare? Neclintitei ireversibilități a timpului care nu mai admite cu niciun chip ca anumite lucruri sau fenomene (cum ar fi acela al nostos-ului) să fie repetate. Distanței enorme dintre cei plecați și cei rămași acasă, manifestate nu atât în plan geografic, cât în orizontul mental, supus unor diferențieri cu miză obstaculară. Înstrăinării inevitabile dintre o categorie umană și alta, deopotrivă expuse pericolului de a nu se mai putea apropia cu niciun chip. Tematizând și narativizând cu iscusință și cu îndrăzneală acest complex factorial, subtilul și experimentatul scriitor ceh ne oferă prilejul de a cunoaște, de a percepe dintr-un autentic unghi estetic și de a medita asupra actualei condiții umane, din ce în ce mai fracturate și mai dislocate. Prin 1969, tânăra Irena a emigrat în Franța cu mai vârstnicul ei soț, Martin. Cei doi emigranți din Europa Centrală au înțeles rapid că, în comparație cu răul numărul unu, năpasta ce lovise țara lor „era prea puțin sângeroasă ca să-i impresioneze pe noii lor prieteni” francezi. La începutul perioadei de emigrație au avut parte de niște „vise-coșmaruri” în care se strecura „oroarea întoarcerii în țara lor natală”. În timp ce noaptea se aflau la cheremul unor imagini coșmarești, ziua le era permis să se bucure de minunatele „imagini ale fericirii”, ba chiar să ducă o viață normală. Revăzându-și mama (cu care nu se înțelegea prea bine) venită la Paris după 17 ani, Irena a încercat (dar nu prea a reușit) să se poarte ca o fiică devotată și cuminte. În pofida strădaniei sale, comunicarea dintre cele două femei s-a buclat, s-a dovedit dificilă, neputând trece, din păcate, de „bariera impenetrabilă a vorbăriei materne”, riscând să se împotmolească din cauza complexului de inferioritate al fiicei dominate de mamă de fiecare dată. După plecarea incomodantei mame, Irena „a mers la fereastră ca să-și savureze, în pacea regăsită, libertatea singurătății”. Rămasă văduvă, ea s-a împrietenit cu Gustaf ce „făcea tot posibilul să se țină departe de Suedia”, unde îl aștepta o nevastă sâcâitoare. Uneori, Irena „era uimită de bunătatea lui, care le părea tuturor trăsătura lui de caracter principală”. De aceea, orice întâlnire cu celălalt „fusese o sărbătoare”, în aparență. Întorcându-se la Praga, în 1990, „o cuprinsese panica din trecut, cea din visele ei de emigrantă”, se simțise strânsă „ca într-o cămașă de forță”, avusese parte de experiența homericului Ulise ce „odată întors, a înțeles, uimit, că viața, esența vieții sale, centrul ei, se afla în afara Ithacăi, în cei douăzeci de ani de rătăcire”. În timpul petrecerii la care își invitase prietenele pragheze, și-a dat seama că nu prea se mai înțelege cu ele, că avea alte gusturi decât ale lor, că pe celelalte nu le interesa câtuși de puțin ce pățise, cât suferise ea una în străinătate (cu un soț bolnav, cu un serviciu nesigur și prost remunerat, cu două fete, pe deasupra), imputându-i, cu cinism, două decenii de viață, că nu putea fi de acord cu faptul că „viața ei trebuie să sfârșească acolo unde a început”, a avut ocazia să constate „cât de grea e întoarcerea” vădit dezaureolată, câtă indiferență poate exista față de „odiseea ei”. Reîntâlnindu-l pe Josef, primul ei iubit, care o abandonase cândva, s-a arătat profund preocupată de ceea ce i se petrecuse celuilalt între timp. Ca și ea, Josef emigrase și trăia tot în Franța, unde avea un cabinet veterinar. La reîntoarcerea-i în Cehia, a fost primit cu răceală de fratele său și cu ostilitate de cumnata-i neînțelegătoare. În consecință, cel întors acasă „avea senzația că regăsește lumea așa cum ar regăsi-o un mort ieșind după douăzeci de ani din mormânt”, a sesizat că „suferă de o insuficiență de nostalgie”, de „o deformare masochistă a memoriei”, „nu simțea nicio plăcere să privească în urmă și o făcea cât mai rar cu putință”, a descoperit că „nu mai e timp de pierdut cu amintirile”, și-a recitit, fără prea mare chef și entuziasm, jurnalul din ultimii ani de liceu, plin de pasaje sentimental-sadice, a simțit un puternic dezgust față de tinerețea-i vâscoasă, frustrată. După ce l-a întâlnit pe Josef, Irena a rămas vrăjită, plăcut impresionată de comportarea lui tandră, matură, elegantă, degajată, liberă, preferându-l lui Gustaf care începuse s-o cam irite și s-o plictisească din cauza comportării lui monotone, previzibile, lipsite de suplețe. Amintindu-și că mai avusese demult o aventură cu el, s-a simțit stânjenită. În același timp însă, și-a dat seama că nu i-ar fi displăcut să-l recupereze, să-l aibă ca amant, să înceapă oriunde cu el o nouă viață mai bogată în elasticitate, în opțiuni și-n posibilități, mai liberă și mai suplă, mai scutită de complexe, frustrări, prejudecăți și, mai cu seamă, la înălțimea aspirației de a trăi din plin, într-un mod nefrustrant. Mai înainte de a-l reîntâlni pe Josef, Irena se credea „asediată de apa murdară a muzicii” transmise la radio sub forma unui odios amalgam alcătuit din „fragmente de rock, de jazz, de operă”, suferea că nu dispune de „un spațiu liber”, se trezea copleșită de „un nou val de ură împotriva lui Gustaf, al cărui sforăit persistent o împiedica să doarmă. Ca unul care se afla într-un alt colț al orașului, Josef l-a vizitat pe prietenul său N., a rămas mirat de faptul că gazda sa destul de amabilă refuză să discute despre trecut, când îi „ajutase întotdeauna pe cei prigoniți de regim”, a evitat „să-și supună prietenul la un interogatoriu”, a simțit „o imperioasă bucurie de a vorbi” (căci „vreme de douăzeci de ani aproape nu mai vorbise cehește”) în limba maternă, pe care, în sfârșit, o recunoștea, o savura. În prezența Miladei, prietena de odinioară, Irena a mărturisit spontan că nu mai vrea ca viața să-i fie hotărâtă de alții, că dorește să fie stăpână pe existența sa, că-i este aminte să se emancipeze cu orice chip.

În timpul întâlnirii cu Irena, Josef s-a dovedit cât se poate de relaxat, a ajuns repede la un consens cu frumoasa femeie din fața sa pe care o admira, o aproba de fiecare dată, ascultând-o supus și vrăjit, îndemnând-o să i se confeseze fără reținere, să-i mărturisească întreaga dramă a unei ființe emigrate. În mod aluziv, Irena i-a dat celuilalt de înțeles că-l iubea, că ar vrea să-și petreacă restul vieții acolo unde ar fi dorit el, în eventualitatea că s-ar fi decis să formeze un cuplu, având „senzația... că această aventură, oricât de temerară și riscantă, ține de ordinea vieții ei și este mai puțin absurdă decât pare”. Ca și Penelopa lui Ulise, ea se credea smochinită din cauza îndelungii castități impuse de circumstanțele nefavorabile, nu doar o dată reprimate, antilibidinale. După ce au făcut dragoste într-un hotel praghez, cei doi au ajuns la o aparentă stare de înțelegere și de „armonie (...) totală”, ușor tulburată de o intempestivă „explozie de obscenități”. În toiul extazului erotic (pe care autorul întrucâtva pudibond ni-l sugerează discret, evitând să ni-l înfățișeze într-o manieră indiscretă, ostentativă), Irena a încercat „să trăiască (...) cu lăcomie” „tot ce-și imaginase fără să fi trăit vreodată, voyerism, exhibiționism, prezența indecentă a unor străini, enormități verbale”. La rândul său, Josef „face dragoste ca și cum ar vrea să comprime totul, aventurile lui din trecut și cele care nu vor mai fi”, e fascinat, „nu vrea să piardă nimic, niciun gest, niciun cuvânt”, comportându-se ca un amant fără cusur. Trecând pe nesimțite dintr-o extremă extaziantă într-o alta agonică, Irena s-a distanțat treptat de celălalt, observându-l „cu o suspiciune atentă și din ce în ce mai ostilă”, s-a mâniat din cauza faptului că amantul ei n-a recunoscut-o decât într-un mod superficial, nesemnificativ, neaducându-și aminte că o abandonase în timpul tinereții, lăsând-o cu urechea degerată și ulterior, amputată, i-a reproșat că o tratează „ca pe o târfă” „necunoscută”, a început să plângă disperată, s-a lăsat în voia patimii alcoolice, autocondamnându-se la singurătatea devorantă. Prididit de „o nesfârșită tristețe” în fața partenerei sale conjuncturale, Josef și-a dat în cele din urmă seama că „femeia asta îi era apropiată; ar fi putut să rămână cu ea, să aibă grijă de ea”; că avea ocazie, cu siguranță, ultima, să fie util, să ajute pe cineva și, în mulțimea de străini de care e plină planeta, să-și găsească, în sfârșit, o soră”. Decât că „în pofida afecțiunii excesive ivite momentan în sufletul său, a decis să o părăsească din nou, lăsând-o adormită în hotelul unde „peste tot auzea vorbindu-se ceha: era, din nou, monotonă și blazată, nesuferită, o limbă necunoscută”, ai cărei vorbitori aflați la putere, îmbătați de putere, îl obligaseră cândva să emigreze, să se deteritorializeze, să rătăcească prin lume într-o stare de inconfort și nesiguranță, să ducă o viață împovărată, să se expună multor primejdii desființătoare.

Dotat cu un dispozitiv narativ original, kunderianul text romanesc *L'ignorance* (2000) cartografiază cu tenacitate ficțională o porțiune de existență mundană grav contaminată, de o eterogenitate extremă, în interiorul căreia s-au încuibărit neîncrederea dintre o ființă și alta, dificultatea de a comunica într-un mod fructuos, prin excelență dialogal, disperarea acută, iremediabilă; desfide orice soi de filiație acomodantă, de arborescență neproblematică, de proiectare ierarhică, preferând să-și intensifice liniile de fugă, să distrugă orice nostalgică posibilitate de înrădăcinare, să propage cosmopolitismul, să se modeleze după chipul și asemănarea unui rizom ce insistă să fie mai degrabă nomad decât sedentar, să rămână în subteran, acolo unde orice tentativă de fixare se dovedește iluzorie, unde orice formă de nostalgie ajunge să se facă inoportună.

Avem nevoie de POEZIE

Secolul nostru pare inoportun poeziei și lirismului, de aceea, de cele mai multe ori, propoziția pe care am ales-o ca titlu al acestui text primește semnul întrebării la final. S-a publicat însă recent o carte care transformă posibila interogație de mai sus, în constatare și concluzie.

În primăvara anului acestuia a apărut la editura Limes cartea *Dacă Orfeu*, semnată de scriitorul Horia Bădescu. Cele două părți ale volumului, cu titlurile „În chip poetic locuiește omul...” și, respectiv, „Starea de veghe” sunt construite prin contrabalansare. Prima parte constituită dintr-o serie de eseuri ale autorului (articole, discursuri publicate și nepublicate între anii 1994-2012), cărora li se adaugă manifestul poeților iberici pentru un umanism solidar (manifest scris de poetul Manuel Gahete și tradus de Horia Bădescu în 2013), se configurează însăși sub forma unui manifest venit în sprijinul poeziei ca mod esențial de supraviețuire a omului în esențialitatea naturii sale. Aspectul teoretic dat de ansamblul ideatic bogat al acestor eseuri este contrabalansat de cele unsprezece interviuri cu poeți și scriitori ca: Max Alhau, Valeriu Anania, Paul Aretzu, Gérard Bayo, Jean Biès, Dominique Daguet, Fermin Heredero, Werner Lambersy, Adrian Popescu, Roland Reutenauer, Jean-Luc Wauthier (scriitori prezentați pe scurt la finalul cărții). Autorul jonglează cu întrebările care aparțin unui repertoriu unic și omogen, menit să întrețină un dialog viu cu poeții despre poezia pe care o scriu și despre felul în care își percep vocația în contextul problematizant al lumii actuale.

În continuarea cărții publicate în 2009 despre *Memoria Ființei*, o meditație asupra poeziei și asupra sacrului, precum și asupra relației dintre ele, Horia Bădescu reunește în prima parte a prezentei cărți, eseuri (unele publicate deja în reviste de cultură) care răspund, în mare parte, întrebărilor lansate de autorul însuși poeților intervievați. Primul capitol încearcă o redefinire a poeziei ca fiind „starea de Ființă a eu-lui” (p. 7), un *daimon* între eu și misterul esențial al lumii. Pentru că poezia are ca scop suprem decodificarea semnelor misterului și conexarea sinelui uman cu sinea cosmică, ea devine „rezultatul unei crize de identitate” (p. 7). Micul capitol de patru pagini, sub impresia puternică a concepției blagiene despre om și mister, poate fi însă și o frumoasă interpretare a foarte cunoscutei poezii *Eu nu strivesc corola de minuni a lumii*, arta poetică blagiană care definește poetul și poezia. Iată ce scrie Horia Bădescu: „ce altceva este poezia decât neostoita încercare nu de a descifra taina lumii, ci de a ne face să o trăim și trăind-o să ne-o revelăm întru Ființă. Iar a revela întru Ființă înseamnă a revela întru iubire. Întru iubirea înțeleasă ca izvor de armonie, ca extaz al aflării de sine în Sinea divină” (p. 8).

Poezia este, astfel, iubire, pentru că prin poezie omul poate cunoaște sacrul, se poate regăsi în Dumnezeu, de unde și rolul civilizator al poeziei care îmblânzește sufletul, „demonii instinctuali care scot eul din armonia universală întorcându-l către egoista nevoia de sine” (p. 10). În 1994, Horia Bădescu susținea că poezia îl poate scoate pe om din accidental ca acesta să poată trăi în perspectiva eternității, ea poate civiliza. Nu întâmplător această afirmație stă la începutul cărții, căci este una din premisele de esență de la care pornește autorul în excursul său ideatic. Acesta este rolul poeziei și al poetului în cetate, acesta este răspunsul autorului la una din întrebările celei de-a doua părți: „Mai are nevoie cineva de poezie...?” într-o epocă când „ipocrizia, minciuna, demagogia, cinismul” sunt „cei patru cavaleri ai Apocalipsei” (p. 130). La sfârșitul unui discurs despre poezie ca memorie ontologică, autorul se întreabă îngrijorat: „Îți vor aminti poeții că, prin natura lui de act de discurs, poemul presupune și renașterea sufletului?” căci poezia nu e doar limbaj, devreme ce s-a născut dintr-o umanitate conectată la sacru, „ea creează umanitate și lume” (p. 20).

Autorul pledează pentru poezia esențelor, nu a derizoriului, a valorii, nu a banalului. Actul poetic prăbușit iremediabil în accidental și imanent trădează poezia ca memorie a esențialității în care este înrădăcinată umanul profund. Semnalul de alarmă este clar. Poeții care scriu în această carte vorbesc de poezia puternică, izvorâtoare, care-l proiectează pe om într-o relație profundă cu sine, cu lumea și cu sacrul ei. Este vorba despre o mișcare de rezistență la tendințele postmoderne, desacralizante, bagatelizante în poezia de azi? Poezia de azi trădează poezia însăși?

Poezia despre care vorbesc acești poeți ce semnează interviurile este cea care, în ordinea cunoașterii lumii, propune excursul gnoseologic prin intuire. Ea nu precizează adevărul ultim pe care-l caută știința, ci îi revelează omului propriul sine, că este co-participant la adevărul ultim, căci e „purtător de sens”, e o lecție despre umanitatea sa, despre sufletul său (p. 23) căci poetul vorbește „limba sufletului” (p. 36). E remarcabilă și trebuie reținută ideea poetului că însuși sacrificiul lui Hristos este un act poetic, pentru că, asemenea poeziei, „ne vorbește tocmai despre prezența lui Dumnezeu în lume (p. 14).

În capitolul *Dacă Orfeu* autorul propune o mișcare de rezistență prin poezie împotriva mijloacelor media și împotriva internetului, împotriva marilor case de editură, cele care exclud tot mai mult poezia din atenția oamenilor. Propune, de asemenea, lectura poeziei în școli, să se predea diferit arta poetică, căci divorțul dintre poet și publicul său pare tot mai accentuat (p. 33). Autorul indică așadar poezia ca act de comunicare posibil la orice nivel social, dar respinge poezia de azi care, goală de sublim, îi falsifică identitatea. Poezia actuală, poezia limbajului experimental, poezia aleatoriului, a dicteului și improvizației nu este nimic în afara fiorului său liric, fără emoție, în afara revelației. Perspectiva lui Horia Bădescu nu se vrea anacronică. Poezia în esența ei nu poate fi, din acest punct de vedere, periodizată ca fiind modernă sau postmodernă, veche sau nouă, căci „Poezia adevărată nu e nici veche, nici modernă! Ea e aceeași dintotdeauna și mereu nouă”, e liberă în fața timpului (p. 39).

Vorbăria și Verbul, a exista și a fi, Timp și ne-Timp, zgomotul și sunetul, disoluția și armonia, vacarmul și Tăcerea sunt, în cartea de față, antagonisme care explică un conflict subsidiar între poezie ca lume și lumea însăși, așa cum o știm noi azi.

Cei care luptă pentru poezie și pentru umanitatea despre care ne vorbește poezia și pe care am exilat-o sub „retorica vidă” (p. 61) sunt poeții. Interviurile sunt impresionante, răspunsurile sunt uneori mai ample, altele concise, altele poezii. La o întrebare precum „Ce fel de vremuri trăim, noi, Max?”, Max Alhau răspunde optimist, identificând în mijlocul vacarmului actual, vulgar și crud, dornic de a șoca, despiritualizat, oamenii drepți care încă mai sunt și reprezintă „chipul reconfortant al epocii noastre” (p. 70). Un astfel de om este poetul. La întrebarea: „Cum să trăiești ca poet, ca veghetor și trezitor de umanitate, dacă pot spune altfel?”, Max Alhau înțelege că poetul nu poate reface lumea, dar poate merge în întâmpinarea oamenilor, oferindu-le compensația imaginarului. Interviul cu Valeriu Anania este, din punctul meu de vedere, cel mai savuros. Răspunsurile sale scurte, atât de specifice mitropolitului, sunt remarcabile. Din punctul său de vedere, poetul „e răul necesar al unei culturi. Ceaiul de gențiană se soarbe cu scumpătate, dar vindecă”, iar poezia „nu e un produs cerealier de larg consum. Elita degustătorilor ei nu face parte din gloata leneșilor mintali” (p. 79).

Paul Aretzu avertizează asupra felului în care viața socială ne standardizează, vieții interioare unice a fiecăruia rămânându-i tot mai puțin să se manifeste. Timpul lumii noastre e mereu la prezent, parcă fără trecut, și mereu pragmatic. Pentru acestea e responsabil doar omul, cel care poartă însă în sine „amprentele lui Dumnezeu din momentul Genezei” (p. 84). Oamenii trebuie să fie atenți la viața lor spirituală, omul religios din noi trebuie păstrat viu, chiar dacă s-au degradat valorile spirituale, iar cartea s-a mutat „de pe raft pe tarabă”, devenind un act comercial. Spiritualitatea, legătura cu Dumnezeu există și prin poezie, poezia înseamnă iubire, natura omului este profund poetică, prin urmare, absența poeziei ar fi inumană, afirmă Paul Aretzu în interviul său.

Gérard Bayo definește, în termenii lui Martin Buber, poezia ca întâlnire cu celălalt, punctând că poezia n-a putut niciodată să pună capăt unui război, dar că merită osteneala poetică dacă ea vorbește despre om, ea care nu obosește să pună întrebări. Interviul reflectă și o sinceră simpatie pentru poporul român, pentru „omenescul său dincolo de orice barieră lingvistică” (p. 94). Exprimă aceeași admirație și Jean Biès care observă „surprinzătoarea disponibilitate pentru entuziasm și admirație”, „o vigoare mentală” specifică omului de secol XIX (p. 108). În privința poeziei, Jean Biès este mai grav. Lipsit de familiaritatea cu *numinosul*, omul schimonosit al secolului nostru pare să facă parte dintr-o conspirație împotriva valorii, o conspirație care își fixează drept obiect de contemplație și de satisfacție estetică insignifiantul (p. 98).

Dominique Daguet discută diverse aspecte sociale legate de remunerația proastă a profesorilor, de micile aspirații ale cititorilor de azi; poetul discută „jenanta” lipsă de transcendentalitate a unor poezii, despre cristiano-fobia de azi și suprasaturația de bunuri materiale, și între toate acestea, despre strigătul poetului asemenea Botezătorului care „ne invită să săpăm drumul Verbului” (p. 124). În astfel de vremuri, poezia nu ne oferă adăpost, ci salvare, scrie Fermin Heredero (p. 131), atrăgând atenția asupra confuziei valorilor, a schimbării priorităților etice în chiar conștiința omului care nu mai înțelege valoarea. Nu pot decât să reproduc citatul aferent, și doar pentru că societatea românească e sub hipnoza unor astfel de situații: „Astăzi începem să acceptăm ca normal faptul că un cetățean poate fi ipocrit, mincinos, demagog și cinic, dacă asta îi aduce faimă, ascensiune socială sau putere. Ba mai mult, sunt persoane care exclamă «Ce isteț e tipul!»” (p. 131). Jean–Luc Wauthier argumentează că omul actual s-a îndepărtat de poezie datorită „economiei încrâncenate” a zilelor noastre, dar și datorită poeților care „s-au cantonat într-o scriitură minimalistă, chiar ilizibilă” (p. 159).

Pentru o astfel de lume a noastră cu bolile ei, poetul Adrian Popescu definește poezia astfel: „Poezia e ca termometrul, indică lupta cu boala organismului social. Febra e benefică, chiar dacă e chinuitoare” (p. 150). Nu e vorba aici însă de poeticile contemporane indiferente la transcendent, de cele care cad în derizoriu și un soi de blasfemie, poetici sub coaja cărora poetul Adrian Popescu bănuiește „un filon religios, inaccesibil din vanitate” (151).

Tot astfel, Roland Reutenauer propune o întoarcere la „marile texte fondatoare”, încurajând poetul să supraviețuiască neobosit prin poezie ca mărturie a umanității din noi, să rămână „cu stiloul în mână” până la ultima suflare. Nu ne rămâne decât să devenim oameni-carte, cum afirmă Jean–Luc Wauthier, să strângem în noi marile cărți ale umanității (p. 63).

Cu temperamente diferite, cu sensibilități unice, acești poeți au o viziune comună despre felul în care curge lumea și asupra locului pe care trebuie să-l dețină poetul azi. Interviurile lui Horia Bădescu le oferă poeților dreptul la replică, revendică drepturile poeziei în cetate.

Volumul de față, atât de nostalgic, vibrează de încrâncenare, de forță. Mai vrem să regăsim în noi această forță, ștergând, fie și pentru un moment, zâmbetul bagatelizator de pe fața secolului nostru și răspunzând în eul nostru intim la întrebări precum cele ale lui Bădescu?: „Care ar fi urgența urgențelor zilelor noastre?”, „Poate poezia exista fără transcendență?”, „Are nevoie omenirea cu adevărat de poeți?”, „Crezi tu că el (adevărul) îi interesează pe semenii noștri?”.

ANCA TOMOIOAGĂ

În 1994, Horia Bădescu susținea că poezia îl poate scoate pe om din accidental ca acesta să poată trăi în perspectiva eternității, ea poate civiliza. Nu întâmplător această afirmație stă la începutul cărții, căci este una din premisele de esență de la care pornește autorul în excursul său ideatic. Acesta este rolul poeziei și al poetului în cetate, acesta este răspunsul autorului la una din întrebările celei de-a doua părți: „Mai are nevoie cineva de poezie...?” într-o epocă în care „ipocrizia, minciuna, demagogia, cinismul” sunt „cei patru cavaleri ai Apocalipsei”.

HORIA BĂDESCU

DACĂ ORFEU...

LIMES

cronici

Ştefan Ion Ghilimescu

Alexandru Voicescu, un tânăr romancier remarcabil

Un nou prozator sub soare: Alexandru Voicescu (n. Bucureşti, 1980). Cu o apreciere mai bine cumpănită, ca să nu spun doar vorbe de circumstanţă, *un nou romancier*, fiindcă prima lui carte (*Malad*, Ed. Herg Benet, 2015), dacă mă gândesc bine, n-are nimic a face ca proiect ori experienţă, deocamdată, cu speciile scurte ale genului, este roman roman, în toată puterea cuvântului. Şi nu unul oarecare, printre altele, de pluton, ci o construcţie extrem de ambiţioasă, complexă, bine condusă de un scriitor, cum vom vedea, înrobit efectiv de mitul şi dragostea pentru literatură, pentru artă în genere. Să nu uit să amintesc în sprijinul afirmaţiei făcute şi amănuntul că Alexandru Voicescu este fondatorul din 2010 al uneia dintre cele mai determinate edituri pe care o avem astăzi pe piaţa cărţii: HERG BENET, o instituţie, iată, la doar cinci ani de la înfiinţare, cu atitudine bine precizată ("să desprăfuim literatura română", sublinia tranşant creatorul ei într-un interviu relativ recent). Semn indubitabil că noul venit are o certă vocaţie scriitoricească – ca să punctez de la bun început calitatea prestaţiei sale de astăzi – este că, mai greu sau mai uşor digerate sau asimilabile, trama, dezvoltarea subiectului, clivajul povestirilor în povestire (la persoana întâi dar şi a treia), ideile, frazele şi cuvintele lui Alexandru Voicescu din *Malad* reuşesc, cum ar spune Boudrillard, să se metabolizeze unele în altele într-un organism literar viu şi puternic, ce degajă nu o dată un gen de atracţiozitate modernă, realmente magică...

La portile cărţii lui Alexandru Voicescu, nu pot să deschid niciuna fără să remarc ansamblul celor trei elemente de paratext, un montaj pe cât de paradoxal tot pe atât de grăitor în ceea ce priveşte conturarea *in nuce* a cheii unui portativ complex, deloc uşor de descifrat. Prima reproducere textuală (*La la da pa da le na da na/ Ve va da pa da le na la dumda*) este un refren dintr-un cântec – *Now We are free* - al Lisei Gerrard, cunoscuta cântăreaţă iralndezo-australiană, fondatoare a grupului *Dead Can Dance*; două versuri silabice în *hopelandic*, o limbă inventată, cred, prin anii şaptezeci, de trupa islandeză *Sigur Ros*. Recomand cititorului, pentru un contact fericit cu textul lui Voicescu, să asculte pe *You Tube* măcar piesa respectivă dacă nu mai mult, făcând totodată presupunerea că, pe lângă magia vocii spiritual-hipnotice a celebrei cântăreţe încununată cu Globul de Aur, scriitorul i-a invocat numele în *Malad* probabil şi pentru familiaritatea ei (graţie artistului grafic polonez Jacek Tuschevski, soţul său) cu lumea *art graphic design* a eroilor săi. Nota bene! Vocea de contralto adânc şi fremătător de tristă a Lisei Gerrard este pentru toţi care au ascultat-o măcar odată absolut unică! O categorie estetică pe care Voicescu o vrea din capul locului arondată creaţiei sale, şi asta în ciuda unor puseuri de depravare a limbajului (fără false pudibonderii), cu greu estompate în jargon anglist... Altfel, *cool*, nimic de zis, dar care pe mine mă lasă *rece*. Al doilea motto – traduc din originalul englez – (*Îmi amintesc/ Partea de Nord/ Erau îngheţurile/ Cele care îmi păstrau speranţa// Şi-n acest loc/ Al păcii sacre/ Nu există cuvinte/Care să descrie această lume*) – pare o secvenţă din, sau chiar poezia cu titlul *Dark Lunacy* (Nebunie neagră) şi trebuie integrat jocurilor americane pe mai multe nivele "Frozen Memory", Frozen Disney, orice, nişte puzzle cu animale, fructe şi legume, la origine, dacă vrem, considerate mai peste tot în lume extrem de potrivite pentru formarea creierului, îmbunătăţirea memoriei sau concentrare. Personal, cred că Voicescu le-a aşezat în fruntea cărţii sale atât pentru a sublinia cu fermitate poezia frustă a propriului text, un joc superior cu mai multe strategii semnificante, cât şi pentru a conecta acest tip de acţiune creativă la un exerciţiu şi un experiment ("nebunie neagră"!) de testare în genere a posibilităţilor de recunoaştere şi redare a amintirilor ca reprezentări mentale. Trebuie subliniat, de altminteri, că, în spiritul celebrei aserţiuni a Virginiei Woolf, pusă în circulaţie mai întâi în "Orlando", *Malad* poate fi citit foarte bine ca *o biografie care dă sema despre şase sau şapte individualităţi...* Ce altceva, până la urmă, este romanul de debut al lui Voicescu dacă nu un superior efort de întipărire şi rememorare concomitentă a tot atâtea existenţe virtuale (posibile) pe care autorul le face să se intersecteze după propria-i voie ori autoritate auctorială? Ca să spun tot, am avut nu o dată impresia în text că Voicescu îşi construieşte şi dezvoltă trama din stricta necesitate de a-şi motiva, *deux ex machina*, personajele. În sfârşit, ultimul *motto*, cules de această dată în germană, "Deine eigne Dunkelheit zu kennen ist der beste Weg, mit den Dunkelheiten Anderen sein zu kőnnen" şi care s-ar putea traduce cam aşa: *Stiind că propriul întuneric este cel mai bun mod de a fi cu întunericul altora (!)* aparţine lui Jung ("Liber Novus"), autor de care, la prezentarea în premieră a cărţii, prin mai a.c., Alexandru Voicescu se declara foarte marcat, un psiholog strălucit care are meritul de a fi încercat descifrarea naturii psihismului uman preponderant prin aura lui culturală. Sigur, unele experienţe pe care le etalează romanul lui Voicescu pot fi recognoscibile şi prin acest grătar ideoselctor, dar principalul merit al epigrafului cules aici din Carl Gustav Jung este că el îi dă posibilitatea (curajul şi autoritatea) lui Voicescu să pună într-o în ecuaţie cu multe necunoscute, dar şi cu un evident orizont gravitaţional de "găuri negre" (cum e şi firesc), un borgesian text despre cartea ca entitate culturală magică; să ansambleze, cu alte cuvinte, într-un conglomerat artistic, de evidentă ţinută, categoriile maniheist dicotomice ale binelui şi răului, lăsând în suspensie valoarea oricărei alegeri (cu excepţia finalului mult prea telefonat), din moment ce, cum spunea cineva, oricare dintre aceste categorii este guvernată deopotrivă de o reversibilitate perversă. Cititorul va resimţi visceral şi se va confrunta permanent în cele 16 capitole ale monolitului epic cu elongaţiile dramatice ale unei asemenea problematici, miza ideologică principală, dar nu şi singura, din câte înţeleg eu, a întregului eşafodaj de cuvinte şi fraze. Revenind la discuţia noastră, ansamblul paratextual de motouri sau mai bine spus epigraful eteroclit, dicolo de suportul unei evidente chei de lectură livreşti şi întelectualiste (reclamând o relată obligatorie cu benzile desenate, filmul (de exemplu, *The Ninth Gate* regizat de Roman Polanski...), marea literatură universală (Fowels, *Magicianul,* să zicem) sau muzica decadentistă, ce n-ar trebui ignorată, prefigurează cât se poate de clar, încă de la acest nivel, un obiect artistic insolit şi extravagant, o ficţiune despre dublu, realizată pe suport ştiinţifico-fantastic *high end*, cu un câmp de manevră în permanenţă împins mai departe şi care, practic, *à la page*, ajunge până în zonele de reverberaţie obscură a gnozelor, experienţelor artistice paranormale şi ocultismului, ca literatură, fie ea şi S.F.

"Malad, mărturisea Alexandru Voicescu în împrejurarea evocată ceva mai sus, *dezbate zona întunecată a melancoliei extreme cu efecte somatice" (pentru că simt presiunea Universului într-un mod foarte fizic). "În esenţă, subiectul este condiţia artistului". "...este o carte despre obsesii, despre vise (şi coşmaruri), despre trecut şi predestinare. Şi despre eşec". "Aş prefera să zic că starea de spirit a cărţii seamănă mai mult cu Borges, Ishiguro şi H. Murakami".*

Foarte dens (un pariu "Frozen Memory, nu?), ba chiar stufos, conţinutul *Malad*-ului este greu de rezumat. El se naşte după principiul rostogolirii bulgărelui de zăpadă care expandează rostogolindu-se la vale. Protagoniştii începutului de roman sunt doi români care lucrează în *creative industry* şi care se întâlnesc pentru prima dată la Praga (el în calitate de organizator din partea unei reputate firme internaţionale de profil, ea ca simplă concurentă şi implicit viitoarea merituoasă câştigătoare) cu ocazia unei competiţii de *graphic designer* realizat cu ajutorul posibilităţilor tehnice avansate ale unei noi tablete care va fi şi ea astfel lansată, eveniment urmărit din sală pe un display uriaş. Încă de la primele cuvinte pe care şi le adresează, între cei doi (ca "faţete ale unei entităţi spirituale unice" după cum stă scris în misterioasa *Carte neagră a Lumii,* dar amănuntul ni se va revela mult mai târziu de către Bibliotecar!) se crează un flux energetic pe care Andrei încearcă apoi pe cont propriu, şi în mare parte reuşeste, să-l înţeleagă, parcurgând o terifiantă (adesea) experienţă de iniţiere în problematica cu o istorie atât de veche în roman a dublului; a gemenilor, de asemenea; al *alter-ego*-ului, bineînţeles; a destinului, aşijderea, sau, pur şi simplu, prin medierea unor stări hipnotice sau revelaţii gnostice, tot atâtea teme ori subiecte de reflecţie, în realitate, ale unei cărţi care nu e în nicun caz de vacanţă la mare. În timpul urmăririi ilustraţiei (în fond, o fabulă grafică, pe care o realizează Ioana Dună), personajul narator (Andrei sau Andrew ori Andreas Marcus, tot una) are prima *viziune*, o stare hipnotică pe care, cum interpretează mai târziu acelaşi Bibliotecar (personaj pitoresc şi misterios totodată, ca mai toţi actanţii lui Voicescu), frumoasa femeie (ca soră spirituală şi ultimă păstrătoare pe linie feminină a unui cod *al perfecţilor* bogomili !!!) i-o induce pentru a-i transfera o bogată experienţă esoterică câştigată în calitate de unic ucenic al *Cărţii Negre*. Prin acest act Ioana Dună anticipa (avea darul ca şi Bibliotecarul "de a da viaţă semnelor şi de a citi dincolo de urma lor comună") posibila ei lapidare fizică de către secta lui Bedros Petrosian, un jazzmen chilian care promitea acoliţilor săi ("pictori, designeri de modă, scriitori, muzicieni, arhitecţi, fizicieni, actori, regizori, progamatori, sculptori, jurnalişti, activişti pentru drepturile omului, preoţi politicieni"), un ritual de natură a genera drogul suprem, banalul lichid rahidian extras exclusiv din corpul *perfecţilor* şi apoi administrat grupului de adepţi, ca unică soluţie prin care s-ar fi putut obţine trăirea intensivă a unor experienţe psihedelice asemănătoare celor date de acidul lisergic dietilamid sau LSD şi care ar fi generat "potenţarea experienţei creatoare".

Foarte dens (un pariu "Frozen Memory, nu?), ba chiar stufos, conţinutul *Malad*-ului este greu de rezumat. El se naşte după principiul rostogolirii bulgărelui de zăpadă care expandează rostogo-lindu-se la vale.

În posesia lui Amarilo Cruz, cel mai mare colecţionar de artă din lume, fratele geamăn instrăinat la naşterea de celebrul viitor cântăreţ de jazz, Bedros Petrosian, care o găseşte undeva în Orient, într-un templu şinthoist, misterioasa *Carte Neagră a Umanităţii* reprezintă în concepţia *Bibliotecarului* de la Biblioteca Institutului de Restaurare a Manuscriselor din Milano "cea mai sacră scriere a sectei bogomililor, babunii din Banat". Ea ar fi concepută, potrivit prezentării docte a acestuia (un fost medic, convertit în Bibliotecar de cosmopolitul Amarillo Cruz, personaj extrem de complex, trecut în viaţă prin mai multe experienţe ultime), în Philippopolis în secolele X-XI, fiind scrisă în paleoslavă de un grup de urmaşi ai celor 200.000 de oameni translaţi în Balcani din ţara lor de către împăratul Ion Tzimiskes al Bizanţului, în anul 970.

N.B.: Alexandru Voicescu, *Malad,* Ed. Herg Benet, 2015

Trezit din leşinul viziunii avute în sala de conferinţe a *creativilor*, Andrei (care văzuse pe display cu totul altceva decât ceilalţi prvitori) pleacă în căutarea Ioanei Dună, femeia - realizează subliminal - regăsită şi subit dispărută, iubită pentru prima dată într-un vis sibilinic, i se şopteşte de către alter-egoul său. "Ea te-a primit în vis, iar în vis ai visat un alt vis, ai visat ceaţa, norii, picăturile de apă, ai visat uriaşii din apă care joacă şah în mijlocul cremenilor" "Şi ai mai visat pe cei doi părinţi ai copiilor nenăscuţi..." Dar, mai întâi, într-un pub, Andrei face întâmplător cunoştinţă cu Bedros şi Elisa, asistenta, la prima →

vedere, sau amanta acestuia cu mult mai tânără, însă, cum se va dovedi mai târziu – cumva, ca în filmul evocat al lui Polanski -, angajata marelui mutilat Amarillo, însărcinată (care acţionează însă şi în nume propriu) cu protecţia lui Andrei, personaj în plin centrul interesului acestuia, ca ultim exponent, încă neştiut de către ceilalţi, al sectei gnostice a *perfecţilor*, ideal cititor al *Cărţii Negre a Umanităţii* şi, totodată, înlocuitor al Ioanei. După ce străbate un labirint de străduţe, uşi, coridoare, holuri si prelate, ce trimit, dacă vrem, la decorul oniric eliadesc din *La ţigănci* (şi din acest punct de vedere, *Malad*-ul este un perfect palimpsest), Andrei se trezeşte, în sala unui teatru dezafectat din Praga, spectator interactiv la ritualul lapidării Ioanei, prin extragerea cu seringa a "lichidului dintre oasele craniului şi teaca creierului" (!) de către secta lui Bedros. În atmosfera decadentă, potenţată de parada de modă, cu muzică *beat grunge*, ce succedă momentului terifiant, Andrei şi Ioana ies, *deux ex machina*, prin cortină, direct la malul mării, unde îi aştepta o barcă pescărească cu care pornesc în larg. Ea are acum prilejul să i se destăinuie, spunându-i că la conferinţă "nu eram aşa convinsă că o să-ţi aduci aminte de mine (...) Uităm uşor, pentru că ne e mai comod, ca să ne protejăm de lucruri care ne dor foarte tare şi care altfel ne-ar sparge din interior în mii de bucăţi". Cei doi îşi împărtăşesc nestingheriţi aici marea lor taină, iar conversaţia se constituie în câteva pagini foarte sus ale acestui ambiţios, încă o dată, construct, un subtil roman de dragoste, neîndoielnic, chiar dacă trama lui alunecă uneori în subsecvenţe de romanţ exotic sau de mistere. În mod evident, dialogurile, din păcate, *rara avis*, sunt, literar vorbind, cele mai pline de viaţă pagini ale cărţii, spre deosebire de povestirea-relatare care suferă nu o dată de viciul unei factologii mult prea bogate; dar, sigur, autorul are de câştigat, în subsidiar, un pariu prozastic acaparant, şi o demonstraţie de făcut poate mai întâi sieşi, pentru a-şi permite acum să-şi menajeze cititorul. Revenind la firul epic, în furtuna iscată din senin pe mare, Andrei o mai pierde încă o dată pe Ioana, care mai are însă timp pentru a-i şopti răscolitor în ureche ("vocea însă era vocea mea") : *Doar pe mine te-am iubit, doar pe tine m-am iubit...*

"Am plâns până ce năvodul s-a făcut greu şi m-a tras în adânc", sunt ultimile cuvinte ce pot fi puse în sarcina eroului-eu narator şi cu care, de altminteri, se încheie capitolul cinci. Cititorul îl va descoperi din nou pe Andrei, după acest episod ambiguu (pe care îl notăm cu plus), la Laussane, în rezerva spitalului universitar de unde este răpit şi luat în primire de Elisa, de la care află, mai întâi, că Bedros a făcut un atac cerebral, iar despre sine că a fost internat aici cu diagnosticul de hipersomnie în urmă cu 10 zile, mai mult, că este acuzat de uciderea Ioanei şi urmărit de Poliţia Federală. Fragmentat binişor până în acest moment, datorită caracterului ocult şi neaşteptat de concurent al intrigii, odată cu introducerea în scenă a însoţitorului personajului principal, este vorba, fireşte, de Elisa, metoda de abordare romanescă ("cum se face") devine aproape clasică, nesuferind efectiv - ba dimpotrivă, aş zice - nicio scădere de potenţial. În drum spre Milano, la întâlnirea cu Antonio Cirio (*Bibliotecarul*), Andrei se familiarizează cu povestea de viaţă a Elizei, o fostă prostituată junky dependentă ("rostul meu era să experimentez, să nu cunosc limite şi să îmi definesc singură identitatea"), salvată miraculos de la moarte, la 18 ani, de Amarillo Cruz, fondatorul şi acţionarul majoritar de la W Company, societatea unde lucrează şi Andrei. Romanul creşte permanent şi se îmbogăţeşte diegetic cu biografia Bibliotecarului şi, exponenţial, prin ea, în continuare, cu destinul exemplar al lui Amarillo (de departe, în stil sud-american, expozeul cel mai interesant), cu povestea lui Bedros (chilian de origine armeană ca şi dublul geamăn, nu?) şi, din nou, printr-o nouă experienţă hipnotică a lui Andrei, cu un Amarillo complet nou şi surprinzător, un adevărat joker pentru Alexandru Voicescu, oficiind la Amărăşti (!), de această dată, slujba de înmormântare a unui copil (!). Acolo Andrei sapă şi dezgroapă dintr-un mormânt *Cartea...* care "crescuse cu fiecare nouă folosire, hrănindu-se din umbrele tuturor vieţilor peste care acţionase". O arde hotărât, fără nicio explicaţie, după care, *mutatis mutandis*, coboară din avionul Swiss Air al cursei Timişoara- Zürich la terminalul B, unde o caută cu privirea pe Elisa pentru a scăpa împreună, într-un hotel din Bollingen (la propunerea ei) din năvodul tuturor viselor rele... De unde probabil şi titlul (frumos şi realmente deschis) al acestei scrieri.

Ar trebui spus măcar *en passant* cititorului că hotelul "cu trei turnuri" căutat pe malul lacului Bollingen de către protagonişi s-ar putea să fie chiar castelul cu patru turnuri construit de Karl Gustav Iung, *o cetate de vise* unde psihiatrului elveţian îi plăcea, se spune, să petreacă alături de soţie mai multe luni din an... Astăzi însă inaccesibil absolut oricui...

Finalul romanului, destul de expediat, dar să nu mă grăbesc eu însumi, are totuşi darul de a reconecta subit cititorul, din marea de întâmplări care de care mai captivante, cu natura de palimpsest a unei briante scrieri în oglindă, o densă şi frumoasă încercare de citire/recitire a acelei lumii creată în noi - ca singură cale de redempţie individuală, aici pe pământ - de toate miturile şi superstiţiile artei. Dincolo de expresia rezultatului – mai mult decât meritorie – şi lăsând deocamdată la o parte formula prozastică, despre care îmi propun să glosez altă dată, Alexandru Voicescu atacă subiectul cu un ground cultural şi o dispoziţie creatoare în marginea acestuia absolut remarcabile. Pentru curajul abordării "clambake" şi rezultatul livresc mai mult decât notabil (ca şi pentru încă alte şi alte calităţi genuine învederate ale scrisului său) tânărul Alexandru Voicescu merită urmărit şi susţinut.

Victor Rusu

„În urechea timpului” de Ioan Baba

Remacabilul volum de *„distihuri paradoxiste”*, ce poartă titlul-metaforă „În urechea timpului”, de Ioan Baba, unul dintre cei mai importanţi poeţi contemporani de limbă română din Serbia, a apărut nu cu mult timp în urmă, în ediţie bilingvă, română şi engleză, la prestigioasa Editură Libertatea din Panciova, cu sprijinul Secretariatului Provincial pentru Cultură şi Informare Publică din Voivodina. Textul actualului volum a mai fost publicat, de altfel, „integral şi mai întâi”, după precizarea eminentului, eruditului său prefaţator, prof. dr. Ion Pachia-Tatomirescu, în „Anuarul de martie” (Timişoara), în 2009, apoi, în versiunea „revăzută” a întregului volum a fost inclus în sumarul generos al „vestit-masivei lucrări „Caietele/ Cahiers/ Notebooks „Tristan Tzara” – „International Publication of Contemporary Avangarde Studies”, tomul din anul 2010.

Excelenta versiune în limba engleză a volumului „În urechea timpului” de Ioan Baba datează din anul 2003, i se datorează poetei-anglicist, Gabriela Pachia şi a fost însoţită de o extrem de semnificativă şi relevantă notă biobibliografică: „Meridianul Novi Sad al poeziei europene: Poetul, jurnalistul, publicistul, lexicograful, traducătorul şi editorul Ioan Baba”.

Volumul recenzat de noi beneficiază de un substanţial, pertinent „ARGUMENT” (- prefaţă n.n.) cu titlul „Ioan Baba ori meridianul - Novi Sad al poeziei valah-europene”, semnat de prof. dr. Ion Pachia-Tatomirescu, text critic scris cu aplicaţie şi pătrunzătoare, strălucită forţă analitică, având structura şi valoarea unui veritabil studiu monografic sintetic, concentrat, ce încorporează în paginile sale bogate, aproape exhaustive date/ informaţii biobibliografice şi analizează, în ordine cronologică, toate volumele de versuri scrise şi tipărite până acum de Ioan Baba.

Distinsul prefaţator al volumului, mare, fără egal cunoscător al istoriei şi esteticii haiku-ului nipon, cea mai scurtă formă fixă de poezie/ (micro)poem din istoria literaturii universale", scrie, între altele, despre, „distihurile paradoxiste” ale lui Ioan Baba că i-au prilejuit autorului „certe realizări estetice", autorul lor fiind din plin înzestrat, ca „artist al cuvântului”, pentru a deveni un „autentic-virtuoz ... caligraf al celei mai scurte forme fixe de poezie” şi ne oferă, apoi, o inteligentă şi subtilă sinteză „conţinutistă” a „distihurilor paradoxiste”, îmbinându-le, integral citate, într-un singur enunţ amplu, cursiv, coerent ideatic, ce aminteşte de tehnica integratoare de proverbe născocită de Anton Pan, în celebra sa carte de substanţă paremiologică „Povestea vorbii”: „Eroul liric/ epic din distihurile paradoxiste ale lui Ioan Baba „caută viitorul, vânzând anii pe amintiri", „nu strică ipoteza frumoasă cu o faptă urâtă” – ceea ce-i lăudabil şi în ultimă instanţă estetică – ori constată că „după ce [şi-] a pierdut încrederea, nu mai are ce să piardă”, că «La boul fără minte,/ Prostia e în frunte», că «Nu se scrie violent,/ Ci cu îndurare ...», că «Alergi, apropiindu-te/ De fiinţa care s-a îndepărtat», că are «Încredere/ În neîncredere», fiind totodată „cu plecăciune salutat [de] cei din comisia de epurări”, pentru că «Vrea să ştie/ Ce nu trebuie să ştie ...», pentru că «Treaz tace, dar nu-i mut,/ [şi de-i] Beat, vorbeşte [de] parcă-i surd», pentru că «Pesimistul susţine că nu se poate mai prost/ [şi] Optimistul îl convinge că se poate», pentru că «Oamenii se ucid din necunoaştere,/ La porunca ălor de se cunosc», pentru că „nu vede la întuneric [şi-şi] pune ochelarii”, pentru că «După ce decolează,/ Nu se pricepe să aterizeze» şi pentru că „a umple golul, toarnă din gol”, etc”.

„Distihurile paradoxiste” ale lui Ioan Baba ne conving cu forţa evidenţei că poetul are, într-adevăr, o veritabilă, structurală vocaţie a esenţelor şi a expresiei concise, epigramatice, a lapidarităţii şi austerităţii şi strălucirii gnomice, sapienţiale, de factură aforistică, apoftegmatică.

Propensiunea accentuată, obstinată pentru laconismul de ideogramă al discursului liric, orientarea statornică, programatică, de descoperire şi punere în valoare a celor mai adecvate tehnici, formule şi mijloace de expresie esenţializată, eliptică, apropie „distihurile paradoxiste”, cum insistă să ne convingă prefaţatorul volumului, şi de statutul estetic al haiku-ului nipon, nu atât prin „dimensiunile reduse” şi număr de silabe, cât prin rafinamentul stilistic, prin inventivitatea şi subtilitatea unor frecvente flexiuni semantice, prin elevatele virtuţi/ valenţe reflexive, de profunzime şi o capacitate sugestivă, revelatoare, aparte, prin nenumăratele elemente definitorii, lesne detectabile/ recognoscibile, ale artei haiku-ului, întâlnite şi în distihurile lui Ioan Baba.

Această însumare programatică de implicaţii de ordin estetic este servită adecvat, cu o sobră, austeră expresivitate, de o tehnică surprinzător de productivă a instantaneelor, a prim-planurilor, a stop-cadrurilor, a fragmentarului şi, mai ales, a decupajelor unor imagini, gesturi şi fapte de viaţă de o părelnică banalitate, dar cărora talentul viguros, intuiţia de fineţe şi inteligenţa artistică vie, speculativă le conferă, în registru simbolic şi parabolic, plurale semnificaţii nebănuite, inedite, de o pregnantă originalitate, pentru că, în mod indubitabil, poetul Ioan Baba are *„darul revelaţiei gnoseologice”* cum ar zice cunoscutul şi apreciatul critic literar Paul Aretzu. În această dimensiune de ordinul expresiei poetice se înscriu şi frecventele apeluri la virtuţile expresive ale paradoxului, ale contrastelor, ale polisemiei unor cuvinte, ale unor jocuri inteligente, subtile şi sugestive de cuvinte, ale unui ludic grav, de sorginte existenţialistă, ale (auto)ironiei, ale unei evidente, veritabile tehnici de factură silogistică, ale unor procedee proprii esteticii literaturii absurdului, ale registrului parodic etc. După câte se poate lesne sesiza, câteva dintre tehnicile şi modalităţile de expresie semnalate de noi (ludicul, parodicul, deconstruirea discursului liric, (auto)ironia, fragmentarul, accente existenţialiste etc.) sunt proprii esteticii „minimaliste” a poeziei postmoderniste, sub al cărei semn amplu integrator „distihurile paradoxiste” ale remarcabilului poet român din Serbia, Ioan Baba, pot fi plasate cu justeţe şi argumente de substanţă elocvente.

Excelenta versiune în limba engleză a volumului „În urechea timpului” de Ioan Baba datează din anul 2003, i se datorează poetei-anglicist, Gabriela Pachia şi a fost însoţită de o extrem de semnificativă şi relevantă notă biobibliografică: „Meridianul Novi Sad al poeziei europene: Poetul, jurnalistul, publicistul, lexicograful, traducătorul şi editorul Ioan Baba”.

Mircea Petean – între existenţă şi neant, împlinire şi zădărnicie, rostire şi tăcere

...Mircea Petean se dovedeşte un observator lucid al timpului nostru, îndeosebi al peisajului literar-artistic, trăind intens, pasional clipele existenţei şi ficţiona-lizându-le magistral în varii registre.

L.G.

Sătul de utilizarea canoanelor anchilozate ale genurilor literare, în *Nicanor, ultimul om* (Ed. Limes, 2014), Mircea Petean revine la transcrierea discursului oral, inventând două personaje în care el însuşi se scindează: *Scribul* şi *Retorul.* Pe parcursul experimentului său literar original şi incitant, autorul meditează liber şi profund la problemele ontologice majore, pendulând între existenţă şi neant, împlinire şi zădărnicie, rostire şi tăcere. Rezultă un puzzle compus din fragmente de eseu, proză de facturi foarte diferite, dramaturgie şi poezie.

Pornind de la motto-ul cărţii, constatăm că autorul depăşeşte limitele percepţiei obişnuite, considerând că aparţine în egală măsură existenţei şi neantului. Revelaţia nimicului nu constituie o angoasă postmodernistă ce determină orientarea consumistă a omului contemporan, ci induce o faustică zbatere între împlinire şi zădărnicie. Pentru fiecare dintre noi există o perioadă de înflorire/împlinire, urmată de zădărnicia indusă de trecerea timpului şi iminenţa morţii (*Triumf*)

În plan literar, antinomia se traduce prin pendularea între rostire şi tăcere. Ajungem astfel la *Nicanor, ultimul om*, „care ştia citi urmele rostirii pe albul tăcerii". Cu alte cuvinte, din perspectiva neantului, poezia se va stinge, iar rostirea va sucomba în tăcere, Nicanor fiind ultimul poet sau ultimul cititor, aşa cum a fost odată un *Ultim mohican*. În poemul *Nedumerire*, autorul se întreabă dacă Nicanor este autorul însuşi sau un personaj fictiv. Răspusnsul este simplu: şi unul şi altul. Este un *alter ego* al autorului, care, tratat estetic, devine personaj fictiv. Biografia lui Nicanor (*Ultimul om*) se suprapune până la un punct peste biografia autorului: s-a născut într-un sat transilvan, a citit bibliotecile tatălui, şcolii, comunei; excesul de lectură l-a epuizat/ scârbit şi ca urmare a descoperit neantul. Trecând în ficţiune, Nicanor se retrage în mănăstiri, după care, nemulţumit de experienţa religioasă, se întoarce în lume, cu vocaţia prieteniei. Se simte atras de convorbirile din cafenea, şi dezamăgit de condiţia umană; într-un final deschis, dispare definitiv. Din această succintă expunere, deducem că Nicanor a experimentat toate domeniile cunoaşterii spirituale, de la cele artistice la cele religioase, negăsindu-şi împlinirea. Etapele iniţiatice ale acestei gnoseologii se regăsesc în paginile cărţii care transcriu imaginarele *Caiete de sinucigaş* ale actantului. Într-unul din capitole, Mircea Petean clasifică astfel *Cele patru stadii ale comunicării*, dintre care primele trei sunt în cheie negativă: refuzul întâlnirii reale cu altul; refuzul metafizicii; refuzul identităţii celuilat; a patra, în cheie pozitivă, reprezintă comunicarea reală, redând *chipul celuilalt*. În această ultimă direcţie se creează portretele personajelor selectate de autor pentru situaţiile, extrem de percutante, povestite.

Ultimul Sihastru reprezintă un alt Nicanor care trăieşte avatariile comunicării. Izolat, la capăt de lume, personajul savurează, la telefonul mobil, rostirea celorlalţi. După un timp, ca replică a oralităţii instituite, eroul este cuprins de dorul lecturii textului scris în limba română.

Meditând asupra credinţei, în clipele de răgaz, autorul constată paradoxul că aproape toţi marii savanţi ai omenirii au fost credincioşi (*Pe înserate*).

Coborând spre registrul terestru, autorul se metamorfozează în *Omul de hârtie cu coperţi de carton,* care simbolizează deopotrivă produsul creaţiei, cartea şi editarea ei (activităţi specifice omului Mircea Petean). O întâmplare de un comic savuros se relevă în *Riscurile meseriei*, când geanta editorului îşi salvează posesorul, în activitatea de comercializare a cărţilor, de muşcătura câinelui unuia dintre librari.

Un alt *alter ego* al autorului îl reprezintă *Călătorul de profesie*, marginalizat în epoca totalitară, care va releva problemele diasporei româneşti postdecembriste, ale globalismului şi ale creşterii alarmante a populaţiei globului (copii tăinuiţi în China – vezi *Salamandra*).

Desigur, majoritatea textelor sunt dedicate lumii literare şi artistice: lansări şi târguri de carte, festivaluri literare, întâlniri cu scriitori. *Poetul,* care se destăinuie, constituie şi el o dublură a autorului. Şi e mai mult decât atât, ca de fiecare dată, ambiguitatea acţionând cu maximă eficienţă în cazul lui Mircea Petean. Acesta se arată oripilat de orgoliile nemăsurate ale poeţilor, cărora le vine foarte greu să lase microfonul din mână, de pildă, la un *Recital* desfăşurat într-o biserică restaurată. El se simte mai aproape de autorul onest care nu vrea să şocheze/epateze (*Portretul poetului necunoscut*). În textul intitulat *Cică nişte cronicari*, autorul distinge patru categorii de critici literari: *criticul-algebru*, pentru care opera cercetată reprezintă o ecuaţie cu *n* necunoscute; *criticul-vulcanolog*, care riscă să coboare în craterul textului, vulcan adormit; *criticul-etnomolog*, calat pe interpretarea stilistică şi *criticul narcisist* pentru care oprera este pretextul propriului discurs (metatext). Criticul tentat de obiectivitate lipseşte, ori poate că absenţa sa sugerează faptul că obiectivitatea e ca şi imposibilă în comentariul literar.

În *Nicanor, ultimul om*, Mircea Petean se dovedeşte un observator lucid al timpului nostru, îndeosebi al peisajului literar-artistic, trăind intens, pasional clipele existenţei şi ficţionalizându-le magistral în varii registre. Stilul abordat, metatextual şi interdisciplinar, constituie o inovaţie originală prin contopirea genurilor literare. Neantul ameninţător, din spatele existenţei conferă ardenţă mesajelor mirceapeteniene.

Volumul se încheie cu ciclul de versuri *Din zicerile lui Nicanor, ultimul om,* apărut iniţial în volumul *Lovituri de nisip,* din 2004 (ce-i drept, acolo titlul era uşor schimbat: *Din zicerile lui Nicanor, anonimul transilvan*). Redăm, în chip concluziv, câteva mostre: *afirmă lucruri care ar putea constitui oricând tot/ atâtea capete de acuzare/ cu superbă indolenţă – gura omului e/ o moară care face din cuvinte nisip – zice/ şi pe faţă-i joacă vipia deşertului*, sau: *umbli de dâra omului – zice/ cumpăraţi un cocotier/ urcăte-n el şi scutură-l/ culege fructul cu grijă/ coasei o pereche de cotiere şi trimite-l la slujbă*, şi: *îţi recomand – zice// ca zi după zi să te dedai acestui mic exerciţiu –/ uită-te îndelung în golul ferestrei şi vei vedea/ cum toate se resorb în vidul originar*. Revenim astfel la neantul din spatele existenţei.

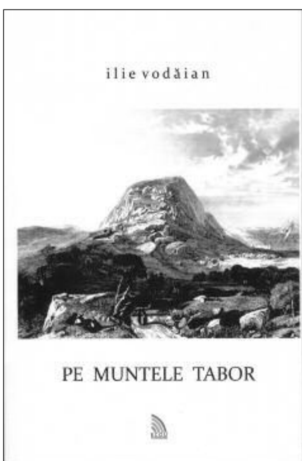
Spectaculoasa carte a lui Mircea Petean (a nu se neglija nici dimensiunea ludică, nici cea fantastică, nici cea intens speculativă a discursului său literar) înregistrează cu o acuitate de ceasornicar oscilaţiile dintre existenţă şi neant, împlinire şi zădărnicie, rostire şi tăcere.

LUCIAN GRUIA

Pe Muntele Tabor

Poetul ca şi psalmistul e conştient că poezia sa merită laudă, dar nu pentru că poemele ar fi opera lui, ci pentru că sunt inspirate de Duhul Sfânt...

E.N.

Faceţi pauză în lucrul vostru obişnuit, în preocupările voastre curente, cunoaşterea poeziei ca şi cunoaşterea divinităţii nu se dobândeşte în grabă, între două alte treburi, ea cere o anumită aşezare a minţii, o anumită stare a sufletului. *”Poemele creştine din volumul Pe Muntele Tabor îl au autor pe Dumnezeu care inspiră şi mâna scriitorului ce aşază în slove gânduri sfinte, care vor hrăni sufletele însetate de adevăr”* cum în mod fericit se exprimă în binecuvântarea de la începutul textului, Patriarhul locului, Calinic al Argeşului şi Muscelului, şi preţuit scriitor, la rândul Înaltpreasfinţiei Sale.

Poezia este un exponent al poetului faţă de casa lui Dumnezeu care prin creaţie devine vizibilă şi îndeamnă la contemplaţie şi la trăirea în smerită cugetare ca acoperământ dumnezeiesc, pentru ca propriile noastre izbânzi să nu fie văzute, poezia îndeamnă la smerită cugetare ca adânc fără fund al puţinătăţii noastre care nu poate fi jefuit de niciun tâlhar.

Ilie Vodăian recrează cu sufletul, cu cuvântul şi cu imaginaţia *Muntele Tabor* pe care îşi întemeiază un univers spiritual atins de aripi de îngeri, prin care îşi deschide drum către Dumnezeu *„în zbor de vultur, de cocor de buburuză,/ ori prin albastrul spectral din adâncul ceresc."* către *„icoana înrămată în mister - / icoana Ta, la care ţin atât de mult, / încât nu mi-ar ajunge s-o privesc / nici de-aş avea timpul să dau cu pasul / distanţa, dus-întors, de la pământ la cer!"* (De când mă ştiu). Cu inima încărcată de credinţă, poetul merge pe urmele Fiului lui Dumnezeu, alături de Petru, Ioan şi Iacob, pe vârful Tabor, stăruind în întrebarea către înger: *Am ajuns, oare, atât de aproape de hotarul / dintre lumină şi nesfârşita noapte fără stele?!..."* Fără îndoială că întâlneşte aici Lumina cerească, Lumină de Dumnezeu întrupat în care se află învăluiţi Moise şi Ilie, şi unde apostolul Petru doreşte să le ridice trei colibe. Eroul liric participă afectiv, la acest eveniment revelator care îl încarcă de har, precum şi la *Cina cea deTaină*, la care i-a parte ca martor simţind cum *Se zvârcoleşte aluatu-n cuptor / cu gândul la pâinea ce se va frânge / peste vinul prelins / ca o dâră de sânge pe masa tăcerii. Ciorchinul din viţa-de-vie simte / cum aleargă prin coajă şi sâmburi / acidul din spinul durerii.*(Cina) Versul său când devine dramatic, când se proiectează către un mâine luminos în care *”Va fi o zi deosebită. / Sângele Mirelui a curs de ieri / înroşind ouăle din cuibare. Mâine o să ne trezim cu noaptea-n cap / să prindem clipa când se-aprinde, / de la sine, lumina ce nu piere.// Lumina pe care o vom ţine strâns / în mâini,/ curaţi la trup, şi-n cuget mai curaţi, / să ne împărtăşim / în haine noi, de sărbătoare / aşa cu se cuvine pentru ÎNVIERE.*

În *Muntele Tabor*, Ilie Vodăian celebrează poetic Învierea lui Iisus, cu lumina, cu bucuria, cu înnoirea vieţii: *Miroase peste tot a primăvară / şi cineva îi unge picioarele cu mir. / Şi cu ulei de liliac înflorit le unge / să fie întărite pentru călătoria prin negura / pe care, de la un capăt la altul, / cu spada REÎNVIERII o va străpunge!*

Miturile biblice, cum ar fi cel al Nunţii de la Canna Galileii, din faţa primei minuni a Mântuitorului, prezenţa Maicii Domnului, cuiele bătute în trupul sublimului crucificat, cutremurul, suferinţa planetei, apariţia Treimii şi glasul Tatălui: *Acesta este Fiul Meu Cel Preaiubit!,* Crucea ca simbol al creştinătăţii, vinul Sfintei Euharistii şi Rugăciunea, sunt recurente pe parcursul discursului liric al acestei cărţi încărcată de un mesaj optimist pe calea regală a căutării lui Dumnezeu şi a îndumnezeirii omului.

Cartea de faţă este însufleţită de fiorul dumnezeiesc şi de trăirea revelatoare a autorului, care prin conţinutul poemelor sale creştine face ca Dumnezeu să devină vizibil, şi cititorul să-L urmeze pe întregul Său drum din Galileea şi până la Cruce, de la Înviere şi până la Înălţarea în Împărăţia cerurilor. Textul liric se constituie într-o rugăciune continuă, într-un imn de credinţă şi dăruire, de înălţare pe Muntele Tabor, munte al Luminii coborâte din inima Tatălui.

Poetul ca şi psalmistul e conştient că poezia sa merită laudă, dar nu pentru că poemele ar fi opera lui, ci pentru că sunt inspirate de Duhul Sfânt, fără de care nimic nu capătă strălucire, aici jos, pe pământul sacru.

ELISAVETA NOVAC

cronici

O Arcă a Speranței

În linia romanelor sale anterioare („Maja Desnuda", „Pesta") şi a volumelor de povestiri (Dintre care cităm doar unul, mai recent, „Die Fabrukler-Povestiri din Fabric"), romanul Danei Gheorghiu, recent apărut la Editura Proema, „Toamna, când se bat nucii", se menţine în perimetrul prozei de atmosferă, dar şi de introspecţie a sufletului feminin. Minuţiozitatea cu care autoarea disecă sentimente, atitudini, situaţii de viaţă e, şi de data aceasta, exemplară. Operaţia „pe suflet" e completă şi executată, cu tot instrumentarul, în faţa cititorului: „obiectul" e întins pe masă şi asistăm, în direct, la incizii, extirpări şi reparaţii epiteliale. De fapt, modulul de esenţă al romanului Danei Gheorghiu este sentimentul de solidaritate umană. Fustrarea, revolta, când mocnită, când manifestă, este pentru un gest nu doar de malpraxis, dar mai ales de sub-uman (dr. Ferfelea*)*, cu atît mai de neînţeles, cu cât el venea de la un om care fusese multă vreme în preajma familiei, care păruse a deconta idealuri intelectuale comune, dar care se dovedise a fi un impostor moral. Romanul evoluează, treptat, din rechizitoriu vehement, până la la efortul eroinei de a-şi scruta viaţa în episoadele ei esenţiale, de a scruta marginile subţiri ale existenţei ca om, în speţă ca femeie, cu precarităţile pe care le impune Destinul. Boala îi dă ocazia de a se auto-devoala artistic, dar şi propensiuni spre marginea inefabilă a Condiţiei Umane. Răul, nesomnul conştiinţei devin paradigme ale spiritului veşnic nesaturat. Vehemenţa din debutul romanului lasă loc, încet, unui sentiment nou, de îndârjire în faţa provocării Destinului. ”Vreau să trăiesc!" e noua deviză sub care marşează femeia din ”Toamna, când se culeg nucii" şi care adună în jurul ei, ca într-o Arcă a lui Noe, toate celelalte locatare ale salonului. Astfel, salonul se transformă, subit, dintr-o locaţie a lâncezelii spre Moarte, într-o corabie a Speranţei, iar la rândul lui, romanul evoluează, sub ochii noştri, dintr-un imn al revoltei, într-un protest existenţial, ca mai apoi să devină un Cor al solidarităţii umane. Traversarea Sentimentului, segmentarea lui în porţiuni distincte şi dureroase, de la Revoltă, la Acceptare şi, în sfârşit, la Luptă, dă miza majoră a acestui roman de o densă tensiune ideatică, dar şi, aşa cum ne-a obişnuit Dana Gheorgiu în celelalte volume, de o stilistică impecabilă.

Impresia de dans într-un perimetru limitat, de gherghef pe spaţii mici e prezentă şi în romanul de faţă. Predispoziţia Danei Gheorghiu pentru valenţele amănuntului e evidentă, atât la nivelul frazei şi al cuvântului, dar şi în secvenţele naraţiunii. Salvarea propriului suflet, dar şi al celui de lângă tine devine miza majoră a fiecăreia dintre pasagerele acestei Arce contemporane, căpătând accente dramatice, punctate semnificativ în substanţa cărţii: ”Oare cum poţi să zâmbeşti cu sabia lui Damocles deasupra capului?..." Absenţa unui „doctor de suflete" din schema spitalului, resimţită de către pasagerele ce călătoresc către un liman al Morţii, transformate într-un detaşament al Speranţei, face ca fiecare dintre ele să devină, pentru sine şi pentru celelalte, un ”doctot de suflet". Solidaritatea şi Speranţa se propagă în chiar substanţa de cuvânt a romanului: finalul devine, din punct de vedere al demersului narativ, fluid, ca unda unui torent ce vine cu puterea Nădejdii şi mătură tot ce înseamnă laşitate, incompetenţă, rea voinţă, dar şi imbatabil Destin. Singura deviză în lupta atât de inegală cu Cancerul e: ”Voi trăi". Dar nu singură: ci cu acei din jurul meu, pe care Dumnezeu, voit sau doar prin probabilitate, ni i-a aşezat alături. Astfel, ”Voi trăi" devine curând un ”Vom trăi!", deopotrivă militant şi imperativ. Romanul Danei Gheorgiu este un Imn contemporan al Solidarităţii umane, al unei lupte pe care o zărim prea ades în jurul nostru şi la care credem că suntem doar spectatori. ”A, nu! A! Să nu aud! Nu se poate. Luptăm, luptăm"" se aude strigătul Danei, deopotrivă pacientă, eroină de roman şi romancieră, dublat de ecoul de cor antic al celorlalte încercate ale Destinului: Niculina, Vera, Lidia, Ludmila, Roswita, Kottila, Marika: ”Suntem cu toţii în aceeaşi corabie!" Romanul Danei Gheorghiu este şi un apel, nu doar la condescendenţă, dar mai cu seamă la Solidaritate. Un sentiment al Umanului în marş ”umăr lângă umăr" pe care l-am mai regăsit doar în romanele lui Malraux.

„Toamna, când se bat nucii" este un roman adevărat, dens şi problematic, un roman incitant, cu o problematică terifiantă, în care se simte sângele subţire, pus în rol de cerneală, în care sentimentul implacabilului, dar şi al Speranţei e despicat în două, în patru şi-n câte e nevoie, de mâna sigură a unei prozatoare adevărate.

GHEORGHE TRUŢĂ

Leonid Dragomir

Biblioteca de filozofie

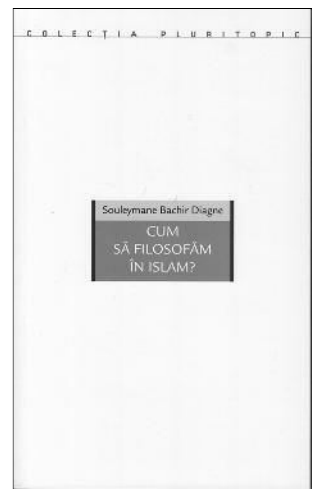
Falsafa

Cum să filosofăm în Islam? de Souleymane Bachir Diagne (trad. de Ciprian Mihali şi Andreea Raţiu, Ed. Ideea Design & Print, Cluj 2015), filosof născut în Senegal, cu studii la Paris în logică şi istoria filosofiei, conţine în acel semn al întrebării tensiunea existentă dintotdeauna în lumea islamică între raţiune prin esenţă iscoditoare, dubitativă şi supunerea totală proprie învăţăturilor *Coranului*. Pentru a justifica posibilitatea filosofiei în acest spaţiu autorul indică unele dintre întrebările lăsate deschise de religia lui Mahomed, precum: cine trebuie să guverneze?; totul este predestinat sau omul are liber arbitru?; cum putem vorbi despre Dumnezeu (Allah) în condiţiile în care El depăşeşte categoriile prin care-L numim?; *Coranul* este creat, deci poate fi interpretat sau increat, ceea ce conduce la literalismul absolut?; dacă limba arabă a Revelaţiei coranice este limba perfectă, atunci traducerile din alte limbi sunt atât inutile, neaducând nimic, cât şi dăunătoare întrucât o impurifică. Mai ales răspunsul la ultima problemă a dat naştere filosofiei în Islam, ştiut fiind că ea a apărut prin traducerea şi asimilarea de către câţiva gânditori musulmani a filosofiei greceşti. S-a petrecut ceea ce se cheamă o *translatio studiorum*, o transplantare a elenismului în Orient după închiderea de către împăratul Justinian a şcolilor filosofice din Atena şi Alexandria în anul 529. ”Filosofia (falsafa în arabă n.m) în pământul islamic este o istorie de întâlniri: cea dintre filosofia greacă şi teme islamice; cea dintre limbile siriacă şi greacă şi limba arabă; cea dintre tradiţiile teologico-filosofice care se întrepătrund astfel încât o istorie a filosofiei medievale care aşa cum se întâmplă adesea, să urmărească doar firul filosofiei creştine latine ar fi una trunchiată, incompletă", scrie cu o îndreptăţire confirmată de mulţi istorici mai recenţi ai filosofiei, autorul[1].

Filosofia islamică s-a născut aşadar ca dialog şi numai sub această formă poate exista. Diagne oferă în sprijinul acestei idei o istorie a principalelor momente de refecţie filosofică în islam, expunând cu multă claritate gândirea unor: Al Farâbi (sec a IX-lea), Avicenna (sec al X-lea), Averroes (sec al XI-lea) iar mai recent, Afgani (sex al XIX-lea) sau Iqbal (sec XX). Cititorul de filosofie occidental va regăsi în tradiţia gândirii islamice multe teme comune şi afinităţi între filosofii musulmani şi: Descartes, Spinoza, Leibniz, Pascal, Nietzsche, Bergson ş.a. Cartea pledează pentru deschiderea islamului spre modernizare şi pluralism prin intermediul raţiunii, singura facultate umană ce poate media un dialog între persoane ce nu rămân prizoniere certitudinilor religiei şi culturii proprii. Conduce reflecţia critică, raţională la relativism sau necredinţă (infidelitate)? Timpul, deci modernitatea, aduce cu sine uitarea mesajului iniţial al lui Mahomed şi degradarea comunităţii primilor musulmani? Fundamentaliştii răspund pozitiv şi rezultatele se văd. Rostul filosofiei este exact contrariul – unul dintre capitole se intitulează *Obligaţia de a filosofa* – anume de a educa în sensul deschiderii spre Celălalt, fără a-ţi pierde propria identitate. Astfel, timpul nu trebuie denigrat pentru că „este Dumnezeu", cum spune poetul şi filosoful indian Muhammad Iqbal, iar la o definiţie precum aceasta a lui Ibn Tufayl: "a se reda sieşi şi a se împăca în felul acesta cu Dumnezeu, pentru că s-a împăcat cu sine – aceasta se numeşte: <<islam>>", poate medita, cred, cu folos orice creştin.

Poate că soluţia unui dialog real cu lumea musulmană o reprezintă nu politica sau economia, ci cultura. O zicală considerată un mesaj esenţial al islamului sună astfel: "Mai preţioasă decât sângele martirilor este cerneala savanţilor[2]". Dumnezeu ştie!

Filosofia islamică s-a născut aşadar ca dialog şi numai sub această formă poate exista.

[1]De altfel este cunoscut faptul că gândirea medievală occidentală îşi datorează începuturile traductorilor operelor lui Aristotel din arabă.

[2] O altă lucrare a lui Souleymane Bachir Diagne, dedicată problemelor şi istoriei gândirii africane se intitulează chiar aşa: *Cerneala savanţilor* (trad. de Alexandru Matei, Ed. Ideea Design et Print, Cluj, 2014).

Florian Silişteanu

Din cana cu păsări

un alt cântec de depărtare

taie Doamne iarba rea
din toată grădina mea
taie de la rădăcină
până când dă spre lumină
toată depărtarea lumii
pe care o latră câinii

taie Doamne iarba toată
că e verde că-i uscată
tai-o să nu se ascundă
moartea care stă la pândă

de parcă s-ar mărita
tot mereu cu-altcineva
că vine te ia şi pleacă
altei lumi să te petreacă

taie Doamne din desiş
să nu vină pe furiş
să mă prindă nembăiat
că am stea de măritat
şi băieţii de-nsurat
taie Doamne iarba rea
din toată inima mea
taie de la rădăcină
până când se face lumină

28 septembrie, 2015 -
fresno - california

cronici

Teodor Oancă

Microsisteme antroponimice. Nume de familie provenite de la nume de păsări şi animale domestice

...există porecle rezultate din cuvinte comune, care au dobândit un sens metaforic. A. Candrea face distincţie între poreclele individuale, aplicate unor persoane, şi poreclele generale, aplicate la diferite naţionalităţi. Reţinem şi clasificarea poreclelor individuale, grupate astfel: A. *privitoare la starea fizică a individului;* B. *Privitoare la starea morală a individului* (cusururi, năravuri); C. *Privitoare la starea socială a individului.*

Numele de familie româneşti se organizează, în funcţie de provenienţa lor, în microsisteme antroponimice. Cel mai numeros microsistem antroponimic este cel care cuprinde numele de familie rezultate de la nume personale şi derivatele lor. Acestea înregistrează frecvenţe foarte mari, de ordinul zecilor de mii. Pe locuri fruntaşe se situează microsisteme antroponimice care cuprind nume de familie care exprimă originea locală, cele care provin de la nume de meserii, funcţii publice[1] etc. O categorie aparte include nume de familie provenite din supranume rezultate din porecle.

Porecla[2] ia naştere ca element de denominalizare personală. Când aceasta se transmite colateralilor şi urmaşilor, funcţionând ca nume de familie neoficial, ea devine supranume (Cf. A. Candrea).

Ştefan Paşca distinge o deosebire de altă natură dintre supranume şi poreclă[3].

Cum numele de familie se transmite pe cale bărbătească de la o generaţie la alta, ne aşteptăm să le considerăm că au o vechime de cel puţin 150 de ani. Este vorba de numele de familie format dintr-un cuvânt, spre deosebire de cel care aparţine sistemului popular, tradiţional, format din numele tatălui, urmat de cel al bunicului şi, eventual, de un supranume (*Ion Gheorghe Vasile Băcanu*).

Numele de familie pe care le discutăm aici îşi au originea în porecle. Având în vedere distanţa mare în timp de la data poreclirii unei persoane şi momentul prezent, identificarea cauzelor care au generat porecla nu mai poate fi posibilă. Ştefan Paşca[4] precizează în acest sens: "Fiecare nume de persoană îşi are istoria proprie". Din anchetele întreprinse de noi a rezultat că abia dacă poate fi dată o explicaţie care priveşte porecla atribuită bunicului. În cele mai multe cazuri răspunsul este acelaşi: „Aşa ne-am numit".

În sistemul popular de denominaţie, porecla este şi azi prezentă şi definitorie în identificarea unei persoane. La nivelul satului, oamenii se cunosc mai mult prin poreclă decât prin numele de familie. Acesta are o funcţie pasivă, este cunoscut, dar prea puţin uzitat. Porecla tatălui se transmite şi azi copiilor, nepoţilor, deşi aceştia au un nume de familie oficial, consacrat în documente de stare civilă. Aşa stând lucrurile, nu ne rămâne decât să considerăm că porecla atribuită unui înaintaş a luat naştere în mod similar cu cea atribuită azi. Cele patru surse de origine a unei porecle, menţionate în nota 2, au fost şi rămân valabile şi în prezent.

Aureliu Candrea, în *Poreclele la români*, Bucureşti, 1895, stabileşte caracterul fundamental al poreclei: „Satira a fost întotdeauna mijlocul de căpetenie prin care poporul a căutat să îndrepteze năravurile cele rele" (p.5). În această carte, autorul a discutat mai puţin porecle, nume proprii, dar a avut în vedere cauze care pot genera porecle. Sunt de reţinut mai multe consideraţii de ordin teoretic, cum este relaţia poreclă-supranume: „Dacă porecla dată cuiva de către o persoană este repetată şi de alţii la adresa aceleiaşi persoane, ea devine *supranume*" (p. 8). Totodată există porecle rezultate din cuvinte comune, care au dobândit un sens metaforic. A. Candrea face distincţie între *poreclele individuale*, aplicate unor persoane, şi *poreclele generale,* aplicate la diferite naţionalităţi. Reţinem şi clasificarea poreclelor individuale, grupate astfel: A. *privitoare la starea fizică a individului;* B. *Privitoare la starea morală a individului* (cusururi, năravuri); C. *Privitoare la starea socială a individului* (p. 12-13). Din punctul de vedere al lui A. Candrea, porecla este expresia atitudinii colectivităţii faţă de defectele unor persoane: „Poporul, dacă găseşte la o persoană un cusur oarecare, care nu-i e pe plac, îi dă porecla care caracterizează bine cusurul acela. /.../ Cu chipul acesta poreclele s-au specializat, avându-şi fiecare rolul de a califica mai de aproape pe leneşi şi trândavi, pe proşti şi nevoiaşi, pe vicleni şi pe răi, pe urâţi şi zgârciţi, pe beţivi şi desfrânaţi" (p. 10).

O precizare demnă de luat în consideraţie aparţine lui Ştefan Paşca: „La baza alegerii şi răspândirii supranumelor stăpâneşte aproape nelimitat, capriciul" (p. 53). De cele mai multe ori, porecla, devenită în timp supranume, îşi găseşte explicaţia într-o întâmplare, al cărei „erou" este cel poreclit.

Credem că poreclele care stau la baza numelor de familie provenite de la nume de păsări sau animale domestice pot fi explicate şi prin capriciu. Este de remarcat că Aureliu Candrea n-a identificat astfel de porecle. Cert este că o trăsătură oricât de mică de caracter poate genera o poreclă. O împrejurare aparte în care se găseşte o persoană poate, la rândul ei, să stea la baza apariţiei unei porecle. Rezultă de aici că aceeaşi poreclă poate avea la persoane diferite cauze diferite. Alte ori, starea sau comportamentul mai multor persoane poate fi etichetată prin acelaşi cuvânt, fapt care explică frecvenţa mare a unor nume de familie provenite de la o poreclă. Unui fricos, indiferent de vârsta la care se constată această caracteristică, i se atribuie, de regulă, porecla *Iepure*, *Şoşoi*, aşa cum un bărbat afemeiat este frecvent poreclit *Bicu*, *Cocoş, Tauru, Ţapu*, în opoziţie cu *Clapon* (clapon „cocoş castrat", cu sensul figurat „bărbat impotent"). Exemple de felul acesta pot fi numeroase. O persoană arogantă este asociată cu numele păsărilor curcan, gâscan, de la care rezultă poreclele *Curcan, Gâscan*. Un tânăr încăpăţânat şi pus pe scandal a putut fi poreclit *Berbec, Dulău*, aşa cum unul novice: *Mânzu, Viţel.* Numeroase porecle au primit femeile. *Pisică* sugerează „o femeie şireată/../ care cu o mână te mângâie şi cu alta te zgârie" (A. Candrea). „*Căţea* se porecleşte o femeie rea, arţăgoasă" (A. Candrea), dar şi una de moravuri uşoare. O femeie grasă şi cu mers legănat este adesea poreclită *Gâscă, Raţă,* iar o persoană cu inteligenţă precară e poreclită *Găină, Oaie.*

Frecvenţele[5] numelor de familie provenite de la nume de păsări şi animale domestice scot în evidenţă ingeniozitatea oamenilor în evidenţierea unor semne caracteristice persoanelor apropiate. Caracterul satiric al acestora este evident. Cu toate acestea, cei porecliţi şi-au însuşit porecla, nu au repudiat-o şi au acceptat-o ca nume de familie oficial care s-a transmis generaţiilor următoare până în zilele noastre.

NOTE

1 Teodor Oancă, Nume *de familie care aparţin terminologiei viei şi vinului,* în „Studii şi Cercetări de Onomastică", 6 (2001), p. 89-98; *Microsisteme antroponimice. Nume de familie provenite de la nume de funcţii publice*, în „Studii şi Cercetări de Onomastică", 7 (2002), p. 181-104; *Microsisteme **antroponimice**. Nume de familie provenite de la nume de funcţii publice (II)*, în „Omagiu Gh, Bolocan", Editura Universitaria, Craiova, 2006, p. 328-339; *Microsistemi* antroponimici. *Cognomi formati dal nomi dei pesci,* în „Studii şi Cercetări de Onomastică şi Lexicologie", I (2008), nr. 1-2, p. 194-200.

2 Am definit porecla ca rezultat al codificării printr-un nume comun al unei particularităţi fizice, psihice, morale sau de comportament care caracterizează o persoană, căreia i se atribuie acest nume, cf. Teodor Oancă, *Onomastică şi dialectologie*, Fundaţia „Scrisul Românesc", Craiova, 1999, p. 44.

3 „Necesitatea utilizării termenului «supranume » e dictată de împrejurarea că acesta are o funcţiune exclusiv antroponomastică, pe când porecla indică o funcţiune semantică. Porecla se dă ca o batjocură unui individ, incidental, supranumele, născut din porecle şi calificative sunt legate indisolubil de numele indivizilor, devenind chiar ereditare", *Nume de persoane şi nume de animale în Ţara Oltului*, Bucureşti, 1936, p. 44.

4 *idem,* p. 7.

5 Frecvenţele din Anexă au fost extrase din Baza de date antroponimice a României, constituită la Facultatea de Litere a Universităţii din Craiova în octombrie 1994.

ANEXĂ

Bibilic 7 (Bc).

Bibilică 69: O- 43 (38-Dj, 5-Vl); **M-** 5 (Il); **ML-**5 **(**4-Bc, 1-Vs); **T-**13 **(**11-Bv, 2-Hd**); B-**3.

Bibiloiu 84: O-3 (Ot); **M-**62 (Tr); **D-**12 (Cţ); **BNT-**3 (Tm); **B-**4.

Câţă 391: O-198 (68-Dj, 16-Gj, 2-Mh, 88-Ot, 24-Vl); **M-**147 (36-Ag, 1-Br, 2-Bz, 1-Cl, 11-Db, 12-Gr, 5-Ph, 79-Tr); **D-**16 (9-Cţ, 7-Tl); **ML-**3 (1-Bc, 2-Gl); **MR-**3(Mm); **T-**9 (6-Bv, 3-Hd); **BNT-**2 (1-Cs, 1-Tm); **B-**13.

Câţu 1183: O-583 (241-Dj, 27-Gj, 206-Mh, 14-Ot, 95-Vl); **M-**220 (24-Ag, 22-Br, 24-Bz, 3-Cl, 2-Db,53-Gr, 31-Il, 18-Ph, 43-Tr); **D-**36 (32-Cţ, 4-Tl); **ML-**228 (2-Bc, 2-Bt, 1-Gl, 8-Nţ, 5-Sv, 209-Vr, 1-Vs); **MR-**1 (Mm); **T-**36 (3-Bn, 18-Bv, 5-Cj, 7-Cv,3-Hd); **BNT-**45 (15-Cs, 30-Tm); **B-**34.

Clapon 491: O-5 (3-Mh, 2-Vl); **M-**34 (1-Ag, 9-Br, 7-Bz, 15-Gr, 2-Tr); **D-**16 (Cţ); **ML-**345 (75-Bc, 113-Bt, 1-Gl, 50-Iş,19-Nţ, 13-Sv, 66-Vr, 8-Vs); **T-**31 (2-Bn, 11-Bv, 3-Cj, 12-Hd, 3-Sb); **BNT-**9 (Cs); **B-**51.

Cocoş 4787: O-640 (168-Dj, 26-Gj, 37-Mh, 132-Ot, 277-Vl); **M-**1339 (29-Ag, 428-Br, 156-Bz, 106- Cl, 32-Db, 69-Gr, 192-Il, 170-Ph, 157-Tr); **D-**541 (465-Cţ, 76-Tl); **ML-**243 (15-Bc, 9-Bt, 60-Gl, 24-Iş, 14-Nţ, 41-Sv, 56-Vr, 24-Vs); **MR-**62 (25-Mm, 37-Sm); **T-**644 (34-Ab, 162-Bn, 68-Bv, 43-Cj, 9-Cv, 113-Hd, 1-Hg, 60-Ms, 154-Sb); **CR-**176 (52-Ar, 114-Bh, 10-Sj); **BNT-**353 (209-Cs, 144-Tm); **B-**789.

Cucoş 2155: O-4 (1-Mh, 3-Ot); **M-**80 (8-Ag, 9-Br, 21-Bz, 4-Cl, 3-Db, 1-Gr, 12-Il, 13-Ph, 9-Tr); **D-**73 (Cţ); **ML-**1824 (69-Bc, 65-Bt, 207-Gl, 635-Nţ, 486-Sv, 58-Vr, 304-Vs); **MR-**2 (Mm); **T-**102 (8-Ab, 11-Bn, 37-Bv, 10-Cj, 4-Cv, 24-Hd, 3-Hg, 5-Sb); **CR-**6 (4-Ar, 2-Bh); **BNT-** 45 (5-Cs, 40-Tm); **B-**19.

Curcan 1289: O-230 (136-Dj, 8-Gj, 68-Mh, 13.Ot, 5-Vl); **M-**319 (50-Br, 10-Bz, 4-Cl, 9-Db, 26-Il, 49-Ph, 171-Tr); **D-**74 (73-Cţ, 1-Tl); **ML-**379 (81-Bc, 123-Bt, 5-Gl, 99-Iş, 10-Nţ, 29-Sv, 13-Vr, 19-Vs); **T-**68 (60-Bv, 1-Cv, 5-Hd, 2-Mş); **CR-**7 (Ar); **BNT-**30 (10-Cs, 20-Tm); **B-**182.

Curcă 3472: O-735 (353-Dj, 118-Gj, 21-Mh, 114-Ot, 129-Vl); **M-**790 (122-Ag, 68-Br, 71-Bz, 15-Cl, 28-Db, 53-Gr, 24-Il, 299-Ph, 110-Tr); **D-**204 (124-Cţ, 80-Tl); **ML-**1337 (36-Bc, 405-Bt, 22-Gl, 313-Nţ, 409-Sv, 134-Vr, 18-Vs); **MR-**2 (Mm); **T-**287 (4-Ab, 15-Bn, 145-Bv, 5-Cj, 10-Cv, 53-Hd, 21-Hg, 14-Ms, 20-Sb); **CR-**12 (5-Ar, 7-Bh); **BNT-** 59 (8-Cs, 51-Tm); **B-**46.

Găină 5958: O-792 (438-Dj, 123-Gj, 70-Mh, 132-Ot, 29-Vl); **M-**1044 (135-Ag, 41-Br, 64-Bz, 84-Cl, 11-Db, 167-Gr, 18-Il, 147-Ph, 377-Tr); **D-**164 (129-Cţ, 35-Tl); **ML-**2484 (150-Bc, 324-Bt, 57-Gl, 712-Iş, 616-Nţ, 236-Sv, 211-Vr, 178-Vs); **MR-**16 (14-Mm, 2-Sm); **T-**367 (8-Ab, 99-Bn, 106-Bv, 13-Cj, 5-Cv, 102-Hd, 11-Hg, 8-Ms, 15-Sb); **CR-**32 (24-Ar, 4-Bh, 4-Sj); **BNT-**570 (471-Cs, 99-Tm); **B-**489.

Gîscan 493: O-264 (132-Dj, 10-Gj, 110-Mh, 5-Ot, 7-Vl); **M-**126 (10-Ag, 39-Db, 3-Il,74-Tr); **D-**28 (20-Cţ, 8-Tl); **ML-**1 (Bc); **T-**33 (2-Bn, 3-Cj, 7-Hd, 21-Mş); **CR-**1 (Bh); **BNT-**13 (3-Cs, 10-Tm); **B-**27.

Gîscă 2140: O-455 (36-Dj, 9-Gj, 32-Mh, 297-Ot, 81-Vl); **M-**600 (29-Ag, 160-Br, 31-Bz, 15-Cl, 41-Db, 201-Gt, 28-Il, 37-Ph, 58-Tr); **D-**229 (199-Cţ, 30-Tl); **ML-**589 (215-Bc, 52-Bt, 31-Gl, 17-Iş, 44-Nţ, 139-Sv, 40-Vr, 51-Vs); **MR-**8 (5-Mm, 3-Sm); **T-**180 (12-Ab, 8-Bv, 73-Cj, 2-Cv, 38-Hd, 2-Hg, 33-Mş, 12-Sb); **CR-**9 (5-Ar, 4-Bh); **BNT-**44 (27-Cs, 17-Tm); **B-**26.

Raţă 3272: O-365 (101-Dj, 184-Gj, 31-Mh, 31-Ot, 18-Vl); **M-**428 (49-Ag, 32-Br, 27-Bz, 40-Cl, 8-Db, 74-Gr, 27-Il, 75-Ph, 96-TR); **D-**224 (112-Cţ, 112-Tl); **ML-**1793 (704-Bc, 79-Bt, 449-Gl, 12-Iş, 85-Nţ, 258-Sv, 96-Vr, 110-Vs); **MR-**8 (Mm); **T-**221 (9-Ab, 1-Bn, 96-Bv, 2-Cv, 75-Hd, 5-Hg, 13-Mş, 20-Sb); **CR-**15 (9-Ar, 3-Bh, 3-Sj); **BNT-**188 (107-Cs, 81-Tm); **B-**30.

Răţoiu 484: O-256 (173-Dj, 23-Gj, 59-Ot, 1-Vl); **M-**67 (5-Ag, 3-Br, 38-Bz, 1-Cl, 7-Gr, 1-Il, 11-Ph, 1-Tr); **D-**17 (9-Cţ, 8-Tl); **ML-**97 (47-Bc, 21-Gl, 8-Nţ, 11-Sv, 10-Vr); **T-**30 (1-Bn, 16-Bv, 2-Cv, 3-Hd, 8-Sb); **CR-**1 (Ar); **BNT-**13 (9-Cs, 4-Tm); **B-**3.

Berbec 2404: O-108 **(**71-Dj,4-Gj, 30-Mh**,** 2-Ot, 1-Vl); **M-**1358 (21-Ag, 45-Br, 323-Bz, 157-Cl, 107-Db, 223-Gr, 140-Il, 162-Ph, 180-Tr); **D-**210 (180-Cţ, 30-Tl); **ML-**176 (31-Bc, 28-Bt, 16-Gl, 25-Iş, 27-Nţ, 2-Sv, 13-Vr, 34-Vs); **T-**70 (2-Ab, 38-Bv, 6-Cj, 19-Hd, 1-Hg, 4-Sb); **CR-**1 (Bh); **BNT-**23 (5-Cs, 18-Tm); **B-**458.

Căţea 194: O-184 (1-Gj, 62-Mh, 121-Vl); **M-**6 (1-Ag, 1-Db, 4-Ph); **ML-**1 (Nţ); **T-**2 (Bv); **BNT-**1 (Cs).

Cotoi 2547: O-992 (327-Dj, 211-Gj, 130-Mh, 217-Ot, 107-Vl); **M-**259 (7-Ag, 59-Br, 33-Bz, 59-Cl, 2-Db, 10-Gr, 6-Il, 1-Ph, 82-Tr); **D-**70 (50-Cţ, 20-Tl); **ML-**104 (7-Bc, 1-Bt, →

Ion Popescu-Sireteanu

Nucleul lexical autohton *hord* și familia lui

În cartea **Limbă și istorie românească**, Timișoara, 2003, p. 114 și următoarele, am vorbit despre cuvântul **hordă**, pl. **horde**, din **Letopisețul** lui Grigore Ureche, folosit cu înțelesul „depresiuni", „coclauri; locuri deluroase, accidentate; locuri cu râpi și prăpăstii".

Acest apelativ topic a dispărut, dar a lăsat în urmă o mulțime de variante și derivate bine reprezentate mai cu seamă, în toponimie și antroponimie.

Cercetarea făcută m-a dus la concluzia că **hord/ord** reprezintă un puternic nucleu lexical autohton, înrudit îndeaproape cu nucleele lexicale **mold** și **bold** pe care le-am prezentat, cu familiile lor, în lucrarea **Memoria limbii române**, vol. I și II.

Precizez de la început că **hord/hordă** nu are nici o legătură cu cuvântul **hoardă** și că nu este înregistrat în nici un dicționar.

Amintesc mai întâi numele satului **Hord**, atestat la 1358, pe lângă Secășeni în părțile Oraviței (Suciu, II, 340). După mai bine de un secol a fost menționat numele de sat **Horzfalwa** (**horz+falva**) **in comitatu Themes**, numit **Horzesthe,** adică **Horzești/Hordzești**, la 1485 **in districtu civitas Caransebes** (idem, locul citat). **Horz/Hordz** este pluralul lui **Hord.** Tot formă de plural este, cum se vede, numele topic **Hordești**. La 1638 este menționat un **Iuon Horz** în Țara Oltului (**Urbariile**, I, 636). Același nume **Horz** se întâlnește în Maramureș și în Țara Loviștei. Din ținutul Neamț a fost menționat, în **Recensămintele**, II, 38, numele **Lupul Hordii** (al lui **Hord** sau **Hordea)**. În Feleac, jud. Cluj, era **Dealul Hordii**. Numele **Horda** al unui bejenar din orașul Bistrița este consemnat de către Ion Nistor în **Bejenari**, 482.

Hord și **Hărduț** erau nume de familie și **Hărdulești** era un crâng (sătișor) în Tălagiu. Tot aici amintesc și numele de familie **Hardut**, variantă a lui **Hărduț**, și numele crângului **Harduțești** (Mager, **Ținutul Hălmagiului**, 166, 167), în Apuseni.

Despre numele propriu **Hordea**, Iorgu Iordan, în **Dicționar**, spune, greșit, că se explică prin apelativul **hoardă.**

Sunt cunoscute numele de sate **Hordila** și **Hordilești** din jud. Vaslui, explicabile prin apelativul **hordă**, cu suf. **-ilă** (+ **-ești).** Aici amintesc și numele de familie **Hordilă** din Cozmești, ținutul Vaslui (**Recensămintele**, I, 232).

În **Glosar dialectal**, 1939, Petre Coman semnalează existența verbului **hordăí** „a bate puțin laptele prins, fără să i se scoată untul" și adj. **hordăit** „(despre lapte) amestecat fiert cu nefiert" și „bătut împreună". Sensul acestui verb se explică prin păstorit, în relație cu stâna în care mulsul se face la câmp, iar prelucrarea laptelui acasă. Transportul laptelui în vase, peste horde, peste neregularități ale drumului, presupune baterea lui.

Aducem în apropierea celor două cuvinte verbul **hordorosí** „a umbla cu vasele făcând zgomot". Se spune **hordorosește prin vase**, adică „umblă prin vase și face zgomot". Verbul **hordorosí** se explică printr-un derivat **hordoros** „(despre locuri) cu horde, cu neregularități", sensul fiind în legătură cu zgomotul produs de vasele duse în căruță/în car, dintr-un loc în altul". Același verb **hordorosi**, cu sensul „(despre căruță) a merge hodorogind din încheieturi" și adj. **hordorosit** „hodorogit" a fost înregistrat din Oltenia de către Dorina Bărbuț. Variantă a acestui verb este **horborosí**, al cărui postverbal este **horbă** „vorbă".

Nu-i greu să admitem că de la **hord, hordă**, a fost derivat verbul **hordí** pronunțat în părțile de peste munți **horghí**, de unde postverbalul **horgă**, devenit și nume de familie. Din familia acestuia fac parte derivatele **Horgaș**, nume propriu menționat la 1388 în Țara Românească; **Horgea**, **Horghilă**, **Horgescul**, numele de sat **Horgești**, toate cu vechi atestări.

Sunt și nume fără **h-**. O înălțime din Sângiorz-Băi se numește **Dealul Oarghii**, de fapt **Dealul Oardei**. **Ioan Oargă** a fost numele lui Crișan, revoluționarul de la 1784, ortacul lui Horea.

Verbul **hurducá** trebuie încadrat în familia lui **hord,** cu închiderea lui **o** la **u.** Tot aici se așază verbul **hurduí** al cărui sens principal este „a face zgomot ca acela ce se aude când umblă o căruță, când se rostogolește un poloboc sau când cad mai multe obiecte tari, unul peste altul, dintr-o dată". Sensul vechi al acestui verb este, despre bolovani, stânci, „a se prăbuși, a se dărâma, a se rostogoli". Derivă, fără îndoială, din **hurd-**, cu suf. **-ui.** Aici precizăm că **hurd-** este o variantă a lui **hord-**.

Horhă a însemnat „deal râpos, surpat, dărăpănat; coclauri" și se explică prin **horgă** „idem", variantă a lui **hordă** „idem" . Cu această variantă s-a constituit expresia **a umbla horha** „a umbla fără nici un rost", cuvântul fiind apropiat de pluralul **horhoale** „dealuri râpoase, cu multe gropi".

Circulă prin Moldova verbul **horhăi** „a umbla în neștire, a rătăci, a umbla fără rost, a umbla degeaba; a căuta ceva (prin întuneric) și a nu găsi", ca în contextul: **Și tot horhăind el când pe o cărare, când pe un drum părăsit**... (Creangă) sau în contextele următoare: **Să nu umblați... horhăind încolo și încoace prin munți** (Marian); **Am horhăit toată noaptea și n-am putut nimeri acasă** (G. Tofan). La exemplele preluate din **Dicționarul Academiei**, mai adăugăm alte două contexte ilustrative: **Horhăind prin munți, căci nu cunoșteau drumul** (Ionescu, **Dicționar Suceava**, 27); **... horhăind pe coastele și pe stâncile acestea** (Marian, **Tradiții**, 1899, p. 93). Și în Oltenia este cunoscut verbul horhăi „ a orbecăi, a bâjbâi, a merge pipăind, a rătăci"(Bărbuț, 100).

Am prezentat aici doar o parte a familiei substantivului **hord,** fem. **hordă**, dar și așa se vede că s-a produs în timp și teritorial o mare diversificare a nucleului lexical pe care l-am identificat. Cuvintele din această familie au rămas cu etimologie necunoscută sau greșit soluționată din cauză că au fost analizate izolat, în afara familiei lor.

Mai multe informații, cititorul interesat poate găsi în lucrarea amintită la începutul acestui articol.

Cercetarea făcută m-a dus la concluzia că *hord/ord* reprezintă un puternic nucleu lexical autohton, înrudit îndeaproape cu nucleele lexicale mold și bold pe care le-am prezentat, cu familiile lor, în lucrarea *Memoria limbii române,* vol. I și II.

BIBLIOGRAFIE

BĂRBUȚ, Dorina, **Dicționar de grai oltenesc**, Craiova, 1990.

COMAN, Petre, **Glosar dialectal**, București, 1939.

DA = Dicționarul limbii române (litereleA-L) publicat de Academia Română, București, 1913-1949.

IONESCU, Serafim, **Dicționar geografic al județului Suceava**, București, 1894.

IORDAN, Iorgu, **Dicționar al numelor de familie românești**, București, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1983.

MAGER, Traian, **Ținutul Hălmagiului**, I-II, Arad, 1938.

MARIAN, S. Fl., **Tradiții poporane române din Bucovina**, București, 1895.

NISTOR, Ion, **Bejenari ardeleni în Bucovina**, în „Codrul Cosminului" (Cernăuți), II-III (1925-1926).

Recensămintele populației Moldovei, I-II, Chișinău, Ed. Știința, 1975.

SUCIU, Coriolan, **Dicționar istoric al localităților din Transilvania**, I, 1967; II, 1968, București, Ed. Academiei.

Urbariile Țării Făgărașului, I-II, 1601-1650. Editate de acad. D. Prodan, București, Ed. Academiei, 1970.

→ 17-Gl, 10-Iș, 57-Nț, 3-Sv, 8-Vr, 1-Vs); **MR**-10 (9-Mm, 1-Sm); **T**-835 (14-Ab, 104-Bn, 29-Bv,11-Cj, 25-Hd, 13-Hg, 630-Mș, 9-Sb); **CR**-31 (14-Ar, 2-Bh, 15-Sj); **BNT**-47 (22-Cs, 25-Tm); **B**-199.

Dulău 618: O-24 (4-Gj, 20-Mh); **M**-5 (2-Cl, 3-Ph); **D**-5 (Cț); **ML**-12 (10-Bc, 2-Nț); **MR**-8 (5-Mm, 3-SM); **T**-405 (175-Ab, 3-Bv, 26-Cj, 8-Hd, 65-Mș, 128-Sb); **CR**-120 (9-Ar, 111-Bh); **BNT**-30 (5-Cs, 25-Tm); **B**-9.

Epure 10037: O-2290 (730-Dj, 394-Gj, 459-Mh, 359-Ot, 348-Vl); **M**-2134 (435-Ag, 223-Br, 153-Bz, 22-Cl, 147-Db, 195-Gr, 33-Il, 416-Ph, 510-Tr); **D**-435 (344-Cț, 91-Tl); **ML**-2591 (198-Bc, 533-Bt, 349-Gl, 502-Iș, 121-Nț, 195-Sv, 282-Vr, 411-Vs); **MR**-23 (10-Mm, 13-Sm); **T-**974 (226-Ab, 133-Bn, 281-Bv, 45-Cj, 21-Cv, 195-Hd, 1-Hg, 30-Mș, 42-Sb); **CR**-91 (65-Ar, 8-Bh, 18-Sj); **BNT**-384 (207-Cs, 177-Tm); **B**-1115.

Iepure 1614: O-90 (6-Dj, 8-Gj, 2-Ot, 74-Vl**); M**-34 (4-Br, 23-Bz, 4-Db, 3-Tr); **D**-8(Cț); **ML**-17 (11-Sv, 6-Vr); **MR**-22 (2-Mm, 20-Sm); **T**-854 (198-Ab, 25-Bn, 23-Bv, 502-Cj, 78-Hd, 18-Ms, 10-Sb); **CR**-449 (45-Ar, 21-Bh, 383-Sj), **BNT**-87 (9-Cs, 78-Tm); **B**-53.

Măgăreață 230: O-137 (109-Dj, 12-Gj, 13-Mh, 3-Ot); **M**-74 (9-Ag, 12-Cl, 1-Db, 18-Gr, 4-Il, 3-Ph, 27-Tr); **D**-11 (Cț); **ML**-4 (1-Gl, 3-Vs); **T**-4 (Hd).

Măgăriță 102: O-1 (Dj); **M**-101 (97-Br, 2-Cl, 2-Il).

Miel 106: O-1 (Dj); **ML**-5 (Nț); **MR**-80 (64-Mm, 16-Sm); **T**-15 (10-Hd, 5-Sb); **BNT**-3 (Tm); **B**-2.

Mielu 420: O-28 (15-Dj, 10-Ot, 3-Vl); **M**-233 (63-Ag, 14-Bz, 25-Cl, 20-Db, 44-Il, 28-Ph, 39-Tr); **D**-1 (Cț); **ML**-30 (10-Bc, 2-Iș, 1-Nț**,** 17-Vr**); MR**-7 (Mm); **T**-8 (1-Bv, 1-Cj, 6-Hd); **B**-113.

Mînz 152: M-14 (Bz); **ML**-1 (Sv); **T**-1 (Sv); **CR**-126 (5-Ar, 121-Bh); **BNT**-10 (3-Cs, 7-Tm).

Mînzatu 447: O-85 (4-Dj, 30-Gj, 19-Mh, 13-Ot, 19-Vl); **M**-127 (123-Ag, 1-Br, 2-Cl, 1-Ph); **D**-11 (Cț); **ML-**54 (12-Bc, 3-Bt, 1-Gl, 10-Nț, 23-Sv, 5-Vs); **MR-**1 (Sm**); T-**106 **(**1-Bn, 96-Bv, 2-Cl, 7-Hd**); CR**-39 (36-Ar, 3-Sj); **BNT**-18 (4-Cs, 14-Tm); **B**-6.

Mînzu 830: O-62 (7-Dj, 2-Gj, 9-Mh, 23-Ot, 21-Vl); **M**-320 (16-Ag, 133-Br, 18-Bz, 40-Db, 104-Gr, 9-Ph); **D**-61 (Cț); **ML**-303 (2-Bc, 232-Gl, 9-Nț, 60-Vs); **T**-22 (4-Ab, 11-Bv, 5-Hd, 2-Ms); **CR**-3 (Bh); **BNT**-30 (28-Cs, 2-Tm); **B**-29.

Mîță 834: O-52 (38-Dj, 6-Gj, 3-Mh, 4-Ot, 1-Vl); **M**-91 (4-Ag, 41-Br, 18-Bz, 7-Cl, 3-Gr, 1-Il, 9-Ph, 8-Tr); **D**-157 (33-Cț, 124-Tl); **ML**-420 (95-Bc, 36-Bt, 88-Gl, 76-Nț, 4-Sv, 5-Vr, 116-Vs); **MR**-1 (Mm); **T**-93 (1-Ab, 5-Bn, 66-Bv, 7-Cj, 1-Cv, 12-Hd, 1-Sb); **CR**-5 (2-Bh, 3-Sj); **BNT**-5 (3-Cs, 2-Tm); **B**-10.

Mîțu 1087: O-386 (57-Dj, 80-Gj, 243-Mh, 2-Ot, 4-Vl); **M-**78 (1-Ag, 6-Br**,** 4-Bz, 46-Cl, 11-Db, 4-Gr, 2-Il, 4-Ph); **D**-60 (55-Cț, 5-Tl); **ML**-174 (5-Bc, 5-Bt, 25-Gl, 1-Nț, 17-Sv, 121-Vr); **MR**-1 (Sm); **T**-75 (9-Ab, 10-Bv, 3-Cj, 38-Hd, 6-Mș, 9-Sb); **CR**-19 (15-Ar, 4-Bh); **BNT**-277 (148-Cs, 129-Tm); **B**-17.

Oae 608: O-151 (103-Dj, 1-Gj, 4-Mh, 38-Ot, 5-Vl); **M**-276 (48-Ag, 7-Br, 28-Bz, 35-Cl, 12-Db, 23-Gr, 46-Il, 54-Ph, 23-Tr); **D**-37 (Cț); **ML**-36 (9-Gl, 1-Iș, 17-Vr, 9-Vs); **T**-8 (Hd); **CR**-5 (Ar); **B-**95.

Oaie 957: O-194 (30-Dj, 16-Gj, 12-Mh, 101-Ot, 35-Vl); **M**-424 (33-Ag, 40-Br, 46-Bz, 26-Cl, 54-Db, 16-Gr, 51-Il, 89-Ph, 69-Tr); **D**-53 (Cț); **ML**-95 (5-Bc, 1-Bt, 21-Gl, 2-Iș, 63-Vr, 3-Vs); **T**-19 (4-Bv, 15-Sb); **CR**-97 (3-Ar, 94-Bh); **BNT**-3 (1-Cs, 2-Tm); **B**-72.

Pisica 179: O-19 (13-Dj, 5-Ot, 1-Vl); **M**-38 (2-Ag, 10-Br, 1-Bz, 1-Cl, 2-Db, 4-Gr, 1-Il, 1-Ph, 16-Tr); **D**-22 (21-Cț. 1-Tl); **ML**-23 (1-Bt, 21-Iș,1-Vs); **T**-5 (2-Bv, 3-Sb); **BNT**-8 (1-Cs, 7-Tm); **B**-64.

Pisică 2306: O-386 (268-Dj, 90-Ot, 28-Vl); **M**-1230 (84-Ag, 382-Br, 18-Bz, 24-Cl, 136-Db, 127-Gr, 16-Il, 37-Ph, 406-Tr); **D**-238 (222-Cț, 16-Tl); **ML**-84 (5-Bc, 14-Bt, 55-Gl, 50-Iș, 5-Nț, 1-Vr, 4-Vs); **MR**-2 (Mm); **T**-39 (20-Bv, 1-Cj, 10-Hd, 8-Sb); **BNT**-24 (3-Cs, 21-Tm); **B**-253.

Pisoi 180: O-119 (91-Dj, 7-Gj, 21-Mh); **M**-3 (Gr); **D-**13 (6-Cț, 7-Tl); **ML**-3 (1-Iș, 2-Nț); **T**-6 (1-Bv, 1-Cv, 4-Hd); **BNT**-12 (11-Cs, 1-Tm); **B**-24.

Purcea 1311: O-418 (219-Dj, 5-Gj, 53-Mh, 128-Ot, 13-Vl); **M**-525 (84-Ag, 5-Br, 87-Bz, 4-Cl, 1-Db, 110-Gr, 21-Il, 3-Ph, 210-Tr); **D**-22 (Cț); **ML**-7 (1-Gl, 1-Iș, 3-Nț, 1-Sv, 1-Vs); **T**-199 (5-Ab, 170-Bn, 2-Bv, 8-Cj, 12-Hd, 2-Sb); **CR-**3 (2-Ar, 1-Sj**); BNT**-9 (6-Cs, 3-Tm); **B**-128.

Purcel 2632: O-330 (67-Dj, 122-Gj, 55-Mh, 42-Ot, 44-Vl); **M-355 (**112-Ag, 5-Br, 4-Bz, 13-Cl, 29-Db, 28-Gr, 10-Il, 31-Ph, 123-Tr); **D**-28 (Cț); **ML**-391 (28-Bc, 3-Bt, 98-Gl, 14-Iș, 40-Nț, 173-Vr, 35-Vs); **MR**-43 (3-Mm, 40-Sm); **T**-1103 (188-Ab, 151-Bn, 37-Bv, 660-Cj, 51-Hd, 4-Hg, 6-Ms, 6-Sb); **CR**-123 (75-Ar, 44-Bh, 4-Sj); **BNT**-123 (14-Cs, 109-Tm**); B**-136.

Șoldan 930: O-7 (Dj); **M-**281 (7-Br, 55-Bz, 6-Db, 70-Il, 143-Ph); **D**-21 (Cț); **ML**-535 (6-Bc, 54-Bt, 8-Gl, 117-Nț, 316-Sv, 2-Vr, 32-Vs); **MR**-2 (Mm); **T**-53 (4-Ab, 8-Bn, 20-Bv, 18-Hd, 2-Hg, 1-Mș); **CR-**4 (2-Ar, 2-Bh); **BNT-**26 (1-Cs, 25-Tm); **B**-1.

Șoșoi 450: O-347 (63-Dj, 146-Gj, 49-Mh, 48-Ot, 41-Vl); **M**-3 (1-Ag, 1-Ph, 1-Tr); **D**-22 (Cț); **ML**-26 (2-Bc, 4-Bt, 4-Gl, 16-Nț); **T**-28 (2-Ab, 6-Bv, 6-Hd, 7-Mș, 7-Sb); **BNT-**23 (11-Cs, 12-Tm); **B**-1.

Tauru 158: O-127 (6-Dj, 118-Gj, 3-Mh); **M**-3 (Gr); **T**-5 (Hd); **BNT**-9 (1-Cs, 8-Tm); **B**-14.

Țapu 2128: O-203 (25-Dj, 2-Gj, 2-Mh, 108-Ot, 66-Vl); **M**-558 (28-Ag, 115-Br, 45-Bz, 14-Cl, 66-Db, 2-Gr, 31-Il, 218-Ph, 39-Tr); **D**-112 (85-Cț, 27-Tl); **ML**-791 (20-Bc, 119-Bt, 110-Gl, 274-Iș, 128-Nț, 9-Sv, 43-Vr, 88-Vs); **MR**-7 (6-Mm, 1-Sm); **T-**216 (10-Ab, 13-Bn, 48-Bv, 13-Cj, 2-Cv, 83-Hd, 30-Ms, 17-Sb); **CR**-10 (5-Ar, 5-Bh); **BNT**-39 (7-Cs, 32-Tm); **B**-192.

Vițel 266: O-15 (1-Dj, 14-Mh); **M**-1 (Bz); **D**-6 (Cț); **ML**-217 (23-Bt, 2-Gl, 178-Iș, 11-Sv, 3-Vs); **T**-7 (3-Bv, 3-Hd, 1-Sb); **BNT**-7 (5-Cs, 2-Tm); **B**-13.

Știri de la Centrul Cultural Pitești

■ Centrul Cultural Pitești a organizat o nouă ediţie a Cenaclului literar-artistic „Mona Vâlceanu". Evenimentul a cuprins o lectură publică din creaţia scriitoarei argeşene Aurelia Corbeanu, despre care a vorbit în nota-i caracteristică, amfitrioana manifestării, profesoara şi scriitoarea Mona Vâlceanu. Manifestarea a fost animată de actorul Puiu Mărgescu, care a citit proze scurte semnate de Aurelia Corbeanu, dar şi de către distinsa autoare, care s-a remarcat prin cărţile sale, străbătute de sensibilitatea aparte faţă de copii. Aurelia Corbeanu a fost profesoară de limba şi literatura română la Curtea de Argeş şi a publicat până în prezent 9 volume de poezii şi proze scurte. Publicul format din elevi şi cadre didactice de la Colegiul Economic „Maria Teiuleanu" s-a delectat cu o oră de literatură, altfel.

Cupa Chinei la Şah

Toamna Piteșteană

Festivalul Cântecului Muntenesc

■ Primăria Municipiului Pitești și Consiliul Local au organizat, în perioada 2 – 11 octombrie, o nouă ediţie a Târgului „Toamna Piteşteană". Tradiţionala manifestare, care s-a desfăşurat în Piaţa „Vasile Milea", a cuprins o expoziţie de produse agro-alimentare de sezon, flori şi terase cu bunătăţi preparate pe loc. La inaugurare au participat oficialităţi judeţene, locale, care au degustat şi cumpărat câte ceva din produsele expuse. Târgul „Toamna Piteşteană" a mai cuprins spectacole de folclor şi muzică tânără, susţinute de artişti, ansambluri folclorice şi formaţii din cadrul Centrului Cultural Piteşti.

■ Centrul Cultural Piteşti şi Asociaţia Română de Tineret „Muntenia" au organizat în Complexul Expoziţional „Casa Cărţii", Cupa Chinei la Şah, ediţia a treia. Evenimentul, prilejuit de Ziua Naţională a Republicii Populare Chineze a cuprins un concurs de şah, la care au participat elevi pasionaţi de sportul minţii, de la unităţi de învăţământ din Piteşti. La competiţie au fost prezenţi reprezentanţi ai Ambasadei Chinei la Bucureşti, preşedintele Consiliului Judeţean Argeş, Florin Tecău, viceprimarul municipiului Piteşti Laurenţiu Zidaru, iubitori ai culturii şi civilizaţiei chineze.

■ Centrul Cultural Piteşti a sărbătorit Ziua Internaţională a Vârstei a Treia, printr-un spectacol muzical-literar, desfăşurat în Sala Ars Nova. Manifestrea a cuprins recitaluri de folclor, muzică de petrecere, şi poezie, susţinute de Grupul Vocal "Armonia", coordonat de col.(rtr) Nicolae Perniu şi de Ansamblul Folcloric „Doruri Argeşene", sub îndrumarea preşedintelui Asociaţiei „Eurosenior" a Pensionarilor din România, Florica Bratu. Preţ de două ceasuri, publicul format din pensioanri cu poftă de viaţă s-a delectat cu un program special, dedicat lor.

■ Centrul Cultural Piteşti a demarat un nou proiect cultural-educativ, sub genericul „Exprimare şi comportament cu scriitorul Ioan Nelu Vişan". Manifestarea, susţinută de spumosul om de cultură a reunit un public format din elevi şi cadre didactice de la Colegiul Naţional „Zinca Golescu" şi de la Liceul Tehnologic „ASTRA". În cadrul dezbaterii, invitatul le-a semnalat celor prezenţi o serie de expresii, folosite de cele mai multe ori în mod greşit, întrucât nu sunt cunoscute istoriile acestora.

■ Centrul Cultural Piteşti, prin Clubul de Istorie „Armand Călinescu" a organizat o nouă ediţie a proiectului cultural-educativ, sub genericul „Istorie şi istorii cu Marin Toma". Istoricul Marin Toma a susţinut o prelegere cu tema " Incursiune în istoria tăcerii", vorbind despre tăcere şi nuanţele acesteia, în contextul în care tăcerea nu înseamnă doar absenţa rostirii. Tăcerea care ne vorbeşte, cum ar fi a operelor de artă , a naturii, tăcerea din cauza fricii, ruşinii, timidităţii, a constituit o abordare fascinantă pentru publicul format din elevi şi cadre didactice de la Colegiul Naţional "Zinca Golescu".

■ "Cu banii jos: O istorie monetară a lumii", s-a numit simpozionul organizat de Centrul Cultural Piteşti, prin Clubul de Istorie „Armand Călinescu". Manifestarea, care s-a înscris în proiectul cultural-educativ, sub genericul „Istorie şi istorii cu Marin Toma" a reunit istorici şi pasionaţi de istorie. Auditoriul a participat interactiv la prelegerea susţinută de istoricul Marin Toma despre apariţia, evoluţia banilor şi teorii incitante privind politicile monetare ale viitorului apropiat sau îndepărtat.

■ Primăria Municipiului Piteşti, prin Centrul Cultural Piteşti a organizat la Casa Cărţii o nouă ediţie a dezbaterii publice lunare, sub genericul „Conferinţele Municipiului Piteşti". Invitat special la eveniment a fost medicul scriitor şi filosof, Dumitru Constantin Dulcan, care a susţinut prelegerea cu tema „O nouă spiritualitate". În faţa unui public numeros, distinsul medic, originar din comuna Mârghia, judeţul Argeş a vorbit despre realitatea pe care o percepem, sensul existenţei noastre pe Pământ şi despre gândurile pe care le emitem şi care, prin efectul de propagare influenţează Universul. „Noi suntem fiinţe spirituale şi este nevoie de o schimbare în bine a mentalităţii, spre a salva planeta şi omenirea", a conchis omul de ştiinţă, Dumitru Constantin Dulcan, premiat de Academia Română pentru renumita sa carte cu titlul „Inteligenţa materiei".

Conferințele Municipiului Pitești

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat un medalion literar, dedicat medicului- scriitor Viorel Pătraşcu. Evenimentul s-a înscris în cadrul proiectului cultural-educativ sub genericul „Recenzii", susţinut de poeta Denisa Popescu. Publicul format din elevi şi cadre didactice de la Colegiul Naţional „Zinca Golescu" s-a delectat preţ de un ceas cu un program special, oferit de protagoniştii manifestării: Poeta Denisa Popescu a făcut o prezentare a celor 16 cărţi semnate de Viorel Pătraşcu, membru al Uniunii Scriitorilor din România Filiala Piteşti şi al Uniunii Medicilor Scriitori din România, precum şi o lectură publică din creaţia distinsului autor. Medicul Viorel Pătraşcu a dialogat cu auditoriul despre domeniile sale preferate - sănătatea, literatura, precum şi despre pasiunile pentru călătorii şi jurnalism.

■ Centrul Cultural Piteşti, Liga Scriitorilor din România şi de Expresie Română de Pretutindeni Filiala Argeş şi Grupul Vocal „Armonia" au organizat o nouă ediţie a Cenaclului „Armonii Carpatine". Manifestarea a cuprins o lectură publică susţinută de membri şi invitaţi ai ligii din creaţiile proprii şi un recital muzical, oferit de Grupul Vocal „Armonia", sub îndrumarea col.(r) Nicolae Perniu. Preţ de mai bine de un ceas, publicul format din elevi, cadre didactice de la Colegiul Tehnic „Dimitrie Dima", creatori şi consumatori de cultură s-a delectat cu daruri literare semnate de medicul poet Adrian Mitroi, epigramistul Nic Petrescu, profesorul poet Constantin Vărăşcanu, studentele Liliana Jugănaru şi Denisa Coroja, de la Facultatea de Litere din cadrul Universităţii Piteşti, scriitorul Ionel Dincă, eleve de la Palatul Copiilor din Piteşti. În cadrul manifestării a avut loc şi lansarea noului număr al revistei „Carpatica", publicaţie trimestrială a Ligii Scriitorilor din România şi de Expresie Română de Pretutindeni Filiala Argeş, al cărei conţinut a fost prezentat de redactorul –şef, scriitorul Nicolae Cosmescu.

■ Centrul Cultural Piteşti şi Agenţia pentru Protecţia Mediului Argeş au organizat o dezbatere interactivă şi videoproiecţie, dedicate Zilei Stratului de Ozon şi Săptămânii Mobilităţii Europene. Dublul eveniment a fost susţinut de consilierul ARPM Roxana Rolea, care a vorbit despre importanţa stratului de ozon în contextul schimbărilor climatice şi încălzirii globale, dar şi despre reducerea poluării, prin folosirea unor mijloace alternative de deplasare, cum ar fi mersul pe jos, cu bicicleta, sau cu role, în cazul copiilor şi tinerilor. La dezbatere au participat elevi şi cadre didactice de la Liceul Tehnologic „ASTRA", clasa de protecţia mediului.

■ Centrul Cultural Piteşti, prin Clubul de Istorie „Armand Călinescu" a organizat simpozionul cu tema „Carol al II-lea vs. Armand Călinescu", prilejuit de împlinirea a 76 de ani de la moartea fostului premier al României. În cadrul evenimentului a avut loc şi lansarea noului număr al Revistei-document „Restituiri", publicaţie trimestrială a Centrului Cultural Piteşti. Despre rolul lui Armand Călinescu dar şi despre conţinutul →

revistei „Restituiri” au vorbit judecătorul Marius Andreescu de la Curtea de Apel Piteşti, istoricii Constantin Vărăşcanu, Marius Chiva, consilierul judeţean Marius Postelnicescu, medicul poet Adrian Mitroi, col. (r) Ion Stan.

■ Primăria Municipiului Piteşti şi Consiliul Local, prin Centrul Cultural Piteşti au organizat în Piaţa Vasile Milea, Festivalul Cântecului Muntenesc. Evenimentul, aflat la prima ediţie a cuprins un spectacol susţinut de interpreţi de folclor amatori şi consacraţi, fără limită de vârstă, din zona Muntenia, precum şi recitaluri extraordinare, susţinute de Ionuţ Dolănescu, Cristina Turcu-Preda, Valentin Grigorescu, Nicolae Datcu, Daniela Cernea, Gheorghe Gheorghe, Simona Dinescu, Violeta Dincă, Rodica Oprican, Grupul Vocal „Zavaidoc”, Victor Buştean şi Ionuţ Cârstea. Acompaniamentul a fost asigurat de Taraful „Zavaidoc” al Centrului Cultural Piteşti, sub îndrumarea dirijorilor Virgil Iordache şi Victor Buştean. Manifestarea a fost animată de prezentatoarea Silvia Semeniuc, dar şi de directorul artistic al festivalului, maestrul Valentin Grigorescu.

■ Corul Veteranilor “Mihai Viteazul” din Piteşti a împlinit 40 de ani de la înfiinţare. Evenimentul a fost sărbătorit printr-un spectacol aniversar, desfăşurat la Centrul Cultural Piteşti. Sub îndrumarea col.(rtr) Nicolae Perniu, membrii corului au susţinut cu patosul caracteristic, un recital de cântece patriotice dar şi de folclor. La ceas aniversar, veteranii au oferit şi primit diplome de execelenţă pentru însemnata contribuţie la viaţa culturală piteşteană. Preţ de mai bine de un ceas, publicul format din elevi şi cadre didactice de la Colegiul Tehnic “Armand Călinescu” s-a delectat cu un repertoriu de excepţie.

■ Centrul Cultural Piteşti şi Inspectoratul pentru Situaţii de Urgenţă cpt. “Puică Nicolae” Argeş au organizat o demonstraţie practică, prilejuită de împlinirea a 25 de ani de la înfiinţarea SMURD în România. Evenimentul, desfăşurat în Complexul Expoziţional “Casa Cărţii” a fost susţinut de reprezentanţi ai SMURD Argeş, care au prezentat o serie de manevre specifice şi au măsurat gratuit tensiunea arterială şi glicemia, tuturor celor interesaţi. La acţiune au participat elevi şi cadre didactice de la Colegiul Economic “Maria Teiuleanu” şi Colegiul Tehnic “Dimitrie Dima”.

CARMEN ELENA SALUB

Concursului Naţional de poezie, debut în volum, „Aurel Dumitraşcu”, ediţia 2015

Organizat de Biblioteca Judeţeană „G. T. Kirileanu” Neamţ şi revista de cultură, arte & atitudine „Conta”, în anul în care se împlinesc 25 de ani de la moartea poetului (16 septembrie) şi 60 de ani de la naştere (21 noiembrie), Concursul Naţional de poezie, debut în volum, „Aurel Dumitraşcu” şi-a desemnat cîştigătorul. Juriul format din scriitorii Vasile Spiridon (preşedinte), Liviu Ioan Stoiciu, Emil Nicolae, Adrian G. Romila, Nicolae Sava, Vlad A. Gheorghiu şi Adrian Alui Gheorghe (iniţiator şi coordonator al proiectului), membri ai redacţiei revistei „Conta”, luînd în discuţie manuscrisele prezentate în concurs, semnate de Ioan Bodiu (Ploieşti), Cristina Mihaela Botîlcă (Gruiu, Ilfov), Ana Donţu (Sibiu), Tănase N. Grosu (Pseudonim: Th. Grossman; Bucureşti), Macrina Viorica Lazăr (Topliţa/ Harghita), Valeria Matciac (Republica Moldova, Chişinău), Alexandru Povarnă (Bucureşti), Carla Francesca Schoppel (Braşov), Alexandru Strâmbu (Bucureşti) şi Andreea Voicu (Moreni, Dâmboviţa) a decis să acorde premiul „Aurel Dumitraşcu” manuscrisului cu titlul „Cadrul 25”, semnat de Ana Donţu (Sibiu). Manuscrisul premiat va fi tipărit la o editură care promovează, cu precădere, poezia debutanţilor şi va fi lansat la Piatra Neamţ în cursul lunii noiembrie.

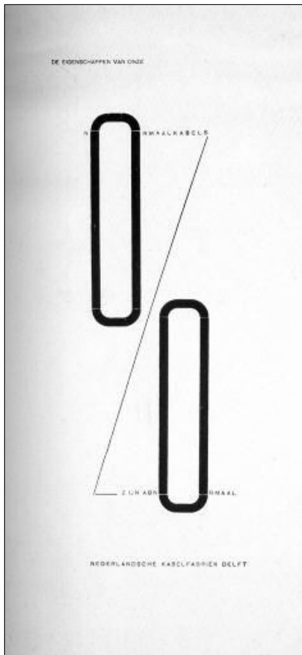
La primele zece ediţii ale concursului, care s-a desfăşurat la Neamţ în perioada 1994 – 2003, au fost premiaţi şi au debutat Florin Oancea (Sibiu) şi Vasile Baghiu (Piatra Neamt) în 1994; Mihai Ignat (Braşov) în 1995; Ana Maria Zlăvog (Iaşi) în 1996; Cristian Galeriu (Bucureşti) în 1997; Sorin Gherguţ (Bucureşti) în 1998; Daniel Moşoiu (Cluj Napoca) şi Constantin Virgil Bănescu (Tîrgovişte) în 1999; Cătălin Chelaru (Iaşi) în anul 2000; Elena Vlădăreanu (Bucureşti) în anul 2001; Dan Coman (Bistriţa Năsăud) în anul 2002; Mihai Curtean (Sibiu) în anul 2003.

Concursul a fost întrerupt după ce trei ediţii, consecutiv, organizatorii şi juriul nu şi-au dat acordul pentru a premia şi publica volume care nu se suţineau valoric, după excelenta serie de autori debutaţi în acest context. Din juriu au făcut parte, la primele zece ediţii, între alţii, Cezar Ivănescu, Cristian Simionescu, Liviu Ioan Stoiciu, Radu Săplăcan, Cassian Maria Spiridon, Gellu Dorian, Nicolae Sava, Radu Florescu, Cristian Livescu, Emil Nicolae, Lucian Vasiliu, Vasile Spiridon.

Ana Donţu (n. 1 decembrie 1985, Rep. Moldova) a absolvit Facultatea de Litere şi Arte a Universităţii „Lucian Blaga” din Sibiu. Membru fondator al grupării „Zona nouă”, a publicat poezie în mai multe reviste literare (Echinox, Corpul T, Hyperion) şi în antologia colectivă Zona Nouă (2011). În 2015, a fost printre cei şase tineri scriitori selectaţi pe lista lungă a Concursului internaţional PEN NEW VOICES.

Adrian Alui Gheorghe, iniţiator al proiectului: „Dacă avem un cîştigător al acestei ediţii, trebuie să recunoaştem că demersul nostru a fost unul reuşit. Sunt un susţinător al poeziei tinere şi mă bucură orice sunet original, proaspăt. Poezia este acea energie interioară a unei limbi, a unei culturi care îi dă vigoarea de moment. Au fost, în concurs şi alte voci notabile, care vor reuşi în final dacă vor avea puterea să depăşească primele niveluri de comunicare, dacă vor intra în dialog cu poeticile actuale. Mizez, de exemplu şi pe poezia foarte tinerei autoare Andreea Voicu, cu un manuscris aproape de debut. Voi urmări, fireşte şi evoluţiile celorlalţi. Manuscrisul semnat de Ana Donţu ne-a convins pe toţi că avem de a face cu un poet format, aşteptăm confirmarea criticii literare, a cititorilor. Acest concurs este, în orice caz, cel mai frumos mod de a-l omagia pe Aurel Dumitraşcu, un poet optzecist care s-a risipit pe sine pentru ca poezia să aibă prezent şi orizont.”

PIET ZWART - Afiş publicitar pentru o companie olandeză

Reclamă Coca-Cola (1905)

La nr. 400, Argeșul curge spre Dulcea Franță...

(urmare din p. 32)

distrez”. E una din concluziile pe care le trage compatriotul nostru, Eugene Ionesco, în Jurnalul său redactat “în fărâme”. Am luat aminte și mi-am zis că e bine să procedez la fel. E o poveste cu ruși care ne va reda, sper, seninătatea. La festival vin, în fiecare an, doi ruși pe nume Mitia și Alexei. Ei sunt din același oraș, situat aproape de Polul Nord, nu știu nici o limbă străină și nu vorbesc deloc, în limba rusă, unul și altul. Ei se apropiau, de câte ori aveau ocazia, de noi și ne cer(ș)eau prietenia. Asta se datora faptului că am făcut imprudența să le spunem că, pe vremea noastră, la școală limba rusă era obligatorie. Ei au (sub)înțeles că dacă era obligatorie, noi ar fi trebuit să o vorbim în mod curent. S-au înșelat amarnic. Inutil să vă mai spun că cei doi nu veneau, concomitent, în grupul nostru. Se pândeau unul pe altul și când Mitea era ocupat să deseneze portrete de francezi, Alexei venea să vorbească rusește cu noi. Și invers. În mai toate cazurile, era un lung monolog. Apoi ne pozam fericiți. Problema lui Alexei era una care îl frământa de multă vreme. Cum se face că un prieten comun, Alex de la Otopeni, are o casă cu trei etaje iar el, Alexei, care muncește toată ziua, stă doar la etajul 3 al unui bloc cu 4 etaje? “Se câștigă atât de bine în România din caricatură?” “Pe dracu’, Alexei...”, l-am liniștit noi. “Alex de la Otopeni are casă cu trei etaje pentru a cumpărat teren ieftin și l-a vândut scump aeroportului din vecinătate”. “Ei, acum am priceput”, a dat din cap, cu subînțeles, Alexei. Mitia avea o altă problemă cu noi, românii. Pentru că nu putea pronunța în limba noastră “păsărica” și pentru a ne face, totuși, să zâmbim (sau chiar să râdem) atunci când ne făcea poze, Mitea a recurs la un gest popular încărcat de semnificații. El se prindea zdravăn, cu stânga, de ouăle (Ei, care ouă? Cele pe care ex premierul Năstase ne îndemna să i le numărăm la ferma de la Cornu...) și de “păsărica” din dotare în timp ce cu dreapta apăsa, brusc, de butonul aparatului de fotografiat. (E drept că anul trecut când a venit însoțit de nevastă-sa, Mitia era un cetățean oarecum mai controlat în manifestările lui publice...) “Efectul Mitia” era garantat. În pozele făcute de el, suntem toți numai un zâmbet, o floare, o rază de soare. În cele pe care ni le-a făcut Alexei ne apare, mereu, în fundal, o casă cu trei etaje peste care cade umbra sumbră a unui avion. Ciorții Alexei! (Al dracu’, Alexei!, n.trad.)

Post Scriptum

Ca să vă devoalez cu cine merg, de doi ani încoace, la Saint Just, am trei variante. Dacă aplic metoda din scrierile de călătorie ale lui Camil Petrescu îi voi numi doar generic (“Doi caricaturiști din Cluj. Unul și unul!”). Dacă voi proceda ca în jurnalele de bord ale lui Jean Bart îi voi desemna prin inițiale (O.B. și M.B.) iar dacă voi fi boier, precum a fost Vasile Alecsandri, atunci le voi scrie numele întreg (Octavian Bour și Mihai Boacă) și vă voi zice că ei sunt prietenii mei cu care aș pleca până la capătul lumii și sunt sigur că ne-am întoarce tot prieteni. (Nu cred că există un compliment mai mare pentru niște destoinici tovarăși de călătorie!)

Nota redacției:

*O revistă are, în mod logic, un program estetic propriu. În schimb tendinţa scriitorilor actuali – incitaţi de tehnica ultramodernă – este să trimită acelaşi text la cât mai multe publicaţii. Ceea ce nivelează peisajul revuistic până la omogenizarea totală. De aceea, îi anunţăm pe colaboratorii noştri că **Argeş** nu publică decât texte originale, care nu au apărut iniţial în volume, reviste etc., iar textele nu le primeşte decât în format electronic, cu diacritice.*

Număr ilustrat cu grafică publicitară din sec. XX.

Revista **ARGEŞ** poate fi procurată şi prin comandă directă la sediu, cu plata ramburs, cheltuielile de expediţie fiind suportate de către expeditor. **IMPORTANT!** Vă puteţi abona pentru anul 2013, costul abonamentului fiind de 42 lei/an. Plata se face prin mandat poştal pe numele CRISTINA LINTESCU, Centrul Cultural Piteşti, Casa Cărţii, Piteşti, O.P. 1, cod 110013. Tel.: 0248/219976, 216348, fax: 210068.
e-mail: revista_arges@yahoo.com.
Revista de cultură *Argeş* poate fi procurată în Bucureşti de la librăria Muzeului Literaturii Române.

ARGEȘ
● **Revistă lunară de cultură**
● Apare sub egida **Consiliului Local**, a **Primăriei Piteşti** şi a **Uniunii Scriitorilor din România**
● Editată de **Centrul Cultural Piteşti**
● Membră **ARIEL**

Senior editor:
CALINIC,
Arhiepiscop al Argeşului şi Muscelului
Redactor-şef: **DUMITRU AUGUSTIN DOMAN**
(augustindoman@yahoo.com,
http://www.blogdoman.blogspot.com)
Consilieri editoriali:
NICOLAE OPREA, MARIN IONIŢĂ
Secretar de redacţie: **SIMONA FUSARU**
(s_fusaru@yahoo.com,
http://www.fusaru.blogspot.com).
Redactori: **MARIANA ŞENILĂ-VASILIU, MIRCEA BÂRSILĂ, AUREL SIBICEANU**

Redacţia: Piteşti,
Casa Cărţii,
Centrul Cultural Piteşti;
http:
www.centrul-cultural-pitesti.ro; **e-mail:**
revista_arges@yahoo.com
tel.: 0248/216348, 219976
fax: 210068
ISSN: 1221-2350
Tiparul executat la
SC Argeşul liber SA
ARG PRESS

litere

Mihai Barbu

La nr. 400, Argeşul curge spre Dulcea Franţă pentru a-l confirma pe Eugene Ionesco

(Potrivit lui, "Copilăria nu mai există din clipa în care lucrurile nu mai sunt uimitoare")

Gerard a fost profesor, a fost primar în nenumărate legislaturi iar acum e ditamai preşedintele Consiliului regional din Limousin. (În paranteză fie spus, Franţa are doar 20 de regiuni în timp ce România, ţară francofonă, are 40 de judeţe. Şi tot atâţia baroni...)

În fiecare toamnă, de 34 de ani încoace, un primar dintr-o comună franceză se încăpăţânează să adune, la el acasă, desenatori şi umorişti din lumea largă. Formula este simplă: în două sfârşituri de săptămână, la capăt de septembrie şi la început de octombrie, locuitorii de vază din Saint Just le Martel îşi deschid larg porţile gospădăriilor să-l primească, fiecare, pe Artistul Străin repartizat de la primărie. În aceste două săptămâni, cele 2.500 de suflete ale comunei se înzecesc pentru că această vremelnică dar tradiţională "Capitală internaţională a desenului de presă" atrage lumea ca un magnet. Turismul cultural înfloreşte spre bucuria şi folosul tuturor. Expoziţia "La liberte d'en rire" unde au expus desenatori din toată lumea face, fără îndoială, ca spiritul lui "Charlie Hebdo" să renască şi să rămână de-a pururea viu pe pământ francez.

"Zboară cocorii" nu e doar un film sovietic premiat cu aur la Cannes

Din 1981, nesmintit, în ultima vineri a lunii septembrie, caricaturişti din toată lumea, din Australia până-n America de Sud, din Africa până-n America de Nord, din Ural şi până-n Sicilia, se pun în mişcare ca să ajungă, fix la ora prânzului, în Gara Austerlitz din Paris. Acolo îi aşteaptă un vagon special aflat în compoziţia trenului care pleacă de la Paris spre Perpignan şi unde, ca-n gara Simeria din România, e un nod de cale ferată care bifurcă trenurile. La ei, o garnitură o ia spre Spania, alta o ia spre sudul Franţei. Vagonul cu nr. 5 le este rezervat, gratuit, doar caricaturiştilor lumii. Staţia terminus e Limoges. Asemeni cocorilor albi care pleacă, după un orar doar de ei ştiut, din Siberia tocmai în India sau în China, asemeni pinguinilor imperiali care ies din oceanul în care şi-au petrecut iarna şi parcurg, prin nămeţi, sute de kilometri pentru a-şi depune unicul ou pe un mal stâncos, pe Antarctida-n jos, sau ca somonul, unicul peşte care poate trăi şi-n apă dulce şi-n apă sărată, care atunci când îi vine sorocul împerecherii lasă baltă oceanul şi străbate, împotriva curenţilor, apele reci ale râurilor pentru a-şi lăsa icrele în siguranţă pentru ca, apoi, să poată muri fericit, şi artiştii plastici - păstoriţi de dl. Gerard Vandenbrouke - procedează exact la fel. Ei îşi trimit, înainte vreme, desenele spre centrul Hexagonului şi pleacă, mereu spre acelaşi loc, mereu în aceeaşi zi, mereu la aceeaşi oră, mereu în aceeaşi companie, ca să le vadă expuse pe pereţii albi ai Capitoliului şi ca să le compare cu cele ale altor confraţi veniţi de aiurea.

La ei, vaca, porcul şi cu mielul trag la aceeaşi barcă. Nu ca, la noi, "Racul, broasca şi o ştiucă"...

Trei dintre ei, cei mai merituoşi, vor fi recompensaţi, în natură (sau cu contravaloarea în euro), cu o vacă, cu un porc şi cu un miel. Sunt cele trei premii importante ale salonului. În acest an premiul "l'Humour Vache" a fost conferit d-rei Corinne Rey (zisă şi "Coco") pentru ea că a fost unul dintre desenatorii curajoşi ai lui "Charlie Hebdo", care a fost ameninţat direct de fraţii Kuachi dar a reuşit să scăpe cu viaţă. Ea a oferit vaca voluntarilor salonului ca s-o pună la proţap şi să încingă o petrecere populară în amintirea celor morţi şi în cinstea celor vii. Porcul "Cul Noir" de Limousin i-a revenit francezului Mouss iar mielul "Baronet" - d-nei Maria Veronica Ramirez din Argentina. Nu ştim, la ora închiderii acestei ediţii, care a fost soarta ultimelor două premii. Cele trei animale, vaca, porcul şi mielul, fac fala localităţii şi, alături de salonul de umor, sunt cele mai bune produse de export ale Limousin-ului, o regiune cum nu sunt multe în Franţa. Gândiţi-vă doar că din Coreze se trage fostul preşedinte al Franţei, Jacques Chirac, iar Thule e fieful electoral al lui Francois Hollande. Pentru Gerard Vandenbrouke , Opera sa capitală, e Salonul de umor grafic de la Saint Just. Acesta a crescut odată odată cu ţara (sa) şi, desigur, odată cu el. Gerard a fost profesor, a fost primar în nenumărate legislaturi iar acum e ditamai preşedintele Consiliului regional din Limousin. (În paranteză fie spus, Franţa are doar 20 de regiuni în timp ce România, ţară francofonă, are 40 de judeţe. Şi tot atâţia baroni...) În locul său la primărie e, acum, prietenul său socialist, d. Joel Garestier şi, împreună, fac o echipă unită. Ei nu l-au citit, încă, pe Alecu Donici ca să le dea unele idei dâmboviţene. Nea Alecu a sesizat, încă de-acum mai bine de un secol, cum racul, broasca şi ştiuca "într-o zi s-au apucat/ de pe mal pe iaz s-aducă/ un sac cu grâu încărcat". N-au reuşit. Motivul? "Racul înapoi se da/ Broasca tot în sus sălta/ Ştiuca foarte se izbea/ Şi nimic nu isprăvea". Rezultatul era previzibil: „Sacul în iaz nu s-au tras/ Ci tot pe lac a rămas" iar morala-i una singură, ori că-i trasă pe Bahlui, ori e constatată hai-hui: „Aşa-i şi în omenire,/ Când în obştii nu-i unire".

O reţetă de succes garantat: Desene acide şi brânză fină "pour la bonne bouche"

De 34 de ani, meniul e acelaşi: o friptură (în sânge) de vacă limousină, un cotlet de miel "Baronet", un grătar de porc marca "cul noir" (nu-l mai traduc, e chiar aşa cum vi-l închipuiţi...), salate, vin roşu catalan iar spre final, neaparat, o bucăţică de brânză franţuzească ("pour la bonne bouche", cum ziceau oamenii locului...) Între mese, lumea e servită cu sandviciuri din pateu de "cul noir" şi castraveţi muraţi plus prăjiturele din cele mai diverse. Aveau, însă, un defect. Îţi dezechilibrau, ulterior, cântarul. La bar, dacă eşti artist, poţi comanda orice şi totul e gratuit. Toţi ceilalţi plătesc tot ceea ce consumă. Inclusiv primarul şi preşedintele. Intrarea la expoziţie e 6 euro. Toţi copiii de la şcolile din sat şi din împrejurimi intră gratuit şi desenează, cot la cot, cu marii artişti ai peniţei şi ai creionului. Se fac sute, poate mii de portrete. (Câteodată, artiştii o mai dau şi-n bară. Un caricaturist i-a făcut unei doamne nişte dinţi mai mari decât îi avea în realitate. Băieţelul care îşi însoţea mama n-a putut să accepte aşa ceva şi s-a revoltat. A luat opera de artă, a făcut-o bucăţele şi a aruncat-o la coş. De la această întâmplare, la Saint Just caricaturiştii au grijă să-şi înfrumuseţeze, la maximum, subiectele feminine. Mai ales dacă sunt şi mame...)

"A fi izgonit din copilărie înseamnă a fi izgonit din paradis, înseamnă să fii adult". (Ionesco)

Anul acesta, pentru că la deschiderea oficială au fost prezente văduvele lui Wolinski, Tignous şi Cabu (desenatorii de la "Charlie Hebdo" căzuţi la datorie) am fost mai păziţi la fel de straşnic precum nişte şefi de stat. Jandarmii erau, ca niciodată, la vedere dar oficialităţile ne-au declarat, după eveniment, că printre noi erau infiltraţi o seamă de agenţi sub acoperire pentru a putea preîntâmpina orice atentat terorist. Marise, văduva lui Wolinski, o superbă doamnă blondă, îmbrăcată în negru, şi fiica lor, Helene, au donat biroul faimosului desenator, împreună cu biblioteca, Centrului cultural din Saint Just. A fost, fără îndoială, o alegere fericită. Reconstituirea a fost atât de minuţios făcută încât de pe geamul biroului se vede, datorită unei fotografii imense, peisajul pe care-l zărea şi artistul atunci când desena pentru noi. "Spaţiul Wolinski" se putea admira prin geamuri groase de sticlă unde nimeni nu putea să intre şi să tulbure spiritul locului. Oficilităţile au vorbit, la deschidere, cu mult suflet şi cuvintele lor au emoţionat sincer o asistenţă predispusă, în mod tradiţional, mai mult spre haz decât spre necaz. La Centrul cultural, oaspeţii desenează, în draci, pe feţe de masă (de unică folosinţă), pe farfuriile de plastic, pe cataloage, pe afişe, pe şerveţele, pe banknote fără valoare (precum leul şi cu rubla) iar beneficiarii portretelor le subtilizează, şi le ţin ca pe nişte sfinte odoare, în arhivele lor sentimentale. În vagon, în cele aproape cinci ore ale călătoriei, intri în vorbă, pe îndelete, cu prieteni mai vechi sau mai noi. Anul trecut ne-am împrietenit cu Rousso, un caricaturist ce se lăuda că stătea chiar la Fontainebleu dar că n-a vizitat, niciodată, palatul. A avut mereu alte priorităţi. Ne-a întrebat dacă îl cunoaştem pe Alex de la Otopeni şi i-am confirmat, "da, îl ştim bine...". A fost începutul unei frumoase prietenii. Anul acesta am legat o prietenie strânsă cu trei caricaturişti evrei: Yuval Caspi, Nimrod Reshef - Nimi şi Michel Kishka. (Ei au observat că doar românii au două organizaţii FECO - e vorba de federaţia europeană a caricaturiştilor, n.n. - în ţară în timp ce toţi ceilalţi, din alte ţări, au una şi bună.) Cu ei am pus la cale o expoziţie comună despre Dracula, personajul transilvan cel mai cunoscut din lume. La masă am devenit prieteni la cataramă cu Maria Veronica Ramirez , o apropiată a lui Maradona şi chiar a Papei. Am aflat că şi Papa şi Maria ţin cu echipa de fotbal din San Lorenzo care în anul, unic, în care a cucerit campionatul argentinean s-au apropiat, sufleteşte, ca doi fani veritabili. În expoziţie, am cunoscut-o pe ziarista Julie Carnis, domnişoara care a ales, din raţiuni doar de ea ştiute, patru caricaturişti din cei 280 care expuneau la Saint Just pentru a-şi argumenta şi ilustra un reportaj în faimosul cotidian "Liberation" de la Paris. A stat cu fiecare de vorbă cam o oră şi jumătate pentru a ne cunoaşte şi pentru a-şi înţelege eroii şi lumea de unde venea fiecare. A scris apoi reportajul "La Saint Just, sufletele lui *Charlie* s-au reunit. Aici a fost celebrat acel *11 ianuarie al desenatorilor*". (E ziua în care a avut loc masacrul de la "Charlie Hebdo", n.n.) Subtitlul a fost extrem de onorant în ceea ce ne priveşte: "Patru din cei 280 de profesionişti, Rayma Suprani (Venezuela), Michel Kishka (Israel), Djamel Lounis (Algeria) et Mihai Barbu (România) depun mărturie". Ideea care se desprindea din text era că, întotdeauna, libertatea are preţul ei. Dar cu nici un preţ nu trebuie să renunţi la ea...

"Suntem comici. Sub aspectul ăsta ar trebui să ne vedem.

Nimic altceva decât umorul, roz sau negru sau crud, dar numai şi numai umorul ne poate reda seninătatea. De aici înainte nu voi mai scrie drame. Nu voi mai scrie decât ca să mă

(continuare în p. 31)

reportaj